

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

Atskaite

Augļu un dārzeņu nozares ražotāju organizāciju ilgtspējas, ražošanas efektivitātes un tirgus varas stiprināšanas (2013.-2018. gads) izpēte

Ziņojumu iesniedza :

.....
Elita Benga
AREI EPC Lauku attīstības novērtēšanas daļas vadītāja

2021. gada jūnijs

SATURS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
1. KOPSAVILKUMS	4
2. IEVADS	6
3. NOVĒRTĒŠANAS KONTEKSTS	7
4. METODOLOĢIJA	13
5. ATBILDES UZ NOVĒRTĒŠANAS JAUTĀJUMIEM	15
5.1. KLP vispārējā ietekme	15
5.2. Novērtēšanas jautājumi, kas saistīti ar konkrētiem pasākumiem atbilstoši nacionālajai stratēģijai.....	20
Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana.....	20
Darbības, kuru mērķis ir uzlabot vai uzturēt produktu kvalitāti	21
Darbības, kuru mērķis ir uzlabot mārketingu	23
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	24
Apmācības un darbības, kuru mērķis ir veicināt piekļuvi konsultāciju pakalpojumiem	24
Krīžu novēršanas un pārvarēšanas instrumenti.....	26
Vides pasākumi.....	26
Citas darbības	28
5.3. Mērķu sasniegšanas progress	29
Augļu un dārzeņu RO vajadzības un ieguvumi	29
Kopīgi vērtēšanas jautājumi saistībā ar valsts Stratēģiju.....	34
Kopīgi vērtēšanas jautājumi saistībā ar TKO vispārīgiem mērķiem	39
6. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	44
PIELIKUMI	47

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

CSP	- Centrālā statistikas pārvalde
KLP	- Kopējā lauksaimniecības politika
Kopējie faktiskie izdevumi	- attiecināmās izmaksas, ietverot publisko (ES un valsts) atbalstu un privāto līdzfinansējumu
KS	- kooperatīvā sabiedrība
LAD	- Lauku atbalsta dienests
LEK	- Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LPKS	- lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība
MK noteikumi Nr. 361	- MK noteikumiem Nr. 361 "Noteikumi par augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām"
MK noteikumi Nr. 453	- MK noteikumi Nr. 453 "Noteikumi par augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju atzīšanu, to darbības nosacījumiem un kontroli, kā arī kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām"
MK noteikumi Nr. 621	- MK noteikumi Nr. 621 "Noteikumi par augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām"
n.a.	- nav attiecināms
n.d.	- dati nav pieejami
Regula Nr. 1308/2013	- Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007
Regula Nr. 2017/891	- Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/891 (2017. gada 13. marts), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 papildina attiecībā uz sodiem, kas piemērojami minētajās nozarēs, un groza Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 543/2011
Regula Nr. 2017/892	- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2017/892 (2017. gada 13. marts), ar ko nosaka noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1308/2013 piemērošanu attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari
RO	- augļu un dārzeņu ražotāju organizācijas
Stratēģija 2011-2017	- stratēģija "Ilgtspējīgām augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības programmām Latvijā 2011-2017"
Stratēģija 2017-2023	- stratēģija "Ilgtspējīgām augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības programmām Latvijā 2017-2023"
SUDAT	- Saimniecību uzskaites datu tīkls (<i>angl. – FADN</i>)
TKO	- Lauksaimniecības produktu tirgus kopējā organizācija
VID	- Valsts ieņēmumu dienests
ZM	- Zemkopības ministrija

1. KOPSAVILKUMS

Augļu un dārzeņu ražotāju organizācijas (RO) Latvijā sāka veidoties 2012. gadā. Pirms RO statusa iegūšanas tās darbojās kā augļu un dārzeņu ražotāju grupas. Šobrīd Latvijā darbojas 5 atzītas augļu un dārzeņu RO, no kurām 2 ir dārzeņu RO (KS “Mūsmāju dārzeni” un KS “Baltijas dārzeni”) un 3 ir augļu un ogu RO (LPKS “Baltijas ogu kompānija, LPKS “Zelta ābele” un LPKS “Augļu nams”). Augļu un dārzeņu RO 2018. gadā apvienoja 54 profesionālus augļu, ogu un dārzeņu audzētājus. Galvenie iemesli RO izveidei un biedru dalībai tajā bija iespēja izmantot kopīgus ražošanas resursus, lai varētu veiksmīgāk realizēt savu saražoto produkciju, optimizēt ražošanas izmaksas, kā arī apgūt jaunus noieta tirgus un kanālus.

Dārzeņu RO, saskaņā ar ZM sniegtajiem datiem, galvenokārt specializējas kāpostu un gurķu audzēšanā, bet augļu un ogu RO - galvenokārt ābolu, dzērveņu un melleņu audzēšanā. Dārzeņu audzēšanai 2017. gadā tika izmantoti 1055 ha zemes, bet augļu audzēšanai - 558 ha. No 29,87 tūkst. tonnām RO biedru pārdotā svaigu un pārstrādātu produktu kopējā apjoma 2017. gadā 97% veidoja pašu biedru saražotais apjoms, bet atlikušos 3% – citu ražotāju saražotais apjoms, kas tika realizēts caur RO. Pārdoto svaigu un pārstrādātu produktu kopējā vērtība 2017. gadā veidoja 21,35 milj. EUR, no kuras 75% tika realizēti dažādās veikalos ķēdēs un lielveikalos, bet atlikušā produkcija - vairum- un mazumtirdzniecībā, u.c.

RO vispārējo darbību nosaka un regulē ES un Latvijas likumdošana. Latvijas Stratēģijā 2011-2017 un 2017-2023 noteikti vairāki stratēģijas virzieni, kas paredz, ka ražošanas plānošana jāattīsta atbilstoši tirgus pieprasījumam, jāpaaugstina produkcijas komercvērtība un jāuzlabo tirdzniecība, jāveicina apmācības un paraugprakses apmaiņas darbības RO un tās biedriem, vienlaikus attīstītot krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumus, kā arī jāīsteno pasākumi vides saglabāšanas un aizsardzības jomā. Valsts Stratēģijā noteikto virzienu sasniegšanu īsteno ar RO darbības programmām, kurām paredzama ietekme arī TKO mērķu sasniegšanā. Augļu un dārzeņu RO darbības programmās izvēlētie pasākumi gadu no gada ir līdzīgi, kas liecina par to pastāvošajām nemainīgajām problēmām un vajadzībām. RO darbības programmu ietvaros no 2012.-2018. gadam kopumā īstenoja 6 no 8 pieejamajiem pasākumiem, kuru kopējie izdevumi veidoja 7,28 milj. EUR. Visvairāk RO pievērsās pasākumiem, kas vērsti uz produktu kvalitātes uzlabošanu un ražošanas plānošanu, bet mazāk pasākumiem, kas saistīti ar produktu tirdzniecības, komercvērtības un noieta veicināšanu, vides aizsardzību un saglabāšanu, kā arī apmācībām un paraugprakses apmaiņu. Saskaņā ar Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 5. punktu augļu un dārzeņu RO savās darbības programmās noteikti jāparedz divas vai vairākas ar vidi saistītas darbības, vai vismaz 10% no darbības programmas izdevumiem jāattiecinā uz vides darbībām. Pārējos pasākumus RO izvēlas brīvi atkarībā no to biedru vajadzībām. Nevienā no darbības programmām RO nav izvēlējusās īstenot pasākumus, kas saistīti ar pētniecību un eksperimentālo ražošanu, kā arī ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu, ko pašas RO skaidro ar nepietiekamiem cilvēkresursiem un ekonomiska pamatojuma trūkumu. Lielāko daļu (96%) atbalsta saņēma dārzeņu RO, pie tam visos pasākumos, bet stipri mazāku atbalstu (4%) guva augļu RO, kas skaidrojams ar dažādiem RO statusa iegūšanas laikiem un aprēķināto atbalstu atkarībā no RO biedru realizētās produkcijas vērtības.

Darbības programmu pasākumos: “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” 6,69 milj. EUR atbalsta rezultātā RO iegādājās un modernizēja tās biedru rīcībā esošo materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru, lai sekmētu ražošanas attīstību, uzturētu un uzlabotu produktu kvalitāti, veicinātu produkcijas noieta, kā arī izglītotu

un apmācītu RO biedrus ar uzņēmējdarbības veikšanai svarīgu informāciju. Atbalsta rezultātā RO un tās biedri veicināja zināšanu un pieredzes pārnesi, sekmēja RO biedru produkcijas piedāvājuma koncentrāciju un produktu laišanu tirgū (bet ne visās RO vienādī). Tas sekmēja ražošanas izmaksu optimizāciju, veicināja īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma pielāgošanu pieprasījumam, stabilizēja ražotāju cenas RO biedru labā un palielināja biedru produktu komerciālo vērtību. Pasākumu atbalsts sekmēja tādu TKO vispārīgo mērķu sasniegšanu kā augļu un dārzeņu RO konkurētspējas un biedru statusa pievilcības uzlabošanu.

Darbības programmu pasākuma “Vides aizsardzības pasākumi” 583,82 tūkst. EUR atbalsta rezultātā RO iegādājās apputeksnēšanas kukaiņus un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus, bioloģiski noārdāmo substrātu, iekārtas un ierīces tehnoloģiskā procesa uzlabošanai, kas veicināja bioloģisko daudzveidību un ūdens resursu ilgtspējīgāku izmantošanu. Augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākuma atbalsts ir sekmējis TKO vispārīgo mērķi - vides saglabāšanu un aizsardzību, taču ne visos ar vidi saistītos aspektos.

Augļu un dārzeņu RO darbības programmu ietvaros sniegtais atbalsts ir uzlabojis RO un tās biedru saimniecisko darbību un ir sekmējis lauksaimniecības produktu TKO mērķu labāku sasniegšanu, taču ne pietiekoši – augļu un dārzeņu nozares attīstību Latvijā. TKO mērķu sasniegšanu var sekmēt turpmāk, īstenojot vairākus pasākumus gan no nozares politikas veidošanā un īstenošanā iesaistīto institūciju puses, gan arī pašām RO un tās biedriem vairāk iesaistoties nozares kopējo problēmu risināšanā.

Atvēlētais izpildes laiks, kā arī pieejamā informācija un datu kvalitāte noteica šī darba apjomu un detalizācijas pakāpi. Darba izvērtējuma nepieciešamību nosaka ES plānošanas dokumenti.

Ziņojumu sagatavoja Agrolesursu un ekonomikas institūta (AREI) Bioekonomikas nodaļas Lauku attīstības novērtēšanas daļas (LAND) pētnieki Dr.oec. I.Biukšāne un Dr.oec. A.Vēveris. Projektu vadīja Mg.sc.ing. E.Benga. Darba izpildei tika piesaistīti pētnieki no Dārzkopības institūta – Dr.agr. vadošā pētniece Līga Lepse un Dr.agr. vadošais pētnieks Edgars Rubauskis.

2. IEVADS

Darba mērķis – izvērtēt, kā tiek sasniegti nacionālie stratēģiskie mērķi augļu un dārzeņu ražošanas sektora ilgtspējīgai attīstībai. Tas ietver izpēti par:

- augļu un dārzeņu ražotāju tirgus varas stiprināšanu kopējā pārtikas piegādes ķēdē,
- sinerģijas uzlabošanu vērtības ķēdē,
- ražotāju konkurētspējas celšanu.

Pētījuma rezultātus paredzēts izmantot, lai uzlabotu “Stratēģijas ilgtspējīgām augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības programmām Latvijā 2017-2023” (turpmāk – Stratēģija) kvalitāti īstenoto pasākumu saskaņotības un nozīmīguma ziņā un identificētu vajadzības būtiskām stratēģijas izmaiņām arī turpmāk. Mērķa sasniegšanai izvirzīti sekojoši darba uzdevumi:

- 1) Izpētīt ražotāju organizāciju (turpmāk – RO) darbības programmu efektivitāti un lietderīgumu atbilstoši stratēģijā noteiktajiem mērķiem, mērķa rādītājiem un pasākumiem.
- 2) Izpētīt RO īstenoto darbības programmu finansiālo resursu izmantojamības pakāpi un to nozīmību ražošanas plānošanā, piedāvājuma koncentrēšanā un kopīgai biedru saražotās produkcijas laišanai tirgū, ražošanas izmaksu optimizēšanā, ilgtspējīgu ražošanas metožu pētīšanā, videi nekaitīgu audzēšanas paņēmienu veicināšanā.
- 3) Novērtēt progresu, kas panākts Stratēģijas mērķu sasniegšanā;
- 4) Identificēt galvenos problēmjautājumus un sagatavot rekomendācijas ražotāju tirgus varas stiprināšanai augļu un dārzeņu nozarē;
- 5) Izpētīt katras RO individuālo darbības programmu atbilstību stratēģijā “Ilgspējīgām augļu un dārzeņu RO darbības programmām Latvijā” noteiktajiem mērķiem, pamatojoties uz iznākuma rādītājiem;
- 6) Izpētīt katras RO īstenoto darbības programmu ieguldījumu vides saglabāšanas un aizsardzības pasākumos, ņemot vērā pieejamos datus.

3. NOVĒRTĒŠANAS KONTEKSTS

RO vispārējo darbību nosaka un regulē ES un Latvijas likumdošana. Latvijas Stratēģijā 2011-2017 un 2017-2023 izvēlētie stratēģijas virzieni augļu un dārzeņu RO darbības programmām noteikti ņemot vērā Regulā Nr. 1308/2013 atrunātos RO mērķus, pašreizējo augļu un dārzeņu nozaru situāciju, kā arī nozaru SVID analīzi. Latvijas Stratēģijās noteikti šādi virzieni:

1. Attīstīt ražošanas plānošanu atbilstoši tirgus pieprasījumam gan kvantitātes, gan kvalitātes ziņā, veicinot produkcijas kvalitātes nodrošināšanu vai paaugstināšanu atbilstoši patērētāju vēlmēm.
2. Paaugstināt produktu komercvērtību un uzlabot tirdzniecību, koncentrējot piedāvājumu, optimizējot ražošanas izmaksas, t.sk. veicinot pētniecību, eksperimentālo ražošanu, kā arī savstarpējo kooperāciju.
3. Veicināt apmācību un paraugprakses apmaiņas darbības RO un tās biedriem, kā arī attīstīt krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumus, kā rezultātā optimizējot ražošanas izmaksas un stabilizētu ražotāju cenas.
4. Īstenot pasākumus vides jomā.

Stratēģijas izstrādātas plānošanas periodam 2011.-2017. gadam un 2017.-2023. gadam, un tiek īstenotas ar RO izstrādātām un LAD apstiprinātām darbības programmām uz 3 vai 5 gadiem. Stratēģijās ir noteikts, ka augļu un dārzeņu RO savās darbības programmās izvēlas veicamos pasākumus un darbības stratēģijas virzienu ietvaros. Regulas Nr. 2017/891 27.(3) pants nosaka, ka stratēģijā jānosaka instrumenti un darbības, kas ir vajadzīgas konkrēto mērķu, šajā gadījumā stratēģijas virzienu, sasniegšanai. Taču Stratēģijās (tāpat kā MK noteikumos Nr. 621) nav norādīts, ar kādiem pasākumiem un darbībām būtu sasniedzams katrs no stratēģijas virzieniem. Esošās Stratēģijas aptver 7 gadu periodu, bet darbības programmas RO īsteno 3 un 5 gadus. Tas apgrūtina veikt novērtējumu, jo periodi nesakrīt un nevar viennozīmīgi spriest par sasniegto.

Saskaņā ar Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktu augļu un dārzeņu RO tika izveidotas ar mērķi plānot ražošanu, veicināt saražoto produktu piedāvājuma koncentrēšanu, uzlabot šo produktu kvalitāti un tirdzniecību, kā arī veicināt labas audzēšanas un atkritumu apsaimniekošanas praksi. Veiktajā aptaujā pašas RO norādīja, ka to galvenais izveidošanas iemesls bija iespēja izmantot kopīgus ražošanas resursus (100% respondentu) un veiksmīgāk realizēt savu produkciju (100% respondentu) (skat. 7. pielikuma 1.att.). Kā ne mazāk svarīgi iemesli tika minēti arī ražošanas izmaksu optimizēšana (80% respondentu), jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšana (80% respondentu), ES fondu un valsts atbalsta apgūšana (80% respondentu), produktu kvalitātes un izsekojamības uzlabošana (60% respondentu) un jaunu zināšanu un pieredzes iegūšana (40% respondentu). Kā mazsvarīgākais RO izveidošanas iemesls tika norādīts vides saglabāšana un aizsardzība (20% respondentu).

Latvijā augļu un dārzeņu RO veidojās kopš no 2012. gada. Pirms RO statusa iegūšanas tās darbojās kā augļu un dārzeņu ražotāju grupas. Šobrīd ir 5 atzītas augļu un dārzeņu RO: KS "Mūsmāju dārzeni", KS "Baltijas dārzeni", LPKS "Baltijas ogu kompānija", LPKS "Zelta ābele" un LPKS "Augļu nams". No tām 2 ir dārzeņu RO un 3 ir augļu un ogu RO. RO biedru skatījumā jaunu un stipru RO veidošanos Latvijas augļu un dārzeņu nozarē kavē grūtības vienoties kopīgā mērķī un darbos (100% respondentu), savstarpējās uzticēšanās trūkums (80% respondentu), nevēlēšanās dalīties ar finanšu un ražošanas resursiem, un uzņēmējdarbībai nozīmīgu informāciju (80% respondentu), kā arī finansējuma trūkums RO uzturēšanai (60% respondentu) (skat. 7. pielikuma 4.att.). Lai Latvijā veicinātu augļu un dārzeņu RO veidošanos un to darbības uzlabošanas pēc RO ieskatiem (60% respondentu) būtu vairāk jāsniedz informācijas par RO darbību un ieguvumiem no tās (skat. 7. pielikuma

5.att.). Spēcīgu RO nostiprināšanās mazinātu nepieciešamību to finanšu atbalstam no publiskajiem līdzekļiem.

Augļu un dārzeņu RO 2018. gadā apvienoja 54 profesionālus augļu, ogu un dārzeņu audzētājus. Tās veido 5% no dārzeņu audzētāju saimniecībām un 57% no augļu un ogu audzētājiem, kuru saimniecību SI ir virs 4000 EUR. Faktori, kas nosaka uzņēmēju iesaistīšanos vienā vai otrā augļu/dārzeņu RO pēc RO domām galvenokārt ir pietiekoši attīstīta RO un tās biedri (80% respondentu) un regulāra informācijas un pieredzes apmaiņa (60% respondentu) (skat. 7. pielikuma 2.att.). Mazsvarīgāki faktori, kas nosaka izvēli par labu vienai vai otrai augļu/dārzeņu RO pēc to domām ir tas, ka RO ir iesaistīti biedru draugi un paziņas, tuvs ģeogrāfiskais izvietojums, zemas biedru naudas un labas atsauksmes par RO darbību. Savukārt paši RO biedri kā galvenos iemeslus, kāpēc tie iesaistījās RO, norādīja iespēju veiksmīgāk realizēt savu produkciju (94% respondentu), iespēju izmantot kopīgus ražošanas resursus (71% respondentu), iespēju optimizēt ražošanas izmaksas (61% respondentu), iespēju labāk apgūt ES fondu un valsts atbalstu (61% respondentu) un iespēju apgūt jaunus noieta tirgus un kanālus (58% respondentu) (skat. 8. pielikuma 1.att.). Kā mazsvarīgākus iemeslus RO biedri norādīja iespēju iegūt jaunas zināšanas un pieredzi, uzlabot produktu kvalitāti un izsekojamību, savlaicīgi novērst un pārvarēt dažādas krīzes, sekmēt vides saglabāšanu un aizsardzību. Tikai 3% respondentu norādīja, ka iestāšanās RO nebija nekāda nopietna iemesla.

RO skatījumā uzņēmējus iesaistīties augļu/dārzeņu RO galvenokārt attur tas, ka uzņēmēji neredz ieguvumus no dalības RO (60% respondentu) un to uztver kā pārāk lielu atbildību (60% respondentu) (skat. 7. pielikuma 3.att.). Savukārt RO biedru skatījums nav tik viennozīmīgs kā RO viedoklis (skat. 8. pielikuma 5.att.). Biedru skatījumā galvenie iemesli, kas uzņēmējus attur iesaistīties augļu/dārzeņu RO ir informācijas trūkums par RO darbību Latvijā, uzņēmēji neredz ieguvumus no iesaistīšanās RO, palielinās administratīvais slogs, u.c. Taču ir arī RO biedri (35% respondentu), kas uzskata, ka nav faktoru, kas uzņēmējus atturētu no iesaistīšanās RO. RO biedri vienisprātis uzskata, kad viņu pārstāvētā RO ir pietiekoši ieinteresēta to darbības uzlabošanā un veicināšanā (skat. 8. pielikuma 2.att.).

Dārzeņu RO galvenokārt specializējas kāpostu un gurķu (48% veido no kopējās pārdoto produktu vērtības) audzēšanā, bet augļu un ogu RO - galvenokārt ābolu, dzērveņu un melleņu (šie produkti veido 74% no kopējās pārdoto produktu vērtības) audzēšanā. Augļu audzēšanai 2017. gadā tika izmantoti 558 ha, bet dārzeņu audzēšanai – 1055 ha. Audzēšanai izmantotā platība kopš 2012. gada ir palielinājusies par 1040 ha, kas saistīts ar RO statusa iegūšanu. RO biedru pārdoto svaigu un pārstrādātu produktu kopējais apjoms 2017. gadā veidoja 29,87 tūkst. tonnas, no kuriem 97% bija pašu RO biedru saražotais apjoms, bet atlikušais – citu ražotāju saražotais, kas ticis pārdots caur RO. Pārdoto svaigu un pārstrādātu produktu kopējā vērtība 2017. gadā veidoja 21,35 milj. EUR. Augļu un dārzeņu RO saražoto produkciju realizē dažādās veikalos, vairum un mazumtirdzniecībā, kā arī pārdod pārstrādes uzņēmumiem un pašas pārstrādā. Galvenais produktu noieta galamērķis ir veikalos, kēdes un lielveikali (2017. gadā tie bija 75% no kopējās pārdotās produkcijas vērtības).

Turpmāk tiek sniegts pētnieku redzējums, kā katrs no darbības programmas pasākumiem var sekmēt Stratēģijās noteikto virzienu īstenošanu (skat. Stratēģijās ir iekļauti arī lauksaimniecības TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Stratēģiju noteiktajos virzienos ietverti ne tikai Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. un 3. punkta mērķi, bet arī Regulas 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētie mērķi (skat. 1. pielikumu), kas ļauj saprast kā veidojušies stratēģijas virzieni. Regulas Nr. 2017/892 II pielikuma 4. un 5. tabula atspoguļo, ar kādiem darbības programmas pasākumiem ir sasniedzami TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Tas palīdz uzskatāmāk saprast pasākumu sasaisti ar mērķiem un izvēlētajiem virzieniem Stratēģijās.

. tab.), jo Stratēģijās nav minēts, ar kuriem pasākumiem tos iespējams sekmēt. Stratēģijās ir iekļauti arī lauksaimniecības TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Stratēģiju noteiktajos virzienos ietverti ne tikai Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. un 3. punkta mērķi, bet arī Regulas 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētie mērķi (skat. 1. pielikumu), kas ļauj saprast kā veidojušies stratēģijas virzieni. Regulas Nr. 2017/892 II pielikuma 4. un 5. tabula atspoguļo, ar kādiem darbības programmas pasākumiem ir sasniedzami TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Tas palīdz uzskatāmāk saprast pasākumu sasaisti ar mērķiem un izvēlētajiem virzieniem Stratēģijās.

Darbības programmas pasākumu īstenošana atbilstoši Stratēģiju 2011-2017 un 2017-2023 virzieniem un Lauksaimniecības produktu tirgus kopējā organizācijas (TKO) vispārīgajiem mērķiem

Darbības programmas pasākumi	Stratēģijas virzieni				TKO vispārīgie mērķi RO		
	1. Attīstīt ražošanas plānošanu atbilstoši tirgus pieprasījumam gan kvantitātes, gan kvalitātes ziņā, veicinot produkcijas kvalitātes nodrošināšanu vai paaugstināšanu atbilstoši patērētāju vēlmēm	2. Paaugstināt produktu komercvērtību un uzlabot tirdzniecību, koncentrējot piedāvājumu, optimizējot ražošanas izmaksas, t.sk. veicinot pētniecību, eksperimentālo ražošanu, kā arī savstarpējo kooperāciju	3. Veicināt apmācību un paraugprakses apmaiņas darbības RO un tās biedriem, kā arī attīstīt krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumus, kā rezultātā optimizējot ražošanas izmaksas un stabilizētu ražotāju cenas	4. Īstenot pasākumus vides jomā	Konkurētspējas uzlabošana	RO biedra statusa pievilcības palielināšana	Vides saglabāšana un aizsardzība*
Ražošanas plānošana	x				x	x	
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	x				x	x	
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana		x			x	x	
Pētniecība un eksperimentālā ražošana		x			x	x	
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības			x		x	x	
Krīžu novēršana un pārvarēšana			x		x	x	
Vides aizsardzības pasākumi				x			x
Administrēšanas izmaksas	x	x	x	x	x	x	

*Piezīme: Vides saglabāšana un aizsardzība: a) ūdens kvalitāte; b) ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana; c) klimata pārmaiņu mazināšana.

Datu avots: izveidots pēc MK noteikumiem Nr. 621, Stratēģijām 2011-2017 un 2017-2023, Regulas Nr. 2017/892.

Stratēģijās noteiktie 4 attīstības virzieni ir definēti plaši un tie pārklājas (skat. Stratēģijās ir iekļauti arī lauksaimniecības TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Stratēģiju noteiktajos virzienos ietverti ne tikai Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. un 3. punkta mērķi, bet arī Regulas 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētie mērķi (skat. 1. pielikumu), kas ļauj saprast kā veidojušies stratēģijas virzieni. Regulas Nr. 2017/892 II pielikuma 4. un 5. tabula atspoguļo, ar kādiem darbības programmas pasākumiem ir sasniedzami TKO vispārīgie un konkrētie mērķi. Tas palīdz uzskatāmāk saprast pasākumu sasaisti ar mērķiem un izvēlētajiem virzieniem Stratēģijās.

. tab.). Piemēram, 2. un 3. virzienā atkārtojas mērķis optimizēt ražošanas izmaksas. Savukārt 2. virzienā noteikts mērķis paaugstināt produktu komercvērtību, bet tai pašā laikā 3. virzienā izvirzīts mērķis stabilizēt ražotāju cenas. Abi mērķi runā par produkciju - vienā mērķī vēlas cenas stabilizēt, bet otrā mērķī - paaugstināt produkcijas vērtību. Ar stabilām cenām ne vienmēr var paaugstināt produktu komercvērtību - tikpat labi cenas var būt stabilas, bet zemas, un ienākumi no tā nepieaug. Ar stabilām ražotāju cenām var paaugstināt produktu komercvērtību, ja vienlaikus tiek veikta izmaksu optimizācija. Savukārt, ja izmaksu optimizācija nenotiek, tad produktu komercvērtības paaugstināšana var notikt uz maksimāli augstas cenas noturības pamata.

Stratēģijās noteiktie attīstības virzieni pēc būtības ir Regulas Nr. 1308/2013 33. panta un 152. panta mērķu apkopojums, ko varēja neiekļaut, jo būtu pilnībā pieticis ar TKO mērķiem. Pietam, Stratēģijā nav noteikts kā ar šiem attīstības virzieniem varēs ietekmēt TKO mērķu sasniegšanu.

ES regula pasaka, ka RO jāīsteno vismaz divi mērķi no 33. vai 152. panta, lai sekmētu TKO mērķu sasniegšanu. Šobrīd MK noteikumos un RO darbības programmās nav noteikts, kurus regulas 152. vai 33. panta mērķus RO var un ir centušās sasniegt, un uz kuriem Stratēģijas virzieniem RO darbības programmas pasākumi tika vērsti. Stratēģijā nav arī izvirzīti sasniedzamie rādītāji un to mērķvērtības, ar kurām varētu novērtēt Stratēģiju virzienu un TKO mērķu sasniegšanas pakāpi.

Stratēģijās iekļautie darbības programmas pasākumiem norādītie TKO vispārīgie un konkrētie mērķi ne visi atbilst Regulas Nr. 2017/892 definētajiem mērķiem. Daļai no tiem nav saprotama izveides pamatotība (skat. 2. pielikumu). Regulas Nr. 2017/891 27.(4) pants paredz iespēju stratēģiju grozīt pirms darbības programmu projektu ikgadējās iesniegšanas, kas tādējādi paver iespēju mainīt atbalsta virzību atbilstoši ES un valsts noteiktajam regulējumam, augļu un dārzeņu RO vajadzībām un situācijai kopumā nozarē.

Stratēģijās noteikto virzienu un mērķu īstenošanu paredzēts sasniegt ar darbības programmu pasākumu palīdzību. Darbības programmas augļu un dārzeņu nozarē ilgst vismaz 3 gadus un ne vairāk kā 5 gadus. LAD atzīst augļu un dārzeņu RO, apstiprina darbības programmas un darbības fondu, piešķir, administrē un uzrauga RO piešķirto ES atbalstu un veic pārbaudes.

Saskaņā ar Stratēģijās noteikto, RO, īstenojot darbības programmās izvēlētos pasākumus un attiecīgi tiem pakārtotās darbības, varēs uzlabot kopējo situāciju augļu un dārzeņu nozarē, vienlaikus novēršot Stratēģijas SVID analīzē norādīto vājo pušu un draudu negatīvo ietekmi uz nozares attīstību un veicinās nozares konkurētspēju. Jāņem vērā, ka vājās puses jānovērš, lai mazinātu draudus un jāizmanto iespējas, lai mazinātu vājo pušu ietekmi. Tāpat arī stratēģijas SVID analīzes vājo pušu sarakstā ir iekļautas problēmas, kas atbilst SVID analīzes draudiem nevis vājām pusēm (piemēram, nepietiekams interneta un mobilo telefonu sakaru pārklājums valstī, u.c.). Izpratnes trūkums par SVID analīzes izstrādi var novest pie nepareizi izvēlētu vajadzību definēšanas, tādējādi nesekmējot augļu un dārzeņu nozares attīstību Latvijā.

Darbības programmu pasākumi ir vērsti uz Latvijas augļu un dārzeņu nozares kopējās konkurētspējas un attīstības veicināšanu un pareizas TKO pārvaldības nodrošināšanu (skat. 3.2. tab. un papildus 3.pielikumu).

RO darbības programmas pasākumi Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspējas un attīstības veicināšanai

Darbības programmas pasākums	Maksimālais attiecināmo izmaksu apmērs (%)		RO īstenotie pasākumi								Pasākuma veids	Risināmā problēma augļu un dārzeņu nozarē (SVID vājās pusēs)
	Esošais	Vēlamais	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.			
Ražošanas plānošana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	2-D 3-A	IP	1. Sadrumstalota saimniecību struktūra. 2. Zema gala produkta vērtība. Ienākumu samazināšanās.	
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	2-D 3-A	IP	3. Ražošanas izmaksu palielināšanās. 4. Segto platību samazināšanās. 5. Nepietiekami efektīva kooperatīvu darbība.	
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	1-D 1-A	2-D 2-A	1-D 1-A	IP	6. Nepietiekama finanšu pieejamība. 7. Reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu trūkums. 8. Profesionālās izglītības trūkums dārzkopības jomā. Pētījumu trūkums.	
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	30	>30								IP	9. Speciālistu trūkums augu aizsardzībā un agroķīmijā. Zinātnieku trūkums darbam ar modernajām biotehnoloģijas metodēm selekcijā, augu genoma izpētē, darbā ar patogēniem, u.c.	
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	30	>30	1-D	2-D	1-D	1-D	1-D	1-D		IP	10. Nepietiekamas uzņēmumu vadītāju un darbinieku profesionālās zināšanas (inovāciju trūkums).	
Križu novēršana un pārvarēšana	30	>30								IP	11. Mārketinga trūkums.	
Vides aizsardzības pasākumi	30	>30		2-D	2-D	1-D	2-D	2-D 2-A	1-D 1-A	OP	12. Nevienmērīgs vietējās produkcijas patēriņš ražošanas sezonālātes dēļ. 13. Neefektīva resursu un ražošanas atlikumu apsaimniekošana.	
Administrēšanas izmaksas	2	>2		2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	1-D 3-A	IP	14. Daudzgadīgo stādījumu pakļaušana agroklimatiskajiem riskiem. 15. Nepietiekams interneta un mobilo telefonu sakaru pārklājums valstī, kas rada grūtības ieviest precīzās tehnoloģijas.	

Piezīme: D - dārzeņu RO skaits, A - augļu RO skaits, IP – izvēles pasākums, OP – obligāts pasākums.

Datu avots: izveidots pēc MK noteikumiem Nr. 621, ZM datiem un Stratēģijām 2011-2017 un 2017-2023.

Ar pasākumu atbalstu var sekmēt nozares SVID analīzē norādīto vājo pušu mazināšanu un TKO tādu vispārīgo mērķu sasniegšanu, kā piemēram, konkurētspējas uzlabošanu, RO biedra statusa pievilcības palielināšanu, vides saglabāšanu un aizsardzību, t.sk., arī TKO konkrēto mērķu sasniegšanu. Augstāk redzamajā tabulā atspoguļots augļu un dārzeņu RO skaits, kas piedalījās darbības programmu pasākumos 2012.-2018. gadā un risināmās problēmas nozarē.

Saskaņā ar Regulā Nr. 1308/2013 noteikto RO darbības programmām ir vismaz divi no 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētajiem mērķiem vai divi no 33. panta 1. un 3. punkta mērķiem (skat. 1. pielikumu). Tāpat arī Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 5. punktā noteikts, ka RO darbības programmās noteikti jāparedz divas vai vairākas ar vidi saistītas darbības, vai vismaz 10% no darbības programmas izdevumiem jāattiecinā uz darbībām, kas saistītas ar vidi (nosacījums attiecas uz darbības programmas periodu kopumā nevis katru pārskata gadu). MK noteikumos Nr. 621 nav atrunāts ar kuriem pasākumiem ir sasniedzami Regulas Nr. 1308/2013 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 33. panta 1. un 3. punktā noteiktie mērķi, kas RO būtu jāīsteno savās darbības programmās. Tas rada situāciju, ka RO izvēloties pasākumus var nenosegt visas Stratēģijas SVID analīzē norādītās vājās puses.

Stratēģijas nosaka, ka darbības programmā iekļautajiem pasākumiem un darbībām ir jābūt ar kolektīvu raksturu, no kuriem labumu gūst RO un visi tās biedri. Ja RO darbības programmā paredzēti ieguldījumi atsevišķā RO biedru saimniecībā, tie ir jāpamato, norādot kā izvēlētais ieguldījums veicinās kopējo RO darbības programmas mērķu sasniegšanu.

Turpmākā analīzē veikts augļu un dārzeņu darbības programmu 2012.-2018. gada izvērtējums, atspoguļojot tajās sasniegtos rezultātus, ietekmi uz nozari un TKO mērķu sasniegšanu.

4. METODOLOĢIJA

Darbības programmu un valsts Stratēģiju izvērtēšana ir veikta, lai novērtētu progresu, kas panākts darbības programmās noteikto mērķu sasniegšanā, kā arī to lietderību un efektivitāti attiecībā uz minētajiem mērķiem. Progress, lietderība un efektivitāte tiek novērtēti, izmantojot Īstenošanas regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteiktos kopīgos rādītājus, kas saistīti ar sākotnējo situāciju, kā arī ar īstenoto darbības programmu finanšu resursiem, tiešajiem rezultātiem un ietekmi.

Saskaņā ar EK Deleģētās regulas Nr. 2017/891 58. pantu valsts stratēģijas uzraudzības un izvērtēšanas procedūras mērķis ir novērtēt progresu, kas panākts Stratēģijas vispārīgo mērķu sasniegšanā. Šajā nolūkā izmanto darbības programmu uzraudzības un izvērtēšanas rezultātus, kas norādīti augļu un dārzeņu RO darbības programmās 2012.-2018. gadā. Izvērtēšanas rezultātus izmanto, lai uzlabotu Stratēģijas kvalitāti un identificētu augļu un dārzeņu RO vajadzības nozares kopējās situācijas uzlabošanai.

Izpēte par sasniegto progresu virzībā uz vispārējo mērķu sasniegšanu Stratēģijas ilgtspējīgu darbības programmu jomā augļu un dārzeņu tirgū ir veikta, pamatojoties uz Eiropas Komisijas (EK) sagatavoto novērtējuma metodiku (*Guidance document: 2020 evaluation on progress made towards the overall objectives of national strategies for 2013-2018 sustainable operational programmes in the fruit and vegetables market*). Darba metodoloģiskais pamats ir intervences loģika, kura izveido loģiskas saiknes starp valsts stratēģijā izvēlētajiem pasākumiem ar to mērķiem un konkrēto īstenoto darbības programmu specifiskajiem un vispārējiem mērķiem, novērtējums. Trīs nozīmīgākie novērtēšanas elementi, kuri iekļauti pētījumā, ir:

- novērtēšanas jautājumi, uz kuriem pētījumā ir jāsniedz atbildes;
- rādītāju kopums, ar kuriem tiek raksturoti ieviesto pasākumu rezultāti;
- veikto pasākumu ieguldījumu (t.sk., rādītāju) analīze, ar kuras palīdzību tiks novērtēts, cik lielā mērā novērotās izmaiņas, ir tieši īstenoto pasākumu sekas.

Sniegtās atbildes uz novērtēšanas jautājumiem ir pētījuma galvenais uzdevums. Tika novērtēta katra Stratēģijā iekļautā pasākuma un RO darbības programmu loma Latvijas augļu un dārzeņu nozares attīstībā un TKO mērķu sasniegšanā.

TKO vispārīgo mērķu “Konkurētspējas uzlabošana” un “RO biedra statusa pievilcības palielināšana” paredzēts sasniegt ar 7 darbības programmu pasākumiem, bet vispārīgā mērķa “Vides saglabāšana un aizsardzība” sasniegšanu ar – vienu darbības programmas pasākumu. Līdz ar to novērtēt katra atsevišķa darbības pasākuma ietekmi uz konkrēto un vispārīgo mērķu sasniegšanu ir apgrūtināta. Augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumu atbalsta ietekmi var novērtēt, izmantojot Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteiktos rezultāta un ietekmes rādītājus. Tā kā dažus RO sasniegtos rezultāta un ietekmes rādītājus ietekmē vairāku pasākumu sniegtais atbalsts, tad šādos gadījumos pasākuma rezultāti un ietekme vērtējama kompleksi. **Novērtēšanā izmantoti rādītāji** (skat. 14. pielikumu), **par kuriem ir pieejami dati**.

Lai iespējami objektīvāk novērtētu atbalstu, ko RO dalībnieki ir saņēmuši no citiem KLP instrumentiem, ir iekļauts atbalsts no diviem programmēšanas periodiem: LAP 2007-2013 un LAP 2014-2020 (līdz 2019.g.01.01.). Savukārt LAP 2007-2013 atbalsts ir iekļauts tikai tām RO un to biedriem, kuras piedalījās augļu un dārzeņu programmā līdz 2015. gadam. Pārējām organizācijām un to biedriem, kuras pievienojušās programmai 2015.-2017. gados, ir iekļauts tikai LAP 2014-2020 ietvaros izmaksātais atbalsts.

Darba izstrādē analizēti vairāki plānošanas dokumenti: Stratēģijas 2011-2017 un 2017-2023, Regula Nr. 1308/2013, Regula Nr. 2017/891, Regula Nr. 2017/892, MK noteikumi Nr. 361 un MK noteikumi Nr. 621. Analīzes veikšanai tika izmantoti ZM iesūtītie

augļu un dārzeņu darbības programmu apkopojumi par 2012.-2018. gadu, no LAD papildus iegūtie un apkopotie dati par RO darbības programmu aprakstiem, RO veiktajām darbībām pasākumu aktivitātēs (apakšpasākumos) un to ietvaros veiktajām darbībām un pirkumiem, RO finanšu dati, LAD dati par saņemto atbalstu citos KLP pasākumos, VID dati, CSP un LEK dati par visu augļu un dārzeņu nozari. Tika apkopota ZM iesūtītā informācija, lai izveidotu koptabulas par 2012.-2018. gadu. Liela daļa LAD informācijas nebija pieejama apkopotā veidā elektroniski, kas prasīja ievērojamus laika un darba resursus datu apkopošanai. Būtu nepieciešams izveidot RO datubāzi, kurā uzkrātu nepieciešamo informāciju elektroniski nevis dokumentu pdf. formātā. Laika periods par kuru tika veikta datu analīze bija 2012.-2018. gads. Darba izstrādē ietekmēja ierobežojumi datu pieejamībā. Darba izstrādē netika apkopota un analizēta informācija par MK noteikumu Nr. 453 veiktajiem ieguldījumiem/darbībām 36. panta ietvaros, jo LAD netika uzkrāti detalizēti kontroles lapu dati par 2012.-2015. gadu kā tas bija jaunākos MK noteikumos.

Papildus viedokļa iegūšanai tika izveidotas divas aptaujas anketas, no kurām vienas aptaujas anketas mērķauditorija bija 5 augļu un dārzeņu RO, bet otras aptaujas anketas mērķauditorija – 56 augļu un dārzeņu RO biedri. Aptaujas anketu mērķis bija noskaidrot RO un tās biedru viedokli par augļu un dārzeņu nozares attīstību Latvijā (aptaujas anketu jautājumus var aplūkot 6. pielikumā). Aptaujas anketas aizpildīšanas termiņš RO bija 08.-20.10.2020. Nesaņemot visu RO atbildes, aptaujas anketa tika atkārtoti izsūtīta vairākas reizes, vienlaikus pagarinot anketas aizpildīšanas termiņu līdz 23.10.2020. Savukārt aptaujas anketas aizpildīšanas termiņš RO biedriem bija 08.-30.10.2020. RO biedru pasivitātes dēļ, kas visticamāk saistīta ar rudens ražas novākšanas darbiem, anketa tika atkārtoti izsūtīta 5 reizes, tādējādi pagarinot tās aizpildīšanas termiņu līdz 08.11.2020. Kopumā tika saņemtas atbildes no visām 5 augļu un dārzeņu RO Latvijā un no 31 jeb 55% RO biedru (iegūtos rezultātus var aplūkot 7. un 8. pielikumā). Aptaujas anketu un interviju rezultāti apkopoti darba izstrādē. Lai iegūtu aktuālo informāciju par Latvijas augļu un dārzeņu nozarē notiekošajiem procesiem un pastāvošajām problēmām, tika pielietota ekspertu metode.

Papildus izsūtītajai anketai, tika veiktas telefonintervijas ar RO pārstāvjiem, lai noskaidrotu viedokļus par Darbības programmas un Lauku attīstības programmas pasākumu saistību. Telefoniski iegūta informācija no trim RO (60% no visām), pārējām jautājumi izsūtīti elektroniski.

5. ATBILDES UZ NOVĒRTĒŠANAS JAUTĀJUMIEM

5.1. KLP vispārējā ietekme

Vispārējs raksturojums

Augļu un dārzeņu RO pamatdarbība ir saistīta ar tās biedru ražošanas resursu koncentrāciju, tirgu apgūšanu un to produktu piedāvājumu tirgū, attiecībā uz kuriem tai ir piešķirta atzīšana.

Atbilstoši pieejamo atskaišu datiem, atbalsttiesīgo RO skaits no 2012. līdz 2017.gadam ir palielinājies no vienas līdz piecām, attiecīgi palielinoties arī to nozīmei kopējā augļu un dārzeņu sektorā Latvijā. Pozitīvi, ka RO daļa kopējā augļu un dārzeņu platībā šajā laikā ir palielinājusies no 4% līdz 10%. Palielinājums attiecas gan uz augļu, gan dārzeņu platību (palielinājusies par 1040 ha). Visnozīmīgākā RO daļa ir segto platību dārzeņu audzēšanā, kur atsevišķos gados gandrīz visas platības atrodas uzņēmumos, kurus apvieno RO (5.1. tabula).

5.1.tabula

Augļu un dārzeņu platības (kopējās un RO biedru) 2012.-2018. g., ha

Kultūras	Platība (ha)						
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Augļi un dārzeņi kopā	14868	15461	14745	15089	15772	15904	16840
tajā skaitā RO	595	996	1168	1345	1284	1613	1635
RO īpatsvars	4%	6%	8%	9%	8%	10%	10%
Lauka dārzeņi	8100	8500	8200	8100	8100	8000	8200
tajā skaitā RO	594	954	1122	1136	1089	1009	n.d.
Segto platību dārzeņi	77	66	65	62	58	46	46
tajā skaitā RO	1	41	46	50	41	46	n.d.
Augļi un ogas	6691	6895	6480	6927	7614	7858	8594
tajā skaitā RO	0	0	0	159	154	558	576

Datu avoti: CSP, ZM

Turklāt segto dārzeņu platības RO biedriem ir bijušas stabilas, turpretī pārējiem audzētājiem tās ir samazinājušās. Tas indikatīvi norāda uz RO būtisku nozīmi produkcijas vērtības pieaugumā. Savukārt augļu un ogu RO pievienojās atbalsta shēmai 2015. un 2017.g., līdz ar to šajos gados vērojams nozīmīgs RO un to biedru apsaimniekoto platību kāpums.

Kopējais RO biedru platību īpatsvars (ietverot ilggadīgos stādījumus) augļu un dārzeņu sektorā veido 10%. Dārzeņu audzēšanā tā kopumā ir lielāka nekā augļu un ogu audzēšanā. To lielā mērā rada situācija, ka dārzeņu RO biedru lielākā daļa ir lielas saimniecības un tie ir nozīmīgi ražotāji savā nozarē. Augļu un ogu RO biedru vidū ir ievērojami vairāk mazo un vidējo saimniecību ar mazāku apgrozījumu. Taču ilggadīgo stādījumu (augļu un ogu) platības pēdējos gados ir nozīmīgi palielinājušās, tajā skaitā pieaug arī augļu un ogu RO biedru apsaimniekotās platības (skat.5.1.tab.).

Pārdoto un pārstrādāto produktu apjoms RO biedriem laikā no 2013. līdz 2018. gadam nav būtiski pieaudzis (skat.5.1. attēlu). Tieši otrādi, 2017. un 2018.gados tas pat ir samazinājies. Līdzīgas tendences ir arī valstī kopumā saražotajai un pārdotajai produkcijai. Norādītajā periodā būtisku ietekmi uz saražoto produkcijas apjomu radīja nelabvēlīgie klimatiskie apstākļi, kā arī globālā tirgus tendences, tajā skaitā tirdzniecības ierobežojumi.

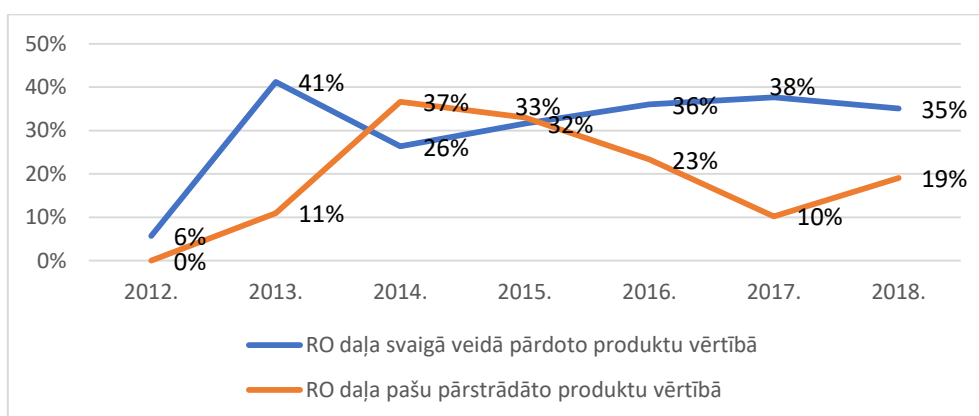
Latvijā ir atvērts tirgus, kas padara vietējos ražotājus atkarīgus no globālā tirgus izmaiņām. Sakarā ar nelielajiem ražošanas apjomiem un mazāk labvēlīgiem klimatiskiem apstākļiem Latvijā nevar saražot tik lēti kā, piemēram, Polijā. Tas darbojas kā spēcīgs ierobežojošais faktors, ko nosaka ārējā vide.

5.1. attēls. Pārdoto un pārstrādāto dārzeņu un augļu apjoms (valstī kopējais un tajā skaitā RO biedriem) 2012.-2018. g., tonnās

Datu avoti: Autoru aprēķini no LEK un ZM datiem

RO īpatsvars pārdoto apjomu ziņā 2017.-2018.gados bijis 18-19% un ir stabils kopš 2013.gada. Būtiski, ka pārdoto produktu vērtības ziņā RO īpatsvars ir ievērojami augstāks – ap 34%. Tajā skaitā, svaigi pārdoto produktu īpatsvars RO ir 35-38%. Pārstrādāto produktu īpatsvars RO 2017.-2018.gados ir zemāks nekā svaigi pārdoto, un tas bijis būtiski atšķirīgs pa gadiem. Piemēram, 2017.gadā tas veidoja tikai 10% šādu produktu kopvērtības valstī, bet 2018.gadā jau 19% (skat. 5.2. attēls). Tas nozīmē, ka RO pārdod kopumā dārgākus svaigos produktus, ar augstāku pievienoto vērtību. Tas skaidrojams ar nozīmīgu siltumnīcu produkcijas īpatsvaru realizētajā apjomā caur RO. Te gan jāņem vērā, ka dati par pašu saimniecībās pārstrādāto augļu un dārzeņu produkciju valsts mērogā ir aptuveni.

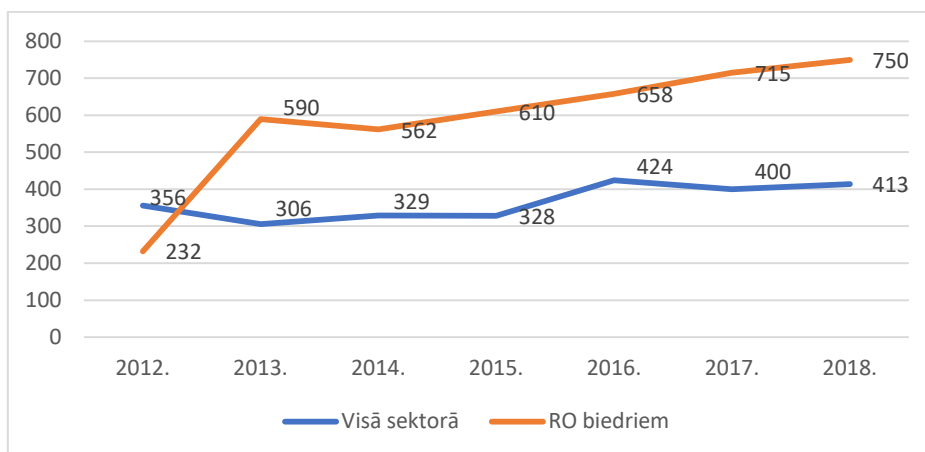
5.2. attēls. RO biedru īpatsvars svaigi pārdoto un pārstrādāto dārzeņu un augļu vērtībā 2012.-2018. g., % no valstī kopējā

Datu avoti: Autoru aprēķini no LEK un ZM datiem

Dati par augļu un dārzeņu pārdošanu valstī kopumā 2012.-2018.g. liecina, ka kopējais pārdoto augļu un dārzeņu apjoms šajos gados ir svārstīgs, un galvenokārt atkarīgs no laika apstākļiem. Lielākās ikgadējās svārstības ir augļu un ogu ražai, jo to nozīmīgi ietekmē

pavasara salnas. Piemēram, starpība starp 2016. un 2018.gada pārdoto augļu un ogu apjomu ir gandrīz 2 reizes.

Pozitīvi vērtējams tas, ka vidējai RO biedru realizēto augļu un dārzeņu vienības vērtībai ir tendence palielināties (skat 5.3. attēls). Tas nozīmē, ka sortimentā arvien pieaug tādas produkcijas īpatsvars, kas dod lielāku pievienoto vērtību. Turklāt, produkcijai, kuru realizē RO, vidējā vērtība ir ievērojami augstāka nekā visā sektorā.

5.3. attēls. Pārdoto augļu un dārzeņu vidējās vienības vērtības 2012.-2018.g. sektorā vidēji un RO biedriem (EUR par tonnu)

Datu avots: Autoru aprēķini no LEK un ZM datiem

Pēdējos gados ir tendence palielināties tādu produktu īpatsvaram, kas tiek pārstrādāti pašās saimniecībās. Tomēr RO biedru vidū šis īpatsvars nav augsts – vidēji 2016.-2018.gados tikai 6%.

KLP atbalsts augļu un dārzeņu ražotājiem

Kopējais RO un to biedru saņemtais atbalsts augļu un dārzeņu programmas ietvaros veido tikai nelielu daļu no visa atbalsta, kas saņemts KLP ietvaros. Bez tam, biedri ir piedalījušies LAP 2007-2013 un LAP 2014-2020 pasākumos, kā arī saņēmuši cita veida KLP atbalstu. Lai nepārklātos atbalsta pasākumi, gan Stratēģijā, gan LAP ir noteikta skaidra demarkācija.

Ņemot vērā RO izveidošanas laiku, LAP 2007-2013 pasākumi ir vērtēti tikai abām dārzeņu RO un to biedriem, kuras iesaistījās augļu un dārzeņu atbalsta shēmā 2012. un 2013.gadā.

No attiecīgo organizāciju biedriem šajā periodā 45% jeb 13 biedri izmantoja atbalstu pasākumā “Lauku saimniecību modernizācija”, ar kopējo publisko finansējumu virs 3 milj.EUR (5.2.tabula). Pārējos projektu pasākumos aktivitāte bija nenozīmīga – ir ieviests tikai viens maza apjoma *Leader* projekts. Bez tam, šo divu RO biedri ir izmantojuši LAP 2007-2013 platībmaksājumu atbalstu 2012.-2014.gados par kopējo summu 285 tūkst. EUR, kā arī VPM atbalsta maksājumus par 789 tūkst. EUR. Platībmaksājumu atbalstu šajā periodā ir saņēmuši lielākā daļa RO biedru - attiecīgi 55% (LAP) un 80% (VPM). Tomēr atsevišķas saimniecības nav izmantojušas nevienu no šiem atbalsta veidiem.

Savukārt, pārskatā par LAP 2014-2020 (laikā līdz 2019.g.sākumam) projektu publisko finansējumu ir izmantojusi viena RO un 23 RO biedri (jeb 20% no RO un 40% no RO biedriem) un ir izmantots projektu publiskais finansējums 2,93 milj.EUR apmērā. Bez tam, RO biedri 2015.-2018.gadā ir izmantojuši LAP platībmaksājumu atbalstu par kopējo summu 0,91 milj.EUR. Tam papildus, VPM atbalsts attiecīgajā laika posmā ir izmantots par 1,32 milj.EUR. Visi iepriekšminētie atbalsta veidi pārskata periodā kopā veido 9,4 milj.EUR

publiskā finansējuma, kas aptuveni par 30% pārsniedz kopējo ieguldījumu summu augļu un dārzeņu(A&D) RO darbības programmas ietvaros (7,28 milj.EUR).

Lielākā daļa no LAP 2007-2013 un LAP 2014-2020 projektiem ir realizēti pasākumos, kuri paredz ieguldījumus lauksaimniecības uzņēmumos (attiecinīgi pasākumi L121 un M04.1). Šo pasākumu publiskais finansējums veido 99,8% no kopējā RO biedru izmantotā projektu finansējuma LAP 2007-2013 un 82% LAP 2014-2020 programmā. Kopējais atbalsta saņēmēju skaits modernizācijai abos periodos ir 29, jeb vairāk kā puse no RO biedriem. Bez minētā, nozīmīgi ieguldījumi LAP 2014-2020 ietvaros veikti lauksaimniecības infrastruktūrā (15% no kopējā publiskā finansējuma), tomēr šajā apakšpasākumā ir neliels atbalsta saņēmēju skaits. Pārējos pasākumos (atbalsts mazajiem lauksaimniekiem, pārstrādei, sadarbības projekti, risku vadība, kā arī Leader projekti) ir piedalīties ļoti neliels skaits biedru – viens vai divi.

Atbilstoši RO biedru aptaujā sniegtajām atbildēm, līdzdalību LAP atbalsta pasākumos visvairāk stimulēja iespēja saņemt atbalstu caur ražotāju organizācijām, pasākumu atbilstība vajadzībām, iespēja realizēt jaunas idejas, kā arī pietiekami augsta atbalsta intensitāte. Savukārt, kā būtiskākos kavējošos faktorus LAP atbalsta izmantošanai augļu un dārzeņu audzētāji minēja informācijas trūkumu, pasākumu neatbilstību vajadzībām, kā arī sarežģītas prasības un lielu administratīvo slogu. Kopumā 68% aptaujas dalībnieku ir piedalījušies LAP pasākumos (sk. 8.pielikuma 6.-8.attēlus).

5.2. tabula

RO un to biedru līdzdalība LAP 2007-2013 un LAP 2014-2020 pasākumos (līdz 2018.g.beigām)

Pasākums	Kodi	Publiskais finansējums, tūkst.EUR		Saņēmēju skaits	
		LAP 2007-2013	LAP 2014-2020	LAP 2007-2013	LAP 2014-2020
Lauku saimniecību modernizācija	L121+M04.1	3162	2403	13	21
Ieguldījumi infrastruktūrā	L125+M04.3	0	441	0	2
Leader pasākumi	L411+L413	7	0	1	0
Ieguldījumi pārstrādē	L123+M04.2	0	25	0	1
Sadarbība	M16.2	0	50	0	1
Jaunie lauksaimnieki	L112	0	0	0	0
Citi pasākumi	M06.3,M17	0	15	0	2
Kopā projektos		3169	2935	13	24

Datu avots: LAD IS

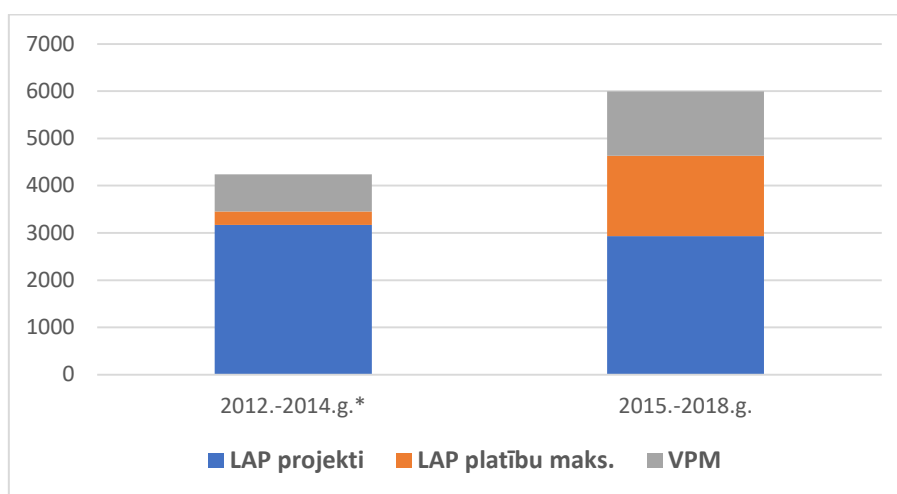
Ievērojami plašāk RO biedri ir izmantojuši platību maksājumus. Vairāk kā 90% RO biedru vismaz vienu gadu ir saņēmuši kādu no LAP platību maksājumiem (2012.-2018.g.). Finansiāli visnozīmīgākais platību maksājums augļu un dārzeņu ražotājiem ir bijis LAP pasākuma “Agrovide un klimats” aktivitātē “Vidi saudzējošu metožu pielietošana dārzkopībā”, kas no kopējās LAP platībmaksājumu summas veido ap 60%. Šajā aktivitātē pavisam piedalījušies 80% RO biedru, tajā skaitā 100% augļu un ogu RO biedru. Konkrētos gadījumos, kad minētās saistības ir uzņēmušies vismaz 80% no attiecīgās RO biedriem (LPKS “Baltijas ogu kompānija” (2018.-2020.gada darbības programma), KS “Mūsmāju dārzeņi” (2012.-2014.gada darbības programma), LPKS “Zelta ābele” (2017.-2019.gada darbības programma)), saskaņā ar regulas Nr. 1308/2013 33.panta 5.punktu un MK noteikumu Nr.621 20.pantu tās attiecinātas kā viens ar vidi saistīts pasākums darbības programmā.

Nākamais nozīmīgais bijis MLA/ADSI maksājums par darbību mazāk labvēlīgās teritorijās. Tas tika maksāts līdz 2018.gadam ieskaitot, un tā īpatsvars bija ap 30% no platībmaksājumu kopsummas. MLA maksājumu saņēma nedaudz virs 40% RO biedru, bet kopš 2015.gada, kad tika ieviests ADSI/ADI maksājums, palielinot atbalsttiesīgo teritoriju, šo

maksājumu katru gadu saņēma 62-75% no RO biedriem. Pārējo maksājumu (BDUZ, NATURA, BLA u.c.) saņēmēju skaits ik gadu nepārsniedza 5 biedrus.

Finansiāli ietilpīgāks par LAP platībmaksājumiem ir bijis VPM, kas aplūkotajā periodā un saimniecībās kopā ir izmaksāts 2,1 milj. EUR apmērā. To nav saņēmuši 4 RO biedri (7% no kopskaita), kā arī neviena no RO. Tomēr lielāks ieguldījums ir bijis no projektiem, ņemot vērā to, ka augļu un dārzeņu audzēšanai raksturīga salīdzinoši intensīva zemes izmantošana. Kopumā LAP projekti (abos periodos) veidojuši gandrīz divas trešdaļas (65%) no KLP maksājumiem, kas izmaksāti RO biedriem un RO ārpus A&D atbalsta.

Viss saņemtais LAP un VPM finansējums abos periodos ir apkopots 5.4. attēlā. No tā redzams, ka lielākā nozīme abos periodos bijusi investīciju atbalstam, tomēr kopš 2015.gada nozīmīgi palielinājusies LAP 2014-2020 platībmaksājumu nozīme. Tas ir saistīts ar IDIV maksājumu lomu, kas ir būtiska augļu un ogu audzētājiem (pievienojušies kopš 2015.gada vai vēlāk). Arī dārzeņu audzētājiem šī apakšpaksākuma nozīme kopš 2015.gada ir palielinājusies.

5.4. attēls. Augļu un dārzeņu RO un to biedru saņemtais atbalsts no KLP (LAP un vienotais platībmaksājums) 2012.-2018.g. dalījumā pa galvenajiem maksājumu veidiem (tūkst.EUR kopā periodā)

Datu avots: Autoru aprēķini izmantojot LAD IS

* 2012.-2014.g.datos iekļauti visi realizētie LAP 2007-2013 projekti neatkarīgi no realizācijas gada

KLP pasākumu ietekme uz augļu un dārzeņu RO organizāciju

Pašas RO ir maz izmantojušas cita veida KLP atbalstu. Abos periodos tikai viena RO ir piedalījusies LAP pasākumos. Atbalsts ir izmantots LAP 2014-2020 pasākumā M04.1 - ieguldījumiem lauku saimniecībās, kā arī M16.2 - Atbalsts jaunu produktu, metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei. Bija paredzēts atsevišķs pasākums M09 ražotāju organizāciju izveidei, taču tajā nav piedalījusies neviena augļu un dārzeņu RO. Tas skaidrojams ar LAP un MK noteikumos Nr. 60 noteikto liegumu vienlaicīgi saņemt RO atbalstu un ELFLA RG izveides atbalstu, ņemot vērā Regulas 1308/2013 40. pantā noteikto.

Atbilstoši pašu organizāciju vērtējumam, KLP pasākumiem ir bijusi būtiska ietekme uz augļu un dārzeņu nozares konkurētspēju. Saskaņā ar aptaujas datiem, pasākumiem ārpus Darbības programmas lielākā pozitīvā ietekme bijusi LAP investīciju pasākumiem (galvenokārt M04.1 Ieguldījumi lauku saimniecībās), kā arī agrovīdes pasākumiem. Agrovīdes pasākums salīdzinoši augstu novērtēts tādēļ, ka tā ietvaros ir atsevišķs apakšpasākums *Vidi saudzējošu metožu pielietošana dārzkopībai* (IDIV), kas ir būtisks tieši šai nozarei. Salīdzinoši mazāka nozīme ir platību maksājumiem (tajā skaitā Vienotais platību maksājums-VPM). Tas skaidrojams ar to, ka augļu un dārzeņu nozarē apsaimniekotās platības parasti ir mazākas nekā citās lauksaimniecības apakšnozarēs, bet iegūtā produkcijas vērtība no

platības vienības – augstāka. Šī iemesla dēļ VPM, kā arī citu līdzīgu platībmaksājumu (zaļināšanas maksājumi, ADSI u.c.) nozīme šajā nozarē ir mazāka. RO ir novērtējušas arī sadarbības projektu (M16) nozīmi kā vidēji nozīmīgu (skat. 7. pielikuma 7. attēlu). Savukārt no Darbības programmas pasākumiem RO vērtējumā lielākā pozitīvā ietekme bijusi pasākumiem *Ražošanas plānošana*, kā arī *Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana*. Savukārt viszemāk novērtēts pasākums *Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības* (skat. 7. pielikuma 8. attēlu). Šo pasākumu 80% no RO novērtējušas kā bez ietekmes esošu. Jāpiebilst gan, ka pēdējais pasākums ir bijis vismazāk izvēlēts, tikai 40% no RO tajā ir iesaistījušās. Tādēļ ar piesardzību vērtējams rezultāts.

5.2. Novērtēšanas jautājumi, kas saistīti ar konkrētiem pasākumiem atbilstoši nacionālajai stratēģijai

Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana

Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana, ir veiktas visās 5 augļu un dārzeņu RO, kuras iesaistītas RO atbalsta shēmā. Šis pasākums ir bijis viens no finanšu ietilpīgākajiem pasākumiem darbības programmu ietvaros, kam laika posmā no 2012.-2018. gadam investēti 2,40 milj. EUR (skat. 5.3. tabulu) jeb 33% no kopējā RO darbības programmu atbalsta.

Lielākā daļa (91%) no atbalsta šajā pasākumā tika novirzīts dārzeņu RO, kuras tika atbalstītas visā perioda garumā (sākot no 2012. un 2013. gada). Savukārt augļu RO šajā pasākumā saņēma mazāku atbalstu (4%), ko var skaidrot ar RO statusa vēlāku saņemšanu (2015. un 2017. gadā) un mazāku biedru pārdotās produkcijas vērtību, no kuras savukārt aprēķina atbalsta apmēru. Augļu un dārzeņu RO pasākumā piedalījās ik gadu - no 2012.-2014. gadam pasākumā piedalījās tikai dārzeņu RO, jo tajā laikā RO statusu ieguva tikai dārzeņu RO, bet sākot jau ar 2015.-2018. gadu pasākumā jau bija arī augļu RO, kas savu statusu ieguva 2015. un 2017. gadā.

5.3.tabula

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Ražošanas plānošana” darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Pamatlīdzekļu iegāde	111,16	366,25	355,16	468,64	251,96	247,62	328,63
b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	-	-	-	-	13,47	83,27	-
c) Citas darbības	-	131,00	2,46	7,76	9,35	8,36	11,03
Kopā:	111,16	497,25	357,62	476,40	274,78	339,25	339,67

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Vidēji 89% šī pasākuma izdevumu attiecas uz pamatlīdzekļu iegādi. Uz citiem pamatlīdzekļu ieguves veidiem (īre, noma un pirkumnoma) attiecas vidēji 4% izdevumu, bet uz citām darbībām – vidēji 7%. Dārzeņu RO 2012.-2018. gadā ar pasākuma atbalstu modernizēja to rīcībā esošo materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru dārzeņu sēšanai, stādīšanai, audzēšanai, novākšanai un transportēšanai (iegādājās dažādas iekārtas un tehniku, aprīkojumu, u.c.). Arī augļu RO iegādājās dažādas iekārtas, tehniku un aprīkojumu ražošanas procesa nodrošināšanai, uzskaiti un kontrolei (skat. papildus 9. pielikumu).

Darbības programmas ietvaros sniegtais atbalsts ir sekmējies RO biedru pārdotās produkcijas vienības vērtības palielināšanos, bet ne pārdotās produkcijas kopējā apjoma palielināšanos (skat. papildus 5.3. nodaļu). Pasākuma atbalsts nevar pietiekoši sekmēt nozares SVID analīzē norādīto vājo pušu mazināšanos (ražošanas izmaksu palielināšanās, ienākumu

samazināšanās, u.c.). Atbalsts tika vērsts uz TKO vispārīgo mērķu (konkurētspējas uzlabošana, RO biedra statusa pievilcības palielināšana) pilnīgāku sasniegšanu.

Saskaņā ar 3. pielikumā ietverto informāciju un izmaiņām MK noteikumos veiktie ieguldījumi atbilst vajadzībām, kas minēti MK noteikumu Nr. 621 35.1.2.- 35.1.6. pantos un 35.1.8.- 35.1.9. pantos. RO nav izvēlējušās darbības, kas minētas attiecīgo MK noteikumu 35.1.1. un 35.1.10. pantā, kas paredz ilggadīgo augļkopības kultūru stādu iegādi un stādījumu ierīkošanu, u.c.

Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

Ar LAP 2007-2013 un 2014-2020 pasākumiem iepriekš izvērtēto darbību mērķi pārklājas daļēji. A&D darbības ir specifiskāk orientētas uz nozares vajadzībām. Taču vispārējais mērķis – uzlabot konkurētspēju – attiecas arī uz LAP 2014-2020 pasākumu M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos” un tā apakšpasākumu M04.1. “Ieguldījumi lauku saimniecībās”, kuru aktīvi izmantojuši arī RO biedri. Pieminētā apakšpasākuma mērķis ir “atbalsts investīcijām lauksaimniecībā, lai uzlabotu saimniecību konkurētspēju un ekonomiskos rādītājus, mazinātu tirgus svārstību negatīvu ietekmi, kā arī nodrošināti vides prasību ievērošanu”. Kā aprakstīts iepriekšējā sadaļā, RO biedri šo LAP pasākumu ir aktīvi izmantojuši abos periodos, par kopējo publisko finansējumu pārskata posmā 5,5 milj.EUR. Tas ievērojami pārsniedz tos ieguldījumus, kas izdarīti par A&D programmas līdzekļiem, jo saskaņā ar ES tiesību aktiem, ES atbalsts augļu un dārzeņu RO ir 50% no darbības programmas izmaksām, bet ne vairāk kā 4,1% no realizētās produkcijas vērtības un mazajām RO iespējas apgūt lielāku atbalsta apjomu ir ļoti ierobežotas. LAP finansēto projektu analīze liecina, ka tie kopumā ir lielāki nekā A&D programmas ietvaros – vidējais atbalsts vienam saņēmējam 2014.-2020.g.periodā pārsniedz 120 tūkst.EUR. Pasākumā paredzēts iegādāties ražošanas pamatlīdzekļus, ierīkot ilggadīgos stādījumus, kā arī veikt būvniecību un pārbūvi. Saimniecības, kuras piedalījušās šajā pasākumā, nozīmīgu daļu investējušās būvēs - veikušas siltumnīcu pārbūvi, noliktavas būvniecībā; ierīkojušās ilggadīgos stādījumus, kā arī iegādājušās jaunu modernu lauksaimniecības tehniku. Atsevišķi projekti ir par nelielām summām dažādu materiālu un iekārtu iegādei. Viena saimniecība veikusi ieguldījumus pasākumā M04.2 sulu ražošanas iekārtu iegādei.

Normatīvo aktu analīze parāda, ka, lai arī atsevišķus ieguldījumus ir iespējams veikt izmantojot gan Darbības programmas, gan LAP atbalstu, kopumā šo programmu attiecīgie pasākumi viens otru papildina. Jāatzīmē, ka gan Stratēģijā, gan LAP ir noteikta skaidra demarkācija, lai RO īstenotie atbalsta pasākumi nepārklātos un par vienu un to pašu aktivitāti netiktu saņemts dubults finansējums. To apstiprina arī aptaujas rezultāti. RO programma nav liela apjoma ziņā, bet ir prognozējama, viegli administrējama, lēmums ir kolektīvs, var saplānot pirkumus uz priekšu. Toties investīciju apjomu ierobežo limits 4,1% no pārdotās produkcijas vērtības. Tādēļ lielākiem ieguldījumiem piemērotāks ir LAP atbalsts. Taču LAP nav tik prognozējama, nav garantiju par projektu apstiprināšanu.

Darbības, kuru mērķis ir uzlabot vai uzturēt produktu kvalitāti

Darbības, kuru mērķis ir produkta kvalitātes paaugstināšana vai saglabāšana, veica visas 5 augļu un dārzeņu RO. Darbības programmu ietvaros šis uzskatāms par finanšu ietilpīgāko pasākumu, caur kuru RO attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošanai investēja 3,04 milj. EUR jeb 42% no kopējās RO darbības programmas 2012.-2018. gadā (skat. 5.4. tabulu). Pasākumā ik gadu piedalījās visas augļu un dārzeņu RO.

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana” darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Pamatlīdzekļu iegāde	86,46	257,02	95,48	375,36	321,28	447,35	723,22
b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	-	-	-	-	24,72	-	-
c) Citas darbības	12,82	18,36	128,91	133,80	101,21	151,04	159,08
Kopā:	99,28	275,38	224,39	509,16	447,21	598,39	882,30

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

No kopējiem izdevumiem darbības programmu pasākuma ietvaros 2012.-2018. gadā 95% bija dārzeņu RO izdevumi un atlikušie 5% – augļu RO izdevumi. Lielākā daļa (76%) pasākuma izdevumu saistīta ar dažādu pamatlīdzekļu iegādi, savukārt mazākā daļa (23%) - ar citu darbību īstenošanu. Tikai 1% izdevumu vērsti uz citiem pamatlīdzekļu ieguves veidiem, tostarp nomu, īri un pirkumnomu. Dārzeņu un augļu RO pasākuma ietvaros galvenokārt iegādājās dažāda veida tehniku un aprīkojumu, veica telpu izbūvi un nodrošināja uzraudzības auditu iekšējās kvalitātes sistēmas ieviešanai, kas paredzēts produktu kvalitātes uzturēšanai un uzlabošanai (skat. papildus 10. pielikumu).

Augļu un dārzeņu RO veiktās darbības pasākumā ietvaros tika vērstas uz RO produktu kvalitātes paaugstināšanu un saglabāšanu. Analizējot rezultāta rādītājus, kas pieejami 5.3. nodaļā, var secināt, ka pasākuma atbalsts ir sekmējis pārdotās produkcijas vienības vērtības palielināšanos (izņemot divās augļu RO) un īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma pielāgošanu pieprasījumam. Pasākumā sniegtais atbalsts RO pietiekoši nesekmē nozares SVID analīzē norādīto vājo pušu mazināšanos (ražošanas izmaksu palielināšanās, ienākumu samazināšanās, u.c.). Atbalsts tika vērst uz TKO vispārīgo mērķu (konkurētspējas uzlabošana, RO biedra statusa pievilcības palielināšana) pilnīgāku sasniegšanu.

Saskaņā ar 3. pielikumā ietverto informāciju un izmaiņām MK noteikumos veiktās darbības un iegādātie pamatlīdzekļi veikti atbilstoši MK noteikumu Nr. 361 37.2.13. pantā un MK noteikumu Nr. 621 35.2.1. - 35.2.3. pantā, 35.2.5.- 35.2.9. pantā un 35.2.11. pantā uzskaitītajiem pasākumiem. RO nav izmantojušas iespēju veikt ieguldījumus saskaņā ar MK noteikumos Nr.361 37.2.10. pantu, lai saņemtu atļauju reģistrā iekļautā augu aizsardzības līdzekļa lietošanas jomas paplašināšanai vai reģistrācijas nosacījumiem neatbilstošo augu aizsardzības līdzekļu lietošanai. Tāpat RO nav izvēlējušās MK noteikumu Nr. 621 35.2.4., 35.2.10., 35.2.12. un 35.2.13. panta ietvaros minētos pasākumus, lai apmierinātu vajadzības pēc iekārtas un tehniku, kas paredzētas produktu atdzesēšanai uz lauka, temperatūras režīma nodrošināšanai produktu transportēšanai automašīnās un produktu pārstrādei, kā arī jaunu bioloģisko produktu līnijas izveidei un ūdens ieguves un uzglabāšanas vietu izveidei. Atbalsts produktu pārstrādes iekārtām MK noteikumos Nr. 621 stājās spēkā 19.09.2018., savukārt atbalsts ūdens ieguves un uzglabāšanas vietu izveidei – tikai 2020. gadā. Tā kā pētījums aptver laika periodu līdz 2018. gadam, tad šie atsevišķie pasākumi netiek detāli aplūkoti.

Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

Produktu kvalitātes uzlabošanai veicamās darbības pēc sava satura ir daļēji saistītas ar LAP pasākumu M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos” un tā apakšpasākumiem. Šī pasākuma ietvaros RO biedri ir iegādājušies iekārtas produktu pirmapstrādei un glabāšanai, kā arī veiktas investīcijās ēkās un būvēs.

Darbības, kuru mērķis ir uzlabot mārketingu

Darbības, kuru mērķis ir tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana, veica 4 no 5 augļu un dārzeņu RO. Darbības programmu ietvaros šis pasākums nav uzskatāms kā finanšu ietilpīgs pasākums, jo investēti 1,07 milj. EUR jeb 15% no kopējā RO darbības programmu atbalsta 2012.-2018. gadā (skat. 5.5. tabulu).

Pasākumā dārzeņu RO piedalījās gandrīz ik gadu, izņemot 2016. un 2018. gadu. Savukārt augļu RO dalība pasākumā vērtējama kā neregulāra – tikai divas augļu RO, kopš to izveides gada, pasākumā piedalījās ik gadu (izņemot vienu RO 2018. gadā). Savukārt trešā augļu RO, kas RO statusu ieguva 2017. gadā, pasākumā nepiedalījās.

No kopējiem izdevumiem darbības programmu pasākuma ietvaros 2012.-2018. gadā 97% izdevumu veidoja dārzeņu RO aktivitātes un atlikušie 3% izdevumu – augļu RO aktivitātes. Lielākā daļa (45%) pasākuma izdevumu saistīta ar dažādu pamatlīdzekļu iegādi un mazāka daļa (6%) - ar citu darbību īstenošanu. Tikai 7% izdevumu vērsti uz citiem pamatlīdzekļu ieguves veidiem, tostarp nomu, īri un pirkumnomu, un atlikušie 6% izdevumu saistīti ar darbībām, kas vērstas uz pārdošanas veicināšanu un komunikāciju. Laika posmā no 2012.-2018. gadam dārzeņu RO pasākuma ietvaros izstrādāja jaunu produktu iepakojuma dizainu, iegādājās dažādas iekārtas un aprīkojumu, kas palīdz transportēt un sekmēt produkcijas noieta, veica tirgus pieprasījuma izpēti par lauku dārzeņiem, kā arī īstenoja dažādus reklāmas pasākumus un uzturēja un papildināja kvalitātes standartu ISO (skat. papildus 11. pielikumu). Savukārt no augļu RO puses 2015.-2018. gadā aktivitātes pasākumā bija salīdzinoši mazākas. Augļu RO piedaloties pasākumā, veica savas tīmekļvietnes izstrādi un uzturēšanu, iegādājās tirdzniecības svarus un piedalījās izstādē.

5.5.tabula

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana” darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Pamatlīdzekļu iegāde	5,87	9,80	-	13,00	238,10	146,23	68,00
b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	-	-	-	-	31,75	47,03	-
c) Pārdošanas veicināšanas un komunikācijas darbības (izņemot tās, kas saistītas ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu)	-	41,01	9,77	9,45	-	0,32	0,31
d) Citas darbības	2,51	-	85,08	88,85	84,28	91,27	94,91
Kopā:	8,38	50,81	94,85	111,29	354,12	284,85	163,22

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Kā atdzīst arī pašas RO (it īpaši augļu RO), tās nepietiekami iesaistās darbības programmas pasākumā, lai palielinātu RO produktu atpazīstamību, diferencētu RO piedāvājumu un attīstītu produktu mārketingu. Augļu un dārzeņu RO veiktās darbības pasākumā sekmēja tikai atsevišķu RO pārdotās produkcijas apjoma palielināšanos, un visām RO uzlaboja pārdotās produkcijas vienības vērtību (skat. papildus 5.3. nodaļu). Nepietiekama aktivitāte darbības programmu pasākumā pietiekoši nesekmē nozares SVID analizē norādīto vājo pušu mazināšanos (mārketinga trūkums, ienākumu samazināšanās, u.c.). Atbalsts tika vērsts uz TKO vispārīgo mērķu (konkurētspējas uzlabošana, RO biedra statusa pievilcības palielināšana) pilnīgāku sasniegšanu.

Saskaņā ar 3. pielikumā ietvertu informāciju un izmaiņām MK noteikumos RO izvēlējušās pasākumus, kas minēti MK noteikumu Nr. 361 37.3.2. panta un MK noteikumu Nr. 621 35.3.1.- 35.3.2. panta, 35.3.4.- 35.3.5. panta, 35.3.7. un 35.3.11.- 35.3.13. pantos. RO

neizvēlējas atbalstu, ko var gūt MK noteikumu Nr. 621 35.3.3., 35.3.6., 35.3.8.- 35.3.10. pantā, lai veiktu jaunu ilggadīgo augļkopības kultūru šķirņu stādu iegādi, nomaksātu dalības maksu gadatirgos un izstādēs, iegūtu un veiktu izpēti par tirgus dinamiku, patēriņa tendencēm un patērētāju iepirkšanās paradumiem, u.c. Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

Attiecīgās darbības ir saistāmas ar LAP 2014-2020 pasākumu M04 "Ieguldījumi fiziskajos aktīvos" un tā apakšpasākumiem M04.1. "Ieguldījumi lauku saimniecībās" un M04.2. "Ieguldījumi pārstrādē", kā arī atbilstošajiem LAP 2007-2013 pasākumiem. RO biedri ir veikuši līdzīgus ieguldījumus arī šīs programmas ietvaros, īpaši jaunu stādījumu ierīkošanā. Jaunu stādījumu ierīkošanai RO biedri izmantojuši aptuveni 20% no kopējā RO biedru izmantotā LAP 2014-2020 pasākuma M04 publiskā finansējuma. Ieguldījumi veikti arī produktu komercvērtības paaugstināšanai, būvējot noliktavas, iegādājoties šķirošanas un pakošanas iekārtas u.tml.

Pētniecība un eksperimentālā ražošana

Ar darbības programmas pasākuma "Pētniecība un eksperimentālā ražošana" atbalstu paredzēts sasniegt TKO konkrētos mērķus, kas ietver piedāvājuma koncentrācijas veicināšanu, biedru saražotās produkcijas laišanu tirgū sekmēšanu, produkcijas pielāgošanu pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā, produktu komerciālās vērtības paaugstināšanu, zināšanu veicināšanu un cilvēkpotenciāla paaugstināšanu.

Augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumā 2012.-2018. gadā nav piedalījušās. RO norādīja, ka galvenie iemesli, kāpēc tās nepiedalījās pasākumā bija nepietiekami cilvēkresursi pasākuma ieviešanai un izpildei (80% respondentu), kā arī intereses trūkums no biedru puses (60% respondentu) (skat. 7. pielikuma 9.att.). Tāpat arī tika minēti atbalsta ierobežojumi (MK noteikumos noteiktais darbības fonda pasākuma maksimālais attiecināmo izmaksu apmērs 30%), zināšanu trūkums par pasākuma ieviešanu un izpildi, un grūti izpildāmas MK noteikumu prasības, kas galvenokārt saistītas ar radīto administratīvo slogu darbības programmu ieviešanas un izpildes laikā.

LAP 2014-2020 ietvaros RO bija iespēja piedalīties pasākumā M16 Sadarbība, kura apakšpasākumā 16.2. "Atbalsts jaunu produktu, metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei" piedalījās viena RO.

Atbilstoši aptaujas datiem, RO ir devušas priekšroku pētniecības un sadarbības projektos izmantot LAP iespējas, jo tur līdzfinansējums attiecīgajiem projektiem ir 90%. Turklāt, ņemot vērā ierobežotos Darbības programmā pieejamos resursus, šīs programmas ietvaros tiek uzskatīts par lietderīgāku līdzekļus novirzīt citiem pasākumiem.

Apmācības un darbības, kuru mērķis ir veicināt piekļuvi konsultāciju pakalpojumiem

Darbības, kuru mērķis ir nodrošināt tehniskās apmācības un zināšanu pieejamību RO un tā personām, 2012.-2018. gada darbības programmu pasākuma ietvaros īstenoja tikai 2 no 5 augļu un dārzeņu RO. Pasākuma atbalstu saņēma 2 dārzeņu RO, no kurām viena RO atbalstu guva 2012.-2017. gadā, bet otra RO – tikai 2013. gadā. Augļu RO šajā darbības programmas pasākumā nepiedalījās un atbalstu neguva.

Pasākuma kopējās izmaksas 2012.-2018. gadā kopā veidoja 40,14 tūkst. EUR jeb nepilnu 1% no kopējā RO darbības programmu atbalsta (skat. 5.6. tabulu). Pasākumā piedalījās tikai dārzeņu RO.

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Bioloģiskā ražošana	-	0,67	-	-	-	-	-
f) Citi jautājumi	2,38	13,78	2,07	0,50	12,23	8,50	-
Kopā:	2,38	14,45	2,07	0,50	12,23	8,50	-

Piezīme: RO nav izvēlējušās īstenot šādus darbības veidus: integrētā ražošana vai integrētā kaitēkļu apkarošana; citi vides jautājumi; izsekojamība; produktu kvalitāte, ieskaitot pesticīdu atliekas.

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Lielāko daļu (98%) izdevumu veidoja citi jautājumi un atlikušo daļu (2%) – darbības, kas saistītas ar bioloģisko ražošanu. Pasākuma pārējo darbības veidu īstenošanā RO nepiedalījās. Pasākuma ietvaros dārzeņu RO saņēma atbalstu apmācībām un semināriem par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, vides aizsardzību, ražas novākšanu un plānošanu, pārtikas drošību, higiēnu, loģistiku un efektīvu enerģijas izmantošanu. RO apmeklēja arī vietējas un starptautiskas nozīmes konferences, un veica tirdzniecības un mācību pieredzes vizītes ārvalstīs. Pasākuma ietvaros dārzeņu RO iegādājās arī telpu aprīkojumu organizācijas biedru apmācībām un izmantoja trešo personu sniegtos pakalpojumus mārketinga, finanšu un grāmatvedības sistēmas uzlabošanai (skat. papildus 12. pielikumu).

Lielākā daļa RO (80% respondentu) uzskata, ka pasākumam nav bijusi ietekme uz augļu un dārzeņu RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju. Atlikušo RO (20% respondentu) skatījumā pasākumam ir bijusi vidēja ietekme uz RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju (skat. 7. pielikuma 8.att.). RO minētais zema apmācības un paraugprakses apmaiņas ietekmes līmenis norāda uz RO biedru vājo izpratni par šī instrumenta potenciāli lielo ietekmi uz nozares vājo pušu mazināšanas iespējām.

Sniegtā 40,14 tūkst. EUR atbalsta rezultātā apmācības 2013. gadā pabeidza 20 cilvēki, un 2014.-2017. gadā – galvenokārt 1-3 cilvēki ik gadu (skat. papildus 5.3. nodaļu). Savukārt dārzeņu RO piemeklētos konsultāciju pasākumus 2013.-2017. gadā izmantoja 10-13 saimniecības, kas veidoja vidēji 2% no attiecīgo dārzeņu RO biedru skaita konkrētajā periodā. Augļu un dārzeņu RO veiktās darbības pasākuma ietvaros sekmēja RO biedru zināšanu pārnese un pieredzes apmaiņu. Dārzeņu RO aktivitāte pasākuma ietvaros būtu jābūt augstākai. Tas sekmētu nozares SVID analīzē norādīto vājo pušu (profesionālās izglītības trūkums dārzkopības jomā, speciālistu trūkums augu aizsardzībā un agroķīmijā, nepietiekamas uzņēmumu vadītāju un darbinieku profesionālās zināšanas) mazināšanos. Atbalsts tika vērsts uz TKO vispārīgo mērķu (konkurētspējas uzlabošana, RO biedra statusa pievilcības palielināšana) pilnīgāku sasniegšanu.

Saskaņā ar 3. pielikumā ietverto informāciju un izmaiņām MK noteikumos veiktās RO darbības atbilst vajadzībām. RO izvēlējās MK noteikumu Nr. 621 sākotnējā redakcijā 35.5.2. un 35.5.3. pantā minētos pasākumus. RO nav izvēlējušās MK noteikumu Nr. 361 37.5.1. pantā un MK noteikumu Nr. 621 35.5.1. pantā minēto, kas saistīts ar apmācībām attiecināmo produktu kvalitātes nodrošināšanu, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas, ražas novākšanas metožu, ražas plānošanas, riska menedžmenta un datorprasmju jomā, u.c.

Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

Apmācības un konsultācijas bija iespējams organizēt arī, izmantojot LAP pasākumus. LAP 2014-2020 ietvaros tas bija pasākums M01 “Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi”, kā arī M02 “Konsultāciju pakalpojumi, saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi”. Pasākums M01 paredz atbalstu profesionālās izglītības un

prasmju apguves darbībām, demonstrējumiem un informācijas pasākumiem, kā arī īstermiņa pieredzes apmaiņai lauku saimniecību jomā, kā arī saimniecību apmeklējumiem. Savukārt pasākums M02 paredz atbalstu, lai palīdzētu gūt labumu no konsultāciju pakalpojumu izmantošanas. Tomēr šie pasākumi atšķiras no Darbības programmā paredzētajiem, tādēļ ir vērtējami kā savstarpēji papildinoši.

Atbilstoši datiem par LAP 2014-2020 projektu realizāciju, arī LAP pasākumus apmācību jomā ir izmantojuši vien neliels skaits augļu un dārzeņu audzētāju. Apkopotā informācija norāda uz četrus RO biedru dalību apmācībās (piedalījušies kopā 6 pārstāvji). Izvēlētais mācību kursu jomas ir atšķirīgas – integrētā augļkopība, kooperācija, lopkopība (ganāmpulku reģistrēšana), ES nozīmes biotopu apsaimniekošana). Kopumā var secināt, ka apmācību un konsultāciju loma netiek pienācīgi novērtēta. Nozares pārstāvjiem ir grūtības formulēt interesējošos jautājumus, par kuriem būtu vajadzīgas apmācības. RO pārstāvju vērtējumā, apmācību pasākums ir maz izvēlēts tādēļ, ka ierobežota finansējuma apstākļos RO biedri par aktuālākām uzskatīja tiešās investīcijas materiālajos aktīvos. Izpratnes trūkums par zināšanu nozīmi rada situāciju, ka liela interese ir par investīciju piesaisti, lai risinātu aktuālās un akūtās problēmas (tehnikas un citu materiālo aktīvu iegāde), bet zināšanu nozīme investīciju efektivitātes un lietderības palielināšanā savā saimniecībā nav pietiekoši novērtēta.

Krīžu novēršanas un pārvarēšanas instrumenti

Lai augļu un dārzeņu RO varētu savlaicīgi izvairīties un pārvarētu īslaicīgas nozares krīzes, ir nepieciešami pasākumi, ar kuru palīdzību varētu ne tikai novērst un pārvarēt šīs krīzes, bet varētu īstenot arī preventīvus pasākumus. Krīžu novēršanas pasākumi drīkst veidot ne vairāk kā 1/3 no RO darbības programmas kopējām izmaksām.

Augļu un dārzeņu RO darbības programmas krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumā 2012.-2018. gadā nav piedalījušās, kas ir skaidrojams ar salīdzinoši stabilo situāciju svaigu augļu un dārzeņu tirgū. Pašas RO skaidroja, ka piedalīties pasākumā nebija tādas nepieciešamības un arī ekonomiska pamatojuma (skat. 7. pielikuma 10.att.).

Augļu un dārzeņu audzētājiem bija pieejams arī LAP 2014-2020 atbalsts pasākumā M17, daļēji sedzot ražas, dzīvnieku un augu apdrošināšanas prēmiju, līdz ar to attiecīgo programmu pasākumi ir savstarpēji papildinoši. Tomēr arī šajā pasākumā augļu un dārzeņu audzētāju (kuri ietilpst RO) atsaucība bija ļoti niecīga, jo atbalstu izmantojis tikai viens RO biedrs par ļoti nelielu summu – mazāk par 1000 EUR. Šo nelielo aktivitāti RO skaidro ar piedāvājuma trūkumu no apdrošinātāju puses, vai arī tas nav adekvāts. Sakarā ar nelielo augļu un dārzeņu nozares apjomu apdrošinātājiem trūkst attiecīgu ekspertu, un viņi nav ieinteresēti šo specifisko tirgu attīstīt.

Var vērtēt, ka LAP 2014-2020 atbalsts krīžu novēršanas un pārvarēšanas instrumentiem kopumā nebija tik plašs kā A&D Stratēģijā paredzētais, tomēr papildus tam tika piemēroti ārkārtas pasākumi zaudējumu segšanai, tajā skaitā atbilstoši Regulai nr. 2017/1165.

Vides pasākumi

Augļu un dārzeņu ražošanas negatīvās ietekmes uz vidi mazināšanai ir jāveic darbības vides jomā, ko iespējams panākt ar darbības programmu vides pasākuma īstenošanu. Darbības, kuru mērķis ir vides saglabāšana un aizsardzība, ietverot rūpes par augsnes aizsardzību, ūdens kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, klimata pārmaiņu mazināšanu, un saražoto atkritumu samazināšanu. Vides pasākumā piedalījās visas 5 augļu un dārzeņu RO. Pasākuma kopējās izmaksas 2012.-2018. gadā kopā veidoja 583,82 tūkst. EUR jeb 8% no kopējā RO darbības programmu atbalsta (skat. 5.7. tabulu).

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Vides aizsardzības pasākumi” darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids			2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Pamatlīdzekļu iegāde			-	60,08	2,16	-	5,16	114,21	-
c) Citas darbības	(1) Ražošana	i) Bioloģiskā ražošana	-	63,73	69,42	62,93	75,33	60,26	66,20
		iii) Uzlabota ūdens resursu izmantošana un/vai apsaimniekošana,	-	-	3,70	-	-	-	-
		v) Darbības bioloģiskajai daudzveidībai	-	-	-	-	-	-	0,54
		viii) Citas darbības	-	-	-	-	-	0,10	-
		Kopā:	-	123,81	75,28	62,93	80,49	174,57	66,74

Piezīme: RO nav izvēlējušās īstenot šādus darbības veidus: citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma; integrētā ražošana; darbības augsnes aizsardzībai (piemēram, darba metodes, lai novērstu/mazinātu augsnes eroziju, augu sega, vidi saudzējoša lauksaimniecība, mulčēšana); energotaupības pasākumi; darbības, kas saistītas ar atkritumu rašanās samazināšanu un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu; transports; tirdzniecība.

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Darbības programmu pasākuma ietvaros 2012.-2018. gadā 98% no kopējiem izdevumiem veidoja dārzeņu RO aktivitātes un atlikušos 2% kopējo izdevumu – augļu RO aktivitātes. Lielākā daļa (69%) pasākuma izdevumu tika saistītas ar citām darbībām (galvenokārt bioloģisko ražošanu) un vismazākā daļa (31%) – ar dažādu pamatlīdzekļu iegādi. Citos darbības veidos RO nav piedalījušās. Pasākuma atbalsta rezultātā dārzeņu un augļu RO iegādājās apputeksnēšanas kukaiņus un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus, bioloģiski noārdāmo substrātu, iekārtas un ierīces tehnoloģiskā procesa uzlabošanai, u.c. (skat. papildus 13. un 15. pielikumu). Nākamajā plānošanas periodā obligāti veicamo ar vidi saistīto pasākumu izdevumu sliekšni paredzēts paaugstināt līdz 15% no RO Darbības programmu izdevumiem.

Atbalsts rezultātā RO biedru saimniecībās tika veicināta bioloģiskā daudzveidība un sekmēta ūdens resursu ilgtspējīgāka izmantošana (KS “Mūsmāju dārzeņi” ūdens gada patēriņš uz izmantojamo platību samazinājās no 900 m³/ha 2012. gadā līdz 600 m³/ha 2014. gadā, bet KS “Baltijas dārzeņi” - no 3249 m³/ha 2013. gadā līdz 2433 m³/ha 2016. gadā) (skat. papildus 5.3. nodaļu). Saskaņā TKO konkrētajiem mērķiem augļu un dārzeņu RO neveica ieguldījumus augsnes aizsardzībā, ūdens kvalitātes saglabāšanā un uzlabošanā, klimata pārmaiņu mazināšanā, un saražoto atkritumu samazināšanā. Līdz ar to RO aktivitāte pasākuma ietvaros nav augsta un pasākuma līdzšinējais atbalsts pietiekami nesekmē nozares SVID analizē norādīto vājo pušu (neefektīva resursu un ražošanas atlikumu apsaimniekošana, u.c.) mazināšanos. Atbalsts tika vērsts uz TKO vispārīgā mērķa (vides saglabāšana un aizsardzība) pilnīgāku sasniegšanu, taču ne visos ar vidi saistītos aspektos. Ņemot vērā veiktos ieguldījumus (skat. 9. un 10. pielikumu) nākotnē tie varētu sekmēt šajā pasākumā izvirzītos mērķus.

Saskaņā ar 3. pielikumā ietvertu informāciju un izmaiņām MK noteikumos RO veica darbības, kas atbilst izvirzītajām vajadzībām, izvēloties MK noteikumu Nr. 621 35.7.5., 35.7.12.- 35.7.13., 35.7.18. un 35.7.22. pantā minētos pasākumus. RO nav izvēlējušās pasākumus, kas vērsti uz integrētu ražošanu, augsnes aizsardzību, energotaupības

pasākumiem, atkritumu samazināšanu un to apsaimniekošanu, kā arī transporta un tirdzniecības darbībām vides jomā.

Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

Darbības, kuru mērķis ir vides saglabāšana un aizsardzība, ietilpst vairākos LAP 2014-2020 pasākumos. Ieguldījumus vidi saudzējošos aktīvos iespējams veikt pasākuma M04 ietvaros (ieguldījumi fiziskajos aktīvos). Apmācības un konsultācijas vides jautājumos var veikt pasākumu M01 un M02 ietvaros (kā aprakstīts 5.2.5. p., šādas apmācības izmantojusi viena saimniecība). Tomēr Darbības programma paredz atbalstu vēl specifiskākām ar vidi saistītām aktivitātēm, lai arī programmas ieviešanas dati rāda, ka tās tiek realizētas ļoti mazā apmērā.

Kopumā vides pasākumi šajā programmā ir nodalīti, lai nepārklājas ar LAP, jo darbības, kuras ir iekļautas LAP, nevar finansēt caur RO atbalstu.

Citas darbības

Pasākumā "Administrēšanas izmaksas", kas saskaņā ar Regulas Nr. 2017/891 III pielikuma 2. punkta "a" apakšpunktu, ietver ar darbības fondu vai darbības programmu, pārvaldību un personālu, ziņojumu un izvērtējuma pētījumu, grāmatvedības kontu kārtošanu un kontu pārvaldību saistītās izmaksas, tika konstatētas visām 5 augļu un dārzeņu RO. Izmaksas 2012.-2018. gadā kopā veidoja 152,11 tūkst. EUR jeb 2% no kopējā RO darbības programmas (skat. 5.8. tabulu). Ņemot vērā, ka administrēšanas izmaksās 2018. gadā (summā 278,28 tūkst. EUR) saskaņā ar izmainīto RO gada ziņojuma formu un EK vadlīnijām iekļāva arī personāla izmaksas 252,15 tūkst. EUR saskaņā ar Regulas 2017/891 III pielikuma 2.punkta b) apakšpunktu, tad attiecināmās izmaksas šajā pasākumā 2018.gadā ir 26,13 tūkst. EUR, un administrācijas izmaksas nepārsniedz 2% no darbības programmas izdevumiem.

5.8.tabula

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma "Administrēšanas izmaksas" darbību kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)

Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
a) Pamatīdzekļu iegāde	-	-	-	-	-	-	-
b) Citi pamatīdzekļu ieguves veidi,	-	-	-	-	-	-	-
c) Citas darbības	-	22,36	24,92	24,45	25,50	28,74	26,13
Kopā:	-	22,36	24,92	24,45	25,50	28,74	26,13

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Darbības programmas pasākuma sniegtais atbalsts ir sekmējis RO biedru pārdotās produkcijas vienības vērtības palielināšanos, bet ne pārdotās produkcijas kopējā apjoma palielināšanos, par ko liecina 5.3. nodaļā atspoguļotie rezultāta rādītāji. Atbalsts tika vērsts uz TKO vispārīgo mērķu (konkurētspējas uzlabošana, RO biedra statusa pievilcības palielināšana) pilnīgāku sasniegšanu.

Izmaksas ik gadu pārsvarā bijušas līdzīgas (no 22,36 tūkst EUR 2013. gadā līdz 26,13 tūkst. EUR 2018. gadā).

Administrēšanas izmaksas pēc darbības veida atbilda citiem darbības veidiem, kas ietver grāmatvedības un administrēšanas pakalpojumu izmaksas, kā arī personāla izmaksas.

Darbības programmas pasākums nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.

LAP pasākumi neparedz administratīvo izmaksu segšanu RO. Tika paredzēts atbalsts (M09 pasākums) no jauna izveidotām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvām

sabiedrībām 5 gadus pēc to izveidošanas. Atbalsts neattiecas uz tām organizācijām, kuras ieguvušas atbilstības statusu pirms 2014. gada.

Jāatzīmē, ka pasākuma “Administrēšanas izmaksas” ietvaros atbalstāmās izmaksas ir būtisks aspekts sekmīgu ražotāju organizāciju darbībai. Aptaujas anketās 60% augļu un dārzeņu RO ir norādījušas, ka viens no faktoriem, kas kavē jaunu un stipru RO veidošanos Latvijas augļu un dārzeņu nozarē, ir finansējuma trūkums RO uzturēšanai. Iespēja šīs izmaksas segt no publiskā finansējuma ir viens no aspektiem, kas veicinātu ražotāju aktīvāku savstarpējo sadarbību un iesaisti RO, un jaunu RO izveidi. Tas ļautu piesaistīt RO vadītāju no ārpuses un RO vadīšana nebūtu kā sabiedriskais pienākums.

5.3. Mērķu sasniegšanas progress

Augļu un dārzeņu RO vajadzības un ieguvumi

Darbības programmās atspoguļotās RO vajadzības

Augļu un dārzeņu RO savos darbības programmu aprakstos sniedz informāciju par RO un tās biedru darbību, ietverot aspektus, kas skar tirgus izpēti, konkurenci, problēmas, apdraudējumu, trūkumus un nepilnības. Galvenie aspekti un darbības, ko RO savos aprakstos ir norādījušas un vēlas sekmēt, ir uzņemt jaunus biedrus un piesaistīt bioloģisko produktu audzētājus, kas sniegtu iespēju palielināt produkcijas sortimentu.

Tāpat RO savos darbības programmu aprakstos norādīja, ka to izveides mērķis bija plānot ražošanas apjomus saskaņā ar pieprasījumu (gan kvalitātes, gan kvantitātes ziņā), optimizēt ražošanas izmaksas, veicināt piedāvājuma koncentrēšanos un stabilizēt ražotāju cenas. Kā vienu no problēmām augļu RO norādīja grūtības nodrošināt sistemātiskas piegādes ar nepieciešamo apjomu eksporta tirgiem, jo produkcija praktiski tiek realizēta vietējā tirgū, kā arī ir liela audzēto šķirņu sortimenta dažādība. RO savās darbības programmās norāda arī uz tādu būtisku apdraudējumu kā patērētāju maldināšanu par augļu un dārzeņu izcelsmi, uzdotot citur audzētu produkciju kā Latvijā audzētu.

RO (it īpaši augļu RO) atzīst, ka nepietiekami iesaistās RO produktu atpazīstamības palielināšanā, piedāvājuma diferencēšanā un produktu mārketinga attīstībā. Augļu RO norāda, ka tās nepietiekošu uzmanību ir veltījušas savas produkcijas atpazīstamības veidošanai, un tas ir iekļauts darāmo darbu sarakstā.

Atsevišķas augļu RO savos darbības programmas aprakstos ir norādījušas, ka biedru rīcībā joprojām ir nepietiekams tehniskais aprīkojums produkcijas audzēšanai, novākšanai, šķirošanai un uzglabāšanai, kas ir nepieciešams, lai attīstītu sadarbību ar tirdzniecības ķēdēm un vairumtirgotājiem. Ņemot vērā to, ka augļu RO tikai nesen ieguva RO statusu (2015. un 2017. gadā), tad augļu RO aktivitāte darbības programmu pasākumos varētu tikai pieaugt un vienlaicīgi sekmēt RO vispārējās darbības uzlabošanu.

Lai gan RO savos darbības programmu pasākumos kā vajadzību nav norādījušas apmācības un paraugprakses apmaiņas, tās savās darbības programmās ir īstenojušas, un tās var novērst nozares vājās puses - profesionālās izglītības trūkumu dārzkopības jomā, speciālistu trūkumu augu aizsardzībā un agroķīmijā, nepietiekamas uzņēmumu vadītāju un darbinieku profesionālās zināšanas.

Darbības vides jomā RO darbības programmu aprakstos netiek uzsvērtas kā atsevišķa vajadzība un nepieciešamība, lai gan saskaņā ar Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 5. punktu RO tas ir obligāti veicams pasākums. Lai gan atsevišķas augļu RO ir norādījušas riskus (kailsali ziemā un spēcīgas salnas pavasarī), kas ietekmē dzērveņu ražas apjomus, tas nav saistāms ar vides jautājumu risināšanu, bet gan ražošanu. RO dalību pasākumā “Vides aizsardzības pasākumi” veikušas visticamāk ES noteikto obligāto prasību dēļ.

Augļu un dārzeņu RO savu vajadzību un iespēju īstenošanai izmantoja darbības programmu pasākumu atbalstu (skat. 5.9. tabulu un papildus 4. pielikumu).

5.9.tabula

Darbības programmu pasākumu kopējie faktiskie izdevumi augļu un dārzeņu RO 2012.-2018. gadā (EUR, %)

Pasākums	Kopējie faktiskie izdevumi kopā (tūkst. EUR)			Īpatsvars (%)		
	Dārzeņu RO	Augļu RO	Kopā	Dārzeņu RO	Augļu RO	Kopā
Ražošanas plānošana	2 299,98	96,15	2 396,13	96	4	100
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	2 897,20	138,90	3 036,10	95	5	100
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	1 038,04	29,49	1 067,53	97	3	100
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	-	-	-	-	-	-
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	40,14	-	40,14	100	-	100
Krīžu novēršana un pārvarēšana	-	-	-	-	-	-
Vides aizsardzības pasākumi	571,50	12,32	583,82	98	2	100
Administrēšanas izmaksas	136,22	15,89	152,11	90	10	100
KOPĒJIE IZDEVUMI	6 983,08	292,75	7 275,83	96	4	100

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

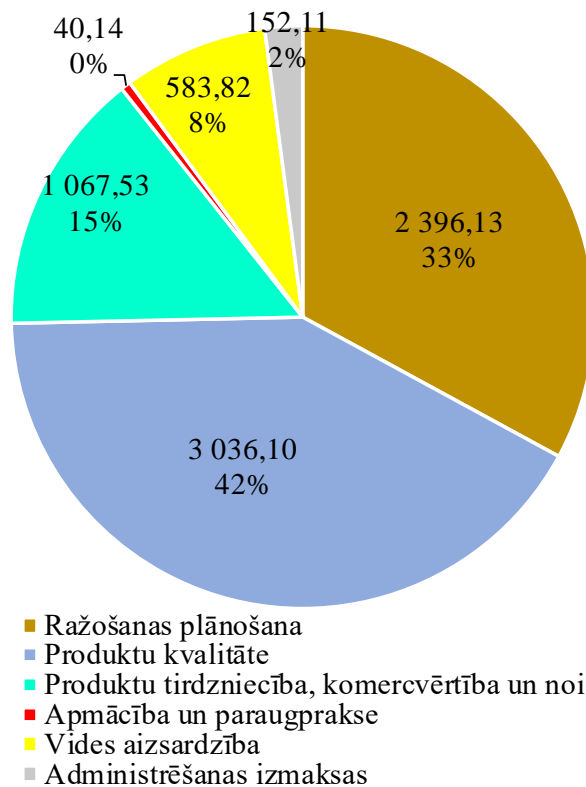
RO, izstrādājot savas darbības programmas, var izvēlēties savai darbībai atbilstošākos pasākumus un īstenojamās darbības izvēlēto pasākumu ietvaros. RO darbības programmās izvēlētie pasākumi gadu no gada ir līdzīgi, kas liecina par to pastāvošajām nemainīgajām problēmām un vajadzībām.

Augļu un dārzeņu RO darbības programmās 2012.-2018. gadā kopumā īstenoja 6 no 8 pieejamajiem pasākumiem, kuru kopējie izdevumi veidoja 7,28 milj. EUR. Lielāko daļu (96%) atbalsta saņēma dārzeņu RO, pietam visos pasākumos, bet stipri mazāku atbalstu (4%) guva augļu RO, ko var skaidrot ar dažādiem RO statusa iegūšanas laikiem un aprēķināto atbalstu atkarībā no RO biedru realizētās produkcijas vērtības.

Pieejamais atbalsts augļu un dārzeņu RO aprēķināms no RO pārdotās produkcijas apjoma 4,1% apmērā ar atbalsta intensitāti 50%, kā rezultātā mazajām RO gūt atbalstu un attīstīties ir daudz grūtāk nekā lielajām RO.

Visvairāk RO pievērsās produktu kvalitātes uzlabošanai (atvēlēti 42% izdevumu) un ražošanas plānošanai (atvēlēti 33% izdevumu) (skat. 5.5. attēlu). Nevienā no pārskata gadiem RO nav izvēlējušās īstenot pasākumus, kas saistīti ar pētniecību un eksperimentālo ražošanu, kā arī ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu. Pasākumu ietvaros galvenokārt tika iegādāti dažādi pamatlīdzekļi (vidēji 72% 2012.-2018. gadā) (skat. 5. pielikumu), kas RO biedriem sniedza iespēja atjaunot un modernizēt to rīcībā esošo materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru.

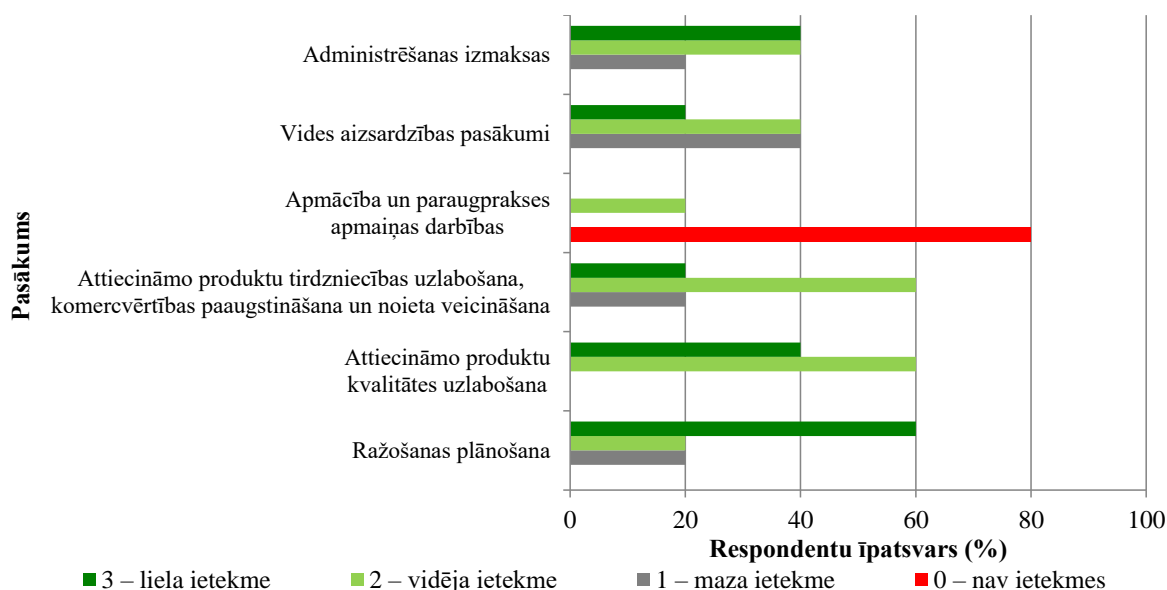
5.5. attēls. Augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumu izdevumu struktūra 2012.-2018. gadā (% , tūkst. EUR)

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Turpmāk nodaļas ietvaros sniegts ieskaits kā darbības programmu atbalsts ir ietekmējis RO un tās biedru darbību un attīstību.

Augļu un dārzeņu RO un tās biedru viedoklis par ieguvumiem no īstenotajām darbības programmām

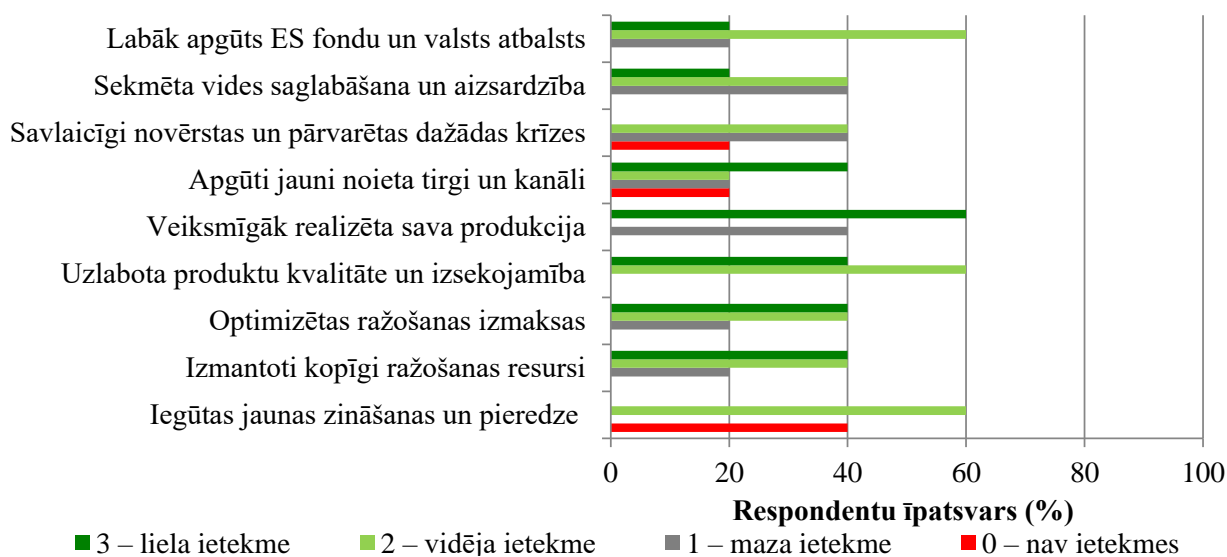
Pēc augļu un dārzeņu RO domām, RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju visvairāk ietekmē darbības programmas pasākumi “Ražošanas plānošana” (60% respondentu), “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana” (40% respondentu) un “Administrēšanas izmaksas” (40% respondentu) (skat. 5.6. attēlu). Uz RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju RO skatījumā ietekmes nav darbības programmas pasākumam “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” (80% respondentu).

5.6. attēls. Darbības programmu pasākumu ietekme uz augļu un dārzeņu RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju (respondentu īpatsvars, %)

Datu avots: izveidots pēc aptaujas anketu datiem.

Darbības programmu īstenošanas rezultātā lielākie ieguvumi, ko augļu un dārzeņu RO ieguva ir tas, kas tika veiksmīgāk realizēta biedru produkcija, uzlabota produktu kvalitāte un izsekojamība, kā arī tas, ka atsevišķiem biedriem tika optimizētas ražošanas izmaksas, ko lielā mērā sekmēja iespēja izmantot kopīgus ražošanas resursus (tehnoloģijas, iekārtas, aprīkojumu, u.c.) (skat. 5.7. attēlu).

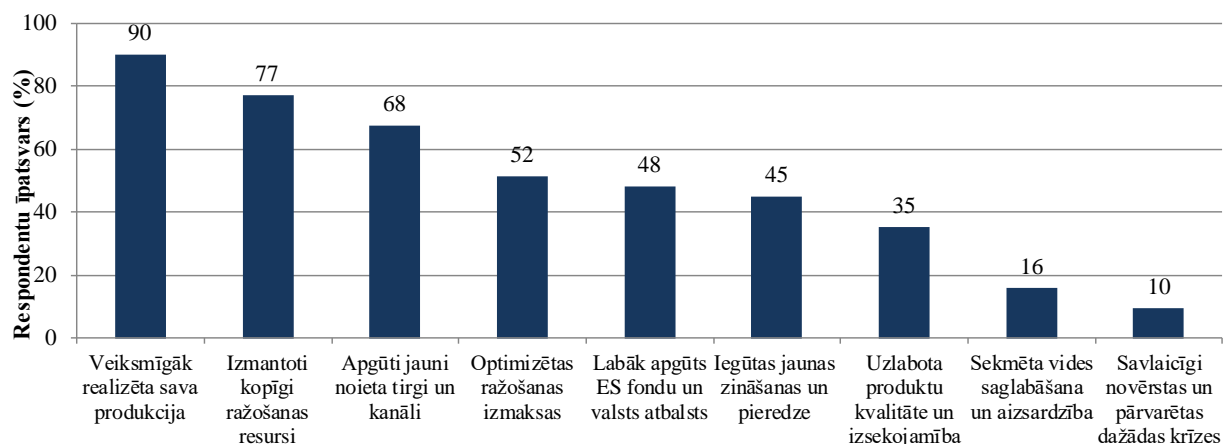

5.7. attēls. Augļu un dārzeņu RO šī brīža ieguvumi no īstenotajām Darbības programmām (respondentu īpatsvars, %)

Datu avots: izveidots pēc aptaujas anketu datiem.

Atsevišķu RO skatījumā darbības programmām nav bijusi ietekme uz jaunu zināšanu un pieredzes iegūšanu (40% respondentu), jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšanu (20% respondentu), un dažādu krīžu savlaicīgu novēršanu un pārvarēšanu (20% respondentu).

Savukārt lielākais vairums RO biedru norādīja, ka lielākie ieguvumi no viņu pārstāvēto RO īstenotajām darbībām ir tas, ka viņi spēja veiksmīgāk realizēt savu produkciju (90% respondentu), izmantot kopīgus ražošanas resursus (77% respondentu), apgūt jaunus noieta tirgus un kanālus (68% respondentu), kā arī optimizēt ražošanas izmaksas (52% respondentu) (skat. 5.8. attēlu).

5.8. attēls. Augļu un dārzeņu RO biedru šī brīža ieguvumi no viņu pārstāvēto RO īstenotajām darbībām (respondentu īpatsvars, %)

Datu avots: izveidots pēc aptaujas anketu datiem.

Lielākais vairums RO (60% respondentu) uzskata, ka ir aktivitātes, ko augļu un dārzeņu RO gribētu īstenot caur darbības programmām, bet to nevar, jo to neparedz esošā likumdošana (skat. 7. pielikuma 11.att.). Kā vienas no šādām aktivitātēm tika minētas transporta līdzekļu iegāde produkcijas pārvadāšanai un komercdarbības veikšanai, kā arī tehnoloģiju un iekārtu iegāde saldēšanas un saldētu produktu pārstrādei, kas nav realizējama svaigā veidā. RO vērtējumā atbalsts būtu nepieciešams arī RO darbības izmaksu samazināšanai.

MK noteikumu Nr. 621 35.1.2. pants paredz veikt ieguldījumus RO iekšējās pārvadāšanas autotransporta līdzekļos, veicot produkcijas transportēšanu no RO biedra saimniecības uz RO. Autotransporta līdzekļi šo noteikumu izpratnē ir Autopārvadājumu likuma 1. panta 6. punktā minētie transportlīdzekļi – transportlīdzekļi ar motoru (izņemot traktoros un pašgājējās mašīnas), kurus lieto pasažieru vai kravas pārvadāšanai pa bezsliežu ceļiem, t.sk., piekabes un puspiekabes uzskatot par autotransporta līdzekļa daļu. Savukārt, kas attiecas par produktu pārstrādi, tad saskaņā ar MK noteikumu Nr. 621 35. pantu RO atbalstu var saņemt tādu iekārtu un aprīkojuma iegādei, lai nodrošinātu higiēnas prasības ēkās, kurās notiek attiecināmo produktu ražošanas pirmapstrāde (35.2.3. pants), atzīto produktu pirmapstrādei, pārstrādei un uzglabāšanai paredzēto ēku jaunbūvei, pārbūvei vai atjaunošanai (35.2.2. pants), un ūdens atkārtotai izmantošanai produktu ražošanas pirmapstrādē (35.7.5. pants). Atbalsts tiek sniegts arī tādu jaunu iekārtu, tehnikas, aprīkojuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēts atzīto produktu pārstrādei saskaņā ar Regulas Nr. 2017/891 22. panta 2. punkta otro daļu (35.2.12. pants). Regula nosaka, ka RO atbalstu var saņemt iekārtu, tehnikas, aprīkojuma iegādei un uzstādīšanai, lai ražotu šādus atzītus produktus: augļu sulas, koncentrētas sulas, tomātu koncentrātu, saldētus augļus un dārzeņus, konservētiem augļus, dārzeņus un atmatenes, konservētus augļus īslaicīgai glabāšanai sālījumā, žāvētus augļus, pārstrādātus augļus un dārzeņus (t.sk., aromātiskus augus) un paprikas pulveri.

Atsevišķu RO paustais viedoklis, ka ir aktivitātes, ko augļu un dārzeņu RO gribētu īstenot caur darbības programmām, bet to nevar, jo to neparedz esošā likumdošana, šobrīd liecina par RO informētības trūkumu atbalsta iespēju izmantošanā.

RO biedru skatījumā augļu un dārzeņu nozarē strādājošo uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšanos var sekmēt ar ražošanas izmaksu optimizēšanu, inovatīvu tehnoloģiju ieviešanu ražošanas procesā, jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšanu, stipru RO izveidi un kvalitatīvas produkcijas ražošanu ar augstu pievienoto vērtību (skat. 8. pielikuma 4.att.).

Turpmāk nodaļas ietvaros tiks sniegtas atbildes uz novērtēšanas jautājumiem saistībā ar TKO mērķu sasniegšanu.

Kopīgi vērtēšanas jautājumi saistībā ar valsts Stratēģiju

Specifiskais mērķis “Biedru produkcijas laišanas tirgū veicināšana”

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” atbalstu.

TKO konkrētā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto rezultāta rādītāju “Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas”. Rezultāta rādītājs liecina, ka darbības programmu pasākumu ietvaros RO veiktās darbības veicināja RO biedru produktu laišanu tirgū, taču ne visās RO vienādā mērā (skat. 5.10. tab.).

5.10. tabula

Augļu un dārzeņu RO pārdoto produktu kopējais apjoms (tūkst. tonnas)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	12,61	29,05	28,95	31,97	30,83	28,13	24,72
KS “Mūsmāju dārzeņi”	12,61	10,62	10,48	10,74	10,18	9,57	8,38
KS “Baltijas dārzeņi”	n.a.	18,44	18,46	21,23	20,65	18,56	16,34
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	0,21	0,21	1,74	2,30
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	n.a.	n.a.	n.a.	0,21	0,21	0,19	0,22
LPKS “Zelta ābele”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,21	1,70
LPKS “Augļu nams”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,33	0,39
RO kopā	12,61	29,05	28,95	32,18	31,04	29,86	27,02

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Pārdoto produktu kopējais apjoms palielinājās vienīgi augļu RO: LPKS “Zelta ābele” par 40%, LPKS “Augļu nams” – par 16%, bet LPKS “Baltijas ogu kompānija” maznozīmīgi – tikai par 4%. Savukārt dārzeņu RO pārdotais produktu kopējais apjoms samazinājās (KS “Mūsmāju dārzeņi” par -34% un KS “Baltijas dārzeņi” – par -11%), kas liecina par to, ka notika nozīmīgas izmaiņas gan noieta tirgos, kas ietekmēja pieprasījuma un piedāvājuma veidošanos, gan svārstīgie laika apstākļi, kas ietekmē ražas apjomus un dārzeņu un augļu kvalitāti. Lai gan atbalsts ir sekmējis RO biedru produktu laišanu tirgū, tas nav pietiekoši uzlabojis biedru situāciju noieta tirgos. Veiksmīgi realizētā produkcija ir svarīgākais, ko min paši RO biedri par pozitīvo saistībā ar darbības programmām (skat. 8. pielikuma 3.att.), kas norāda uz to, ka atsevišķi katram uzņēmumam šādu kopīgo apjomu realizēt būtu apgrūtināši. Dalība RO un pieejamais atbalsts ir sekmējis biedru produkcijas laišanu tirgū.

Specifiskais mērķis “Nodrošināt, ka produkcija tiek pielāgota pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā”

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” atbalstu.

TKO konkrētā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto rezultāta rādītāju “*Konkrētas kvalitātes shēmas prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma izmaiņas*”. Rezultāta rādītājs liecina, ka darbības programmu pasākumu atbalsts sekmēja īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma pielāgošanu pieprasījumam (skat. 5.11. tabulu).

5.11. tabula

Augļu un dārzeņu RO īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoms (tonnas)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Dārzeņu RO	0	8 000	17 352	6 144	3 979	4 077
KS “Mūsmāju dārzeņi”	-	8 000	17 352	6 144	3 979	4 077
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	75	62	57
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	n.a.	n.a.	n.a.	75	62	57
RO kopā	0	8 000	17 352	6 219	4 041	4 134

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Atbalstu produkcijas pielāgošanai pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā izmantoja tikai divas RO - KS “Mūsmāju dārzeņi” un LPKS “Baltijas ogu kompānija”. Intensīvākus darbus produkcijas pielāgošanai pieprasījumam veica KS “Mūsmāju dārzeņi”, kuras apjomi laika posmā no 2013.-2017. gadam svārstījās no 3-18 tūkst. tonnām. Lai gan KS “Mūsmāju dārzeņi” pēdējos gados nav palielinājies īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoms atšķirībā no LPKS “Baltijas ogu kompānija”, gūtais atbalsts ir bijis efektīvs attiecībā uz mērķi nodrošināt produkcijas pielāgošanu pieprasījumam. RO un biedri uzskata, ka atbalsts ir sekmējis produktu kvalitātes un izsekojamības uzlabošanu (skat. 7. pielikuma 12.att. un 8. pielikuma 3.att.).

Specifiskais mērķis “Produktu komerciālās vērtības palielināšana”

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” atbalstu.

TKO konkrētā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto rezultāta rādītāju “*Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas*”. Darbības programmu pasākumu ietvaros RO veiktās darbības ir bijušas efektīvas attiecībā uz mērķi palielināt produktu komerciālo vērtību (skat. 5.12. tabulu).

Pārdotās produkcijas vienības vērtību izdevās palielināt gandrīz visās RO, kas liecina par to, ka veiktais atbalsts RO darbības uzlabošanā ir sekmējis produkcijas ražošanu ar augstāku pievienoto vērtību. Tas panākts, galvenokārt veicot ieguldījumus produktu kvalitātes uzlabošanā.

KS “Mūsmāju dārzeņi” izdevās paaugstināt pārdotās produkcijas vienības vērtību par 57%, KS “Baltijas dārzeņi” – par 27%, bet LPKS “Augļu nams” – par 7%. Pārdotās produkcijas vienības vērtības samazinājums tika novērots vienīgi LPKS “Baltijas ogu kompānija” un LPKS “Zelta ābele” (attiecīgi par -24% un -18%, bet skat. piezīmi zem tabulas). Izmaiņas pārdotās produkcijas vienības vērtībā starp RO atšķiras un pa gadiem svārstās, ko galvenokārt nosaka RO saimnieciskās darbības specifika, produkcijas atpazīstamība pircēju vidū, iegūtās pozīcijas noieta tirgos un konkurentu neatbilstošas norādes par produktu izcelsmi.

5.12. tabula

Augļu un dārzeņu RO pārdotās produkcijas vienības vērtība (EUR/kg)*

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	0,23	0,59	0,56	0,59	0,64	0,71	0,77
KS “Mūsmāju dārzeņi”	0,23	0,28	0,25	0,31	0,32	0,32	0,36
KS “Baltijas dārzeņi”	n.a.	0,77	0,74	0,73	0,80	0,92	0,97
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	3,26	3,00	0,76	0,58
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	n.a.	n.a.	n.a.	3,26	3,00	3,34	2,49
LPKS “Zelta ābele”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,41	0,34
LPKS “Augļu nams”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,54	0,58
RO kopā	0,23	0,59	0,56	0,61	0,66	0,71	0,75

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

* 2018. gada dati sakarā ar uzskaites metodikas maiņu nav tieši salīdzināmi ar iepriekšējiem gadiem, jo pārstrādātie produkti tiek uzskaitīti svaigo produktu vērtībā (analogi iepriekšējo gadu principam, LPKS “Baltijas ogu kompānija” rādītājs būtu 2,97 EUR/kg).

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Atbalsts ir sekmējis RO biedru produktu komerciālās vērtības palielināšanos. To apliecina arī RO pārdotās produkcijas vērtības īpatsvara pieaugums kopējā valstī pārdoto augļu un dārzeņu pārdotās produkcijas vērtībā, apjomu īpatsvaram paliekot nemainīgam (skat. 5.1. nodaļas 5.1. att. un 5.2.att.).

Specifiskais mērķis “Ražošanas izmaksu optimizācija”

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” atbalstu.

Mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar rezultāta rādītāju “*Ražošanas izmaksu izmaiņas*”. Pieejamie dati par attiecīgo rādītāju apkopoti tabulā (skat. 5.13. tabulu). Sakarā ar izmaiņām Regulā Nr. 2017/892 attiecībā uz RO gada ziņojumos iekļaujamo informāciju, kopš 2017. gada attiecīgais rādītājs netiek apkopots, tādēļ ir apgrūtināta novērtēšana. Rādītājs ir pieejams tikai par trim RO, turklāt dati nav summējami, tādēļ nav zināma kopsumma par visām RO. Tomēr, pieejamie dati norāda uz kopumā pozitīvām tendencēm.

5.13. tabula

Aplēstā ietekme uz augļu un dārzeņu RO ražošanas izmaksām (EUR/kg)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
KS “Mūsmāju dārzeņi”	0,24	0,27	0,25	0,05	0,05
KS “Baltijas dārzeņi”	0,07	0,05	0,03	0,04	0,01

LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	2,38	2,64	2,64
-------------------------------	------	------	------	------	------

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Rādītājs liecina, ka darbības programmu pasākumu ietvaros RO veiktās darbības ir ļāvušas kopumā samazināt izmaksas uz produkcijas vienību dārzeņu RO, bet saglabāt aptuveni vienā līmenī augļu RO. Tas ir vērtējams kontekstā ar pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņām (skat. 5.14. tabulu). Tā kā produkcijas vienības vērtība ir cēlusies ievērojami straujāk, var pieņemt, ka atbalsts ir devis nozīmīgu efektu attiecībā uz mērķi optimizēt ražošanas izmaksas. Tas saskan ar aptaujas rezultātiem: viens no svarīgākajiem ieguvumiem, ko RO un tās biedri norādīja saistībā ar darbības programmu īstenošanu, ir ražošanas izmaksu optimizācija (skat. 7. pielikuma 12.att. un 8. pielikuma 3.att.), kas liecina par to, ka RO biedru skatījumā atbalsts ir sekmējis ražošanas izmaksu samazināšanos.

Ņemot vērā nepilnīgo datu apjomu par augstāk minēto rādītāju, papildus ir analizēta ražošanas izmaksu attiecība pret neto apgrozījumu no RO gada pārskatiem (to izsaka kā koeficientu). Lielākajai daļai RO šis rādītājs ir tuvs "1" (izmaksu līmenis atbilst apgrozījumam), kas atsevišķu RO gadījumā nozīmē arī to, ka RO iepērk produkciju no saviem biedriem un realizē tālāk par līdzīgu cenu. Vienīgi LPKS "Augļu nams" un LPKS "Baltijas ogu kompānija" šie rādītāji ir augstāki. Te var atzīmēt, ka lielākajai daļai RO attiecīgais rādītājs laikā no 2013.līdz 2017.gadam bijis stabils, bet 2018.gadā uzrāda nelielu palielinājuma tendenci.

5.14. tabula

Augļu un dārzeņu RO ražošanas izmaksas pret pārdotās produkcijas vērtību (koeficients)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	0,96	1,00	1,04	1,04	1,01	0,99	1,02
KS "Mūsmāju dārzeņi"	0,99	1,00	1,00	0,99	0,99	1,00	1,00
KS "Baltijas dārzeņi"	0,95	1,00	1,05	1,05	1,02	0,99	1,02
Augļu RO	n.a.	n.a.	1,15	1,20	1,17	1,21	1,20
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	1,15	1,20	1,21	1,16	1,23
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,00	1,00	1,00
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,41	1,84	1,54
RO kopā	0,96	1,00	1,04	1,04	1,02	1,01	1,03

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots no RO gada pārskatu datiem.

Minētais, visticamāk, bijis saistīts ar ražas apjoma samazināšanos 2018. gadā klimatisko apstākļu dēļ (sausums gada pirmajā pusē), un šī iemesla dēļ uzskatāms par pārejošu faktoru.

Specifiskais mērķis "Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana"

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu "Ražošanas plānošana", "Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana", "Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana", "Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības" un "Administrēšanas izmaksas" atbalstu.

TKO konkrētā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto rezultāta rādītāju "Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas". Rezultāta rādītājs liecina, ka darbības programmu pasākumu ietvaros RO veiktās darbības

veicināja RO biedru piedāvājuma koncentrāciju, taču ne visu RO biedriem vienādi (skat. iepriekš 5.10. tab.).

Vienīgi augļu RO ir palielinājušas savu pārdoto produktu kopējo apjomu: LPKS “Zelta ābele” – par 40%, LPKS “Augļu nams” – par 16%, bet LPKS “Baltijas ogu kompānija” – par 4%, kas liecina par to, ka RO ir nostiprinājusi savas pozīcijas noieta tirgos un tās ir stabils un vērā ņemams tirgus dalībnieks. Savukārt dārzeņu RO savu pārdoto produkcijas apjomu nav palielinājušas. Dārzeņu RO salīdzinājumā ar augļu RO realizē daudz lielākus apjomus, līdz ar to tās ir jūtīgākas pret dažādām izmaiņām noieta tirgos.

Lai arī piedāvājuma struktūra tieši neattiecas uz piedāvājuma koncentrāciju, tomēr ir veikts izvērtējums par četru galveno produktu īpatsvaru kopējā RO pārdošanas vērtībā (skat. 16. pielikumu). No apkopotajiem datiem redzams, ka vairākas RO (LPKS “Zelta ābele”, LPKS “Augļu nams” un KS “Baltijas dārzeņi”) izceļas ar stabilu piedāvājuma sortimentu, kurā dominē attiecīgi āboli un gurķi. Savukārt pārējās RO piedāvājums ir samērā diversificēts, lai gan arī tajās izpaužas specializācija noteiktu produktu realizācijā.

Nozīmīgāko produktu sortiments RO biedriem šajā laika posmā nav būtiski mainījies – galvenā specializācija KS “Mūsmāju dārzeņi” ir galviņkāpostu (vidēji 32% no kopējās produktu vērtības), KS “Baltijas dārzeņi,” - gurķu (vidēji 42% no kopējās produktu vērtības), LPKS “Zelta ābele” un LPKS “Augļu nams” - ābolu (vidēji 94% no kopējās produktu vērtības), bet LPKS “Baltijas ogu kompānija” - dzērveņu un melleņu (vidēji 61% no kopējās produktu vērtības) audzēšana. Pa gadiem šo produktu grupu īpatsvars kopējā produktu vērtībā būtiski nemainās.

Līdz ar to var secināt, ka RO piedāvājums ir samērā specializēts. Tālāka piedāvājuma specializācija tikai viena vai dažu produktu līmenī, visticamāk, nebūtu nepieciešama, jo piedāvājuma saprātīga dažādošana palīdz pārvarēt krīzes un mazina riskus (piemēram, neražas, cenas kritums u.tml.). Iespēja veiksmīgāk realizēt savu produkciju ir viens no RO un tās biedru svarīgākajiem šī brīža ieguvumiem (skat. 7. pielikuma 12.att. un 8. pielikuma 3.att.), kas liecina par to, ka atsevišķi uzņēmumi to individuāli bez RO līdzdalības nebūtu varējuši panākt.

Specifiskais mērķis “Ražotāju cenu stabilizācija”

Mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas” atbalstu.

Mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar rādītāju “Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas”. Darbības programmu pasākumu ietvaros RO veiktās darbības ir bijušas efektīvas attiecībā uz mērķi stabilizēt ražotāju cenas RO biedru labā (skat. iepriekš 5.12. tabulu).

Cenas kopumā bijušas stabilas un pieaugušas, bez nozīmīgām negatīvām svārstībām (izņemot LPKS “Baltijas ogu kompānija” un LPKS “Zelta ābele”). RO palēnām iegūst arvien stabilākas pozīcijas noieta tirgos un to saražotā produkcija patērētājiem kļūst arvien atpazīstamāka. Tas panākts, galvenokārt veicot ieguldījumus tirdzniecības uzlabošanā un noieta veicināšanā. Lai gan pārdotās produkcijas vienības vērtība starp RO atšķiras un pa gadiem nedaudz svārstās, atbalsts ir devis iespēju RO biedriem stabilizēt ražotāju cenas un konkurēt ar citiem ražotājiem. Uzņēmējiem ir lielāka stabilitāte esot RO nekā tirgot savu produkciju atsevišķi. Dalība RO uzņēmējiem sekmē cenu stabilizāciju – RO biedriem cenu svārstības ir mazākas nekā tiem uzņēmējiem, kas nav RO biedri. Neskatoties uz dažādiem nelabvēlīgajiem laikapstākļiem ar ko RO biedriem nācās saskarties, it īpaši pēdējos gados, un pastāvošo konkurenci noieta tirgos, RO veiktās darbības bija efektīvas biedru ienākumu veidošanā.

Kopīgi vērtēšanas jautājumi saistībā ar TKO vispārīgiem mērķiem

Vispārīgais mērķis “Konkurētspējas uzlabošana”

Vispārējā mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumiem “Ražošanas plānošana”, “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana”, “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana”, “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” un “Administrēšanas izmaksas”. Mērķa sasniegšanai augļu un dārzeņu RO caur darbības programmu minētajiem pasākumiem saņēma atbalstu 6,69 milj. EUR apmērā. Atbalsts tika vērsts galvenokārt uz RO materiāli tehniskās bāzes un infrastruktūras modernizēšanu, lai sekmētu ražošanas attīstību, uzturētu un uzlabotu produktu kvalitāti, veicinātu produkcijas noieta, kā arī izglītotu un apmācītu RO biedrus par uzņēmējdarbības veikšanu, sniedzot svarīgu informāciju un pieredzi.

TKO vispārīgā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto ietekmes rādītāju “Aplēstās izmaiņas pārdotās produkcijas kopējā vērtībā”. Ietekmes rādītājs liecina, ka darbības programmu pasākumu atbalsts ir sekmējis augļu un dārzeņu RO un tās biedru konkurētspēju - pasākumu atbalsta ietekmē ir palielinājusies RO pārdotās produkcijas kopējā vērtība (skat. 5.15. tab.).

5.15. tabula

Augļu un dārzeņu RO pārdoto produktu kopējā vērtība (milj. EUR)*

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	2,93	17,14	16,25	18,95	19,78	20,02	18,92
KS “Mūsmāju dārzeņi”	2,93	3,00	2,67	3,35	3,21	3,03	3,05
KS “Baltijas dārzeņi”	n.a.	14,14	13,58	15,60	16,57	16,99	15,87
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	0,69	0,64	1,33	1,34
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	n.a.	n.a.	n.a.	0,69	0,64	0,65	0,54
LPKS “Zelta ābele”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,50	0,58
LPKS “Augļu nams”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,18	0,22
RO kopā	2,93	17,14	16,25	19,64	20,42	21,35	20,26

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

* 2018.gada rādītāji nav tieši salīdzināmi ar iepriekšējiem gadiem sakarā ar uzskaites metodikas maiņu (pārstrādātos produktus uzskaita svaigo produktu vērtībā, kas radījis nelielu vērtības samazinājumu pret iepriekšējiem gadiem)

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Pārdotās produkcijas kopējā vērtība palielinājās gandrīz visās RO, it īpaši LPKS “Augļu nams” (par 24%), LPKS “Zelta ābele” (par 15%) un KS “Baltijas dārzeņi” (par 12%), bet mazāk – KS “Mūsmāju dārzeņi” (par 4%). Vērtības palielināšanos RO var skaidrot gan ar biedru skaita palielināšanos RO, gan arī ar augstvērtīgākas produkcijas audzēšanu saimniecībās un veiksmīgiem noieta tirgiem. Vienīgi LPKS “Baltijas ogu kompānija” pārdotās produkcijas kopējā vērtība kopš 2015. gada samazinājās par 21%, ko iespējams skaidrot ar nelabvēlīgiem laikapstākļiem un grūtībām noieta tirgos, kā arī ar uzskaites maiņu 2018.gadā. 2018. gadā, salīdzinot ar gadu iepriekš, pieaugusi svaigi pārdoto produktu vērtība par 68%, savukārt pārstrādāto produktu uzskaites vērtība samazinājusies par 78% (skat. piezīmi zem tabulas).

Kopumā var secināt, ka atbalsts tika vērsts un ir uzlabojis RO biedru konkurētspēju.

Stratēģijās 2011-2017 un 2017-2023 nav noteikti rādītāji un to mērķvērtības, ar kurām vērtēt darbības programmu atbalsta ietekmi uz Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspēju, tādēļ izvēlēts rādītājs RO neto apgrozījums un peļņa. Neto apgrozījums RO nedaudz pārsniedz pārdoto produktu kopējo vērtību, jo bez pārdotajiem augļiem un dārzeņiem to veido arī citu produktu – piemēram, kartupeļu, pārstrādes produktu, un atsevišķām RO – arī nelauksaimniecisko produktu un pakalpojumu realizācija. Dati par neto apgrozījumu dalījumā pa RO apkopoti 17.pielikumā.

Ekonomiskajā analizē plaši lietots konkurētspējas rādītājs ir peļņa. Pozitīvs peļņas rādītājs dod iespēju RO sekmīgi attīstīties un piesaistīt biedrus, jo peļņu iespējams novirzīt ieguldījumiem un / vai dividendēs. Savukārt zaudējumi norāda uz konkurētspējas problēmām. Apkopojot gada pārskatu datus, redzams, ka pēdējos pārskata gados RO kopējā peļņa ir negatīva, kas nozīmē, ka RO kopējie zaudējumi pārsniedz peļņu. Kopumā labvēlīgāka situācija šajā laikā bijusi augļu RO, kurām ir bijusi peļņa visus pārskatos ietvertos gadus, izņemot 2018. gadu, kura ir minimāli zaudējumi. Savukārt, dārzeņu RO kopumā ir zaudējumi 2016.-2018. gadu periodā, turklāt to summa šajā laikposmā pārsniedz 1,3 milj.EUR. (skat. 5.16. tab.)

Tomēr atbalsts pārskata periodā sniedzis būtisku pozitīvu ietekmi RO konkurētspējā, sekmējot to darbību. Atbalsts ir sekmējis arī atsevišķu RO biedru konkurētspēju, kuriem ir palielinājies neto apgrozījums un peļņa.

5.16. tabula

Augļu un dārzeņu RO peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (milj. EUR)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	0,13	0,14	0,17	0,23	-0,59	-0,29	-0,50
KS "Mūsmāju dārzeņi"	0,13	0,14	0,20	0,20	-0,74	-0,29	-0,12
KS "Baltijas dārzeņi"	n.d.	n.d.	-0,03	0,03	0,15	0,00	-0,38
Augļu RO	n.a.	n.a.	0,24	0,24	0,18	0,15	-0,02
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	0,24	0,24	0,19	0,21	0,00
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,00	0,00	0,01
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-0,02	-0,07	-0,02
RO kopā	0,13	0,14	0,41	0,47	-0,41	-0,14	-0,52

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots no RO gada pārskatu datiem.

Bez tam, aptaujās tika noskaidrots arī RO viedoklis par atbalsta ietekmi uz šo mērķi. RO atzina, ka darbības programmu pasākumu atbalsts ir sekmējis Latvijas augļu un dārzeņu nozares attīstību un konkurētspēju. Lielākais vairums RO (60% respondentu) uzskata, ka darbības programmām ir bijusi vidēja ietekme uz nozares attīstību un konkurētspēju, bet 40% RO uzskata, ka pasākumiem ir bijusi liela ietekme (skat. 7. pielikuma 6.att.).

Vispārīgais mērķis "Ražotāju organizācijas biedra statusa pievilcības palielināšana"

Vispārējā mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumiem "Ražošanas plānošana", "Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana", "Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana", "Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības" un "Administrēšanas izmaksas". Mērķa sasniegšanai caur darbības programmu minētajiem pasākumiem augļu un dārzeņu RO saņēma atbalstu 6,69 milj. EUR apmērā, kura rezultātā RO iegādājās un modernizēja savā rīcībā esošo materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru. Tas tika darīts, lai sekmētu ražošanas attīstību,

uzturētu un uzlabotu produktu kvalitāti, veicinātu produkcijas noietu un RO biedriem nodrošinātu izglītības un apmācības iespējas.

TKO vispārīgā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteiktajiem ietekmes rādītājiem “Izmaiņas to augļu un dārzeņu ražotāju kopskaitā, kuri ir attiecīgās RO aktīvi biedri” un “Izmaiņas kopējā platībā, kuru attiecīgās RO biedri izmanto augļu un dārzeņu ražošanai”. Darbības programmu pasākumu atbalsts ir sekmējis RO biedru statusa pievilcības palielināšanos, par ko liecina RO biedru skaits (skat. 5.17. tab.) un augļu un dārzeņu audzēšanai izmantotās platības (skat. 5.18. tab.) palielināšanās.

Biedru skaita palielināšanās RO nav notikusi vienmērīgi (skat. 5.17. tab.), kas saistīts ar atšķirīgu RO izveides laiku un RO spējām piesaistīt jaunus biedrus. Visvairāk biedru izdevās piesaistīt KS “Baltijas dārzeņi” un KS “Mūsmāju dārzeņi”, bet mazāk – LPKS “Baltijas ogu kompānija”. Piesaistīto biedru skaits liecina par to, ka RO statuss un dalība RO uzņēmējiem no izaugsmes un konkurētspējas uzlabošanas viedokļa ir pievilcīga un saistoša.

5.17. tabula

Augļu un dārzeņu RO biedru skaits (skaits)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	11	25	25	27	28	27	27
KS “Mūsmāju dārzeņi”	11	10	10	10	11	11	11
KS “Baltijas dārzeņi”	n.a.	15	15	17	17	16	16
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	6	6	27	27
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	n.a.	n.a.	n.a.	6	6	7	7
LPKS “Zelta ābele”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	9	9
LPKS “Augļu nams”	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	11	11
RO kopā	11	25	25	33	34	54	54

Piezīme: n.a. - nav attiecināms; n.d.- nav datu.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Lai izvērtētu, cik liels ir biedru piesaistes potenciāls, esošais RO biedru skaits ir salīdzināts ar saimniecību skaitu, kuras specializējušās augļu un dārzeņu audzēšanā, un dara to komerciālos nolūkos. Par komerciālas darbības sliekšni ir izvēlēta standarta izlaide (SI) vismaz 4000 EUR gadā (tā atbilst SUDAT 1.lieluma grupas sliekšnim). Atbilstoši 2016. gada saimniecību struktūras apsekojuma datiem, augļu RO biedru kopskaits ir vairāk kā 50% no specializēto ilggadīgo kultūru saimniecību skaita (virs iepriekš minētā lieluma sliekšņa), bet dārzeņu RO biedru kopskaits – tikai ap 5% no šādu saimniecību kopskaita. Tas indikatīvi liecina, ka augļu RO pašlaik apvieno nozīmīgu daļu no specializētajām augļkopības saimniecībām, bet dārzeņu RO - tikai nelielu daļu no dārzeņu saimniecībām. Protams, šāds vērtējums ir aptuvens, jo par dārzeņu un augļu RO biedriem var kļūt arī tādas saimniecības, kurām pamatspecializācija ir cita (laukkopība, lopkopība u.c.), bet kuras papildus audzē arī augļus un dārzeņus.

Līdz ar jaunu biedru parādīšanos un esošo biedru saimnieciskās darbības attīstību, ir palielinājušās arī augļu un dārzeņu audzēšanai izmantojamās kopējās platības, taču ne visās RO (skat. 5.18. tab.).

Augļu un dārzeņu RO kopējā audzēšanai izmantotā platība (ha)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	595	996	1 168	1 186	1 129	1 055	1 059
KS "Mūsmāju dārzeņi"	595	594	643	643	567	585	541
KS "Baltijas dārzeņi"	n.a.	402	525	543	562	470	518
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	159	154	558	576
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	n.a.	159	154	152	169
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	284	298
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	122	110
RO kopā	595	996	1 168	1 344	1 283	1 612	1 635

Piezīme: n.a. - nav attiecināms.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Audzēšanai izmantojamās platības palielinājās vienīgi KS "Baltijas dārzeņi" (par 29%), LPKS "Baltijas ogu kompānija" (par 6%) un LPKS "Zelta ābele" (par 5%). Savukārt LPKS "Augļu nams" un KS "Mūsmāju dārzeņi" audzēšanai izmantojamās platības kopš RO statusa iegūšanas nav palielinājušās (samazinājums attiecīgi par -10% un -9%). Izmaiņas platībās saistītas ne tikai ar izmaiņām RO biedru sastāvā un to finanšu iespējām, bet arī ar biedru ražošanas jaudām un izmaiņām noieta tirgos. RO statuss biedriem ir pievilcīgs un līdz ar RO izaugsmi un gūtajiem sasniegumiem tas turpinās piesaistīt jaunus uzņēmējus.

Vispārīgais mērķis "Vides saglabāšana un aizsardzība"

Vispārējā mērķa sasniegšanu paredzēts īstenot ar darbības programmu pasākumu "Vides aizsardzības pasākumi", caur kuru mērķa sasniegšanai RO saņēma atbalstu 583,82 tūkst. EUR apmērā. Atbalsta rezultātā RO iegādājās apputeksnēšanas kukaiņus, dažādas iekārtas un ierīces tehnoloģiskā procesa uzlabošanai, lai nodrošinātu bioloģisko ražošanu un daudzveidību, kā arī uzlabotu ūdens resursu izmantošanu, u.c.

TKO vispārīgā mērķa sasniegšanu paredzēts novērtēt ar Regulas Nr. 2017/892 2. pielikumā noteikto ietekmes rādītāju "Aplēstās izmaiņas kopējā ūdens patēriņā". Atbalsts rezultātā RO biedru saimniecībās tika veicināta bioloģiskā daudzveidība un sekmēta ūdens resursu ilgtspējīgāka izmantošana (skat. 5.19. tab.). Atbalsta rezultātā KS "Baltijas dārzeņi" biedriem būtiski samazinājās kopējais ūdens gada patēriņš. Savukārt KS "Mūsmāju dārzeņi" biedriem ūdens gada patēriņš bija svārstīgs – no 2012. līdz 2013. gadam ūdens patēriņš samazinājās, bet gadu vēlāk – tas palielinājās. Šādas izmaiņas visticamāk skaidrojamas ar laikapstākļiem un biedru saimnieciskās darbības veikšanas gaitu. Arī pašas RO puda viedokli, ka pasākuma atbalsts ir devis ieguldījumu un ir sekmējis vides saglabāšanu un aizsardzību (skat. 7. pielikuma 6.att.).

Dārzeņu RO kopējais ūdens patēriņš (m³)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	900	31 640	24 438	23 237	23 237	-	n.d.
KS "Mūsmāju dārzeņi"	900	600	1 200	-	-	-	n.d.
KS "Baltijas dārzeņi"	n.a.	31 040	23 238	23 237	23 237	-	n.d.

Piezīme: n.a. - nav attiecināms; n.d. - nav datu.

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem.

Saskaņā TKO konkrētajiem mērķiem augļu un dārzeņu RO nepieteicās uz atbalstu, kas vērsts uz augsnes aizsardzību, ūdens kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, klimata pārmaiņu mazināšanu, un saražoto atkritumu samazināšanu, līdz ar to šo ar vidi saistītos aspektus tiešā veidā atbalsts nav ietekmējis. Kopumā var secināt, ka augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākuma atbalsts ir sekmējis vides saglabāšanu un aizsardzību, taču ne visos ar vidi saistītos aspektos (Skat.5.1.nodaļu par RO biedru iesaisti LAP agrovides pasākumos).

6. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Secinājumi

1. Laika posmā no 2012. - 2018. gadam augļu un dārzeņu RO darbības programmu ietvaros saņēma atbalstu 7,28 milj. EUR apmērā. Lielākais atbalsts (42% apmērā) tika vērsts uz RO biedru **produktu kvalitātes paaugstināšanu un saglabāšanu**. Mazākais atbalsts (1% apmērā) tika novirzīts apmācību un paraugprakses nodrošināšanai. Nevienā no pārskata gadiem RO nav izvēlējušās īstenot pasākumus, kas saistīti ar pētniecību un eksperimentālo ražošanu, kā arī ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu, ko var skaidrot ar RO rīcībā nepietiekamiem cilvēkresursiem un ekonomiska pamatojuma trūkumu pasākuma izvēlei. Pasākumu ietvaros galvenokārt tika iegādāti dažādi pamatlīdzekļi (vidēji 72% no kopējā atbalsta), tādējādi RO biedriem sniedzot iespēju atjaunot un modernizēt to rīcībā esošo materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru. Lielāko daļu (96%) atbalsta saņēma dārzeņu RO, pie tam visos pasākumos, bet stipri mazāku atbalstu (4%) guva augļu RO, ko var skaidrot ar dažādiem RO statusa iegūšanas laikiem un aprēķināto atbalstu atkarībā no RO biedru realizētās produkcijas vērtības.
2. Darbības programmu pasākumu **atbalsts sekmēja lauksaimniecības produktu TKO vispārīgo mērķu labāku sasniegšanu** - augļu un dārzeņu RO konkurētspējas un biedru statusa pievilcības uzlabošanas, kā arī vides saglabāšanu un aizsardzību. Savukārt TKO konkrēto mērķu sasniegšana gūtā atbalsta ietekmē nav bijusi viennozīmīga. Darbības programmu pasākumu atbalsts sekmēja RO biedru piedāvājuma koncentrāciju un produktu laišanu tirgū (bet ne visās RO vienādi), veicināja īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma pielāgošanu pieprasījumam, stabilizēja ražotāju cenas RO biedru labā un palielināja biedru produktu komerciālo vērtību. Pozitīvi vērtējams arī ieguldījums ražošanas izmaksu optimizācijā, jo produkcijas vienības vērtība augusi straujāk nekā izmaksas. RO veiktās darbības ir bijušas efektīvas attiecībā uz TKO mērķu pilnīgāku sasniegšanu.
3. Augļu un dārzeņu RO darbības programmās izvēlētie pasākumi gadu no gada ir līdzīgi, kas liecina par to pastāvošajām nemainīgajām problēmām un vajadzībām. Sniegtais atbalsts ar RO izvēlētajām darbībām pietiekoši nesekmē Latvijas augļu un dārzeņu nozares SVID analizē norādīto vājo pušu mazināšanos. **RO īstenotās darbības pasākumu ietvaros bija lietderīgas un atbilstošas RO biedru vajadzībām un iespējām**. Augļu un dārzeņu RO veiktie ieguldījumi atbilst vajadzībām, kas minētas darbības programmu attiecīgajos MK noteikumos. Darbības programmas pasākumi savstarpēji nepārklājas ar citiem augļu un dārzeņu RO darbības programmas pasākumiem.
4. RO un tās biedru saimnieciskās darbības rezultātus 2012.-2018. gadā, līdz ar to arī TKO mērķu sasniegšanu, lielā mērā ietekmēja veiktās investīcijas materiāli tehniskās bāzes un infrastruktūras iegādē un modernizēšanā, kas palielināja uzņēmēju izmaksas, un nelabvēlīgie laikapstākļi 2017. un 2018. gadā. Lauksaimniecības produktu TKO mērķu sasniegšanu ietekmēja arī atbalsta saņemšanas laiks - augļu RO sakarā ar vēlāku RO statusa iegūšanas laiku atbalstu saņēma daudz vēlāk un mazāku nekā tas bija dārzeņu RO. TKO mērķu pilnīgāku sasniegšanu arī turpmāk var kavēt nelabvēlīgi laikapstākļi, izmaiņas noieta tirgos, darbaspēka trūkums, loģistikas problēmas, u.c. faktori.
5. Augļu un dārzeņu Darbības programmas **pasākumi kopumā ir saskaņoti** ar citiem ES un Latvijas valsts atbalsta instrumentiem. Darbības programmas un LAP pasākumi ir savstarpēji papildinoši, ļaujot RO un to biedriem izvēlēties piemērotākos. Pasākumu izvēli nosaka biedru prioritātes un finanšu resursu pieejamība.

6. RO darbības analīzi un Darbības programmas rezultātu izvērtējumu būtiski apgrūtina nepilnīgā informācija LAD datu bāzē, ņemot vērā izmaiņas MK noteikumos (balstoties uz ES Regulās minēto). Par pēdējiem gadiem rezultāta un ietekmes rādītāji bija atspoguļoti atšķirīgā griezumā, kas galvenokārt saistīts ar izmaiņām informācijā, kas saskaņā ar regulas Nr.2017/892 nosacījumiem jāsniedz RO gada ziņojumā..
7. Stratēģijā noteiktie virzieni pēc būtības ir ES regulas 152. un 33.pants mērķu apkopojums.

Ieteikumi

1. Strādājot pie **Stratēģijas izstrādes** nākošajam plānošanas periodam būtu vēlams:
  - norādīt, ar kādiem darbības programmu pasākumiem būtu sasniedzami stratēģiskie attīstības virzieni;
  - raugoties no plānošanas un novērtēšanas aspekta, stratēģiskie virzieni būtu nosakāmi konkrētāki, vienlaikus tajos neminot ļoti līdzīgus vai pretrunīgus mērķus;
  - stratēģiskos attīstības virzienos iekļautie darbības programmas pasākumiem norādītie lauksaimniecības produktu TKO vispārīgie un konkrētie mērķi būtu precizējami atbilstoši ES noteiktajam regulējumam (Regulā Nr. 2017/892 definētajiem mērķiem);
  - stratēģisko attīstības virzienu un lauksaimniecības TKO mērķu sasniegšanas pakāpes novērtēšanai būtu jāparedz attiecīgi rādītāji un sasniedzamās vērtības atbilstošajā plānošanas periodā;
  - vēlams pārdomāt Latvijas augļu un dārzeņu nozares SVID analīzi (īpaši vājās puses un draudus), no kuras vadoties tiek definētas nozares vajadzības un iespējas;
  - saskaņot Stratēģiju plānošanas periodu un augļu un dārzeņu RO darbības programmu īstenošanas laiku.
  - izstrādājot stratēģijas par RO, būtu jāpievērš uzmanība saskaņotībai un papildinātībai ar citiem atbalsta instrumentiem, it īpaši LAP. Ņemot vērā augļu un dārzeņu Darbības programmas ierobežotos resursus, būtu vēlams šīs programmas atbalstu virzīt pirmkārt nozares attīstībai prioritāro mērķu sasniegšanai, un tādiem pasākumiem, kuri būtu aktuāli vairākiem RO biedriem. Privātās investīcijas materiālos aktīvos prioritāri varētu veikt ar LAP palīdzību, un vienīgi gadījumos, ja tās sniedz labumu plašākam RO biedru lokam, paredzēt iespēju veikt caur darbības programmu;
2. Lauksaimniecības produktu **TKO mērķu labākai pārvaldībai**, Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspējas sekmēšanai un RO attīstības veicināšanai būtu vēlams:
  - ES līmenī rosināt ideju palielināt maksimālo attiecināmo atbalstu apmēru tiem pasākumiem, kas saistīti ar pētniecību un eksperimentālo ražošanu, apmācībām un paraugprakses apmaiņu, krīžu novēršanu un pārvarēšanu, vides aizsardzību un RO administrēšanu, tādējādi sekmējot inovācijas, zināšanu pārnesi un ieviešanu ražošanā, mazinot uzņēmējdarbības riskus, kā arī veicinot vides ilgtspēju un nodrošinot RO stabilu darbību;
  - noteikt labvēlīgākus atbalsta aprēķināšanas nosacījumus mazajām un no jauna izveidotām augļu un dārzeņu RO, nosakot lielāku likmi par pašreizējo 4,1% no RO pārdotās produkcijas apjoma. Tādējādi tiktu radīta iespēja jaunizveidotajām RO būtiskāk stiprināt savu biedru konkurētspēju, kas arī vairotu RO pievilcību;
  - precizēt MK noteikumus Nr. 621, norādot tajos, ar kuriem augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumiem ir iespējams īstenot Regulas Nr. 1308/2013 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 33. panta 1. un 3. punktā minētos mērķus;
  - sadarbībā ar ZM padotībā un/vai pārraudzībā esošajām institūcijām rīkot informatīvus semi/vebi-nārus par RO atbalsta iespējām un vispārējo situāciju Latvijas augļu un dārzeņu

nozarē, tādējādi sekmējot aktuālās informācijas apriti un sadarbības veidošanos nozares dalībnieku starpā;

- augļu un dārzeņu RO nodrošināt apstākļus, lai to biedri varētu vairāk kooperēties un vienoties kopīgu mērķu pilnīgākā sasniegšanā, vienlaikus sniedzot visaptverošu informāciju par RO sasniegtajiem darbības rezultātiem, turpmākajiem nākotnes plāniem un biedru iespējām;
- augļu un dārzeņu RO darbības programmu atbalstu vairāk būtu jāvērs uz mārketinga aktivitāšu veikšanu, ar kuru palīdzību varētu sekmēt labāku produkcijas realizāciju un jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšanu, tādējādi mazinot tādas nozīmīgas nozares SVID analīzē norādītās vājās puses kā: ražošanas izmaksu palielināšanās, ienākumu samazināšanās, u.c. Ražotāju organizācijas būtu jārosina īstenot arī pasākumus pētniecībai un eksperimentālai ražošanai, kā arī pasākumus nozīmīgām biedru apmācībām un paraugprakses apmaiņai, lai sekmētu inovāciju rašanos un konkurētspējas uzlabošanos;
- vēlams izveidot un regulāri uzturēt datubāzi par augļu un ražotāju RO un tās biedru saimnieciskās darbības un finanšu rezultātiem, turpinot uzkrāt vienus un tos pašus datus (ar iespēju papildināt) tādējādi pilnveidojot darba procesu pie Latvijas augļu un dārzeņu nozares politikas plānošanas un īstenošanas novērtēšanas.

PIELIKUMI

Stratēģijā noteikto virzienu atbilstība Regulas Nr. 1308/2013 noteiktajiem augļu un dārzeņu RO mērķiem

Regulas Nr. 1308/2013 pants	Lauksaimniecības produktu TKO mērķi augļu un dārzeņu RO	Latvijas izvēlētie stratēģijas virzieni RO darbības programmām			
		Attīstīt ražošanas plānošanu atbilstoši tirgus pieprasījumam gan kvantitātes, gan kvalitātes ziņā, veicinot produkcijas kvalitātes nodrošināšanu vai paaugstināšanu atbilstoši patērētāju vēlmēm	Paaugstināt produktu komercvērtību un uzlabot tirdzniecību, koncentrējot piedāvājumu, optimizējot ražošanas izmaksas, t.sk. veicinot pētniecību, eksperimentālo ražošanu, kā arī savstarpējo kooperāciju	Veicināt apmācību un paraugprakses apmaiņas darbības RO un tās biedriem, kā arī attīstīt krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumus, kā rezultātā optimizējot ražošanas izmaksas un stabilizētu ražotāju cenas	Īstenot pasākumus vides jomā
33. panta 1. un 3. punkts (augļu un dārzeņu RO darbības programmas mērķi)	ražošanas plānošana, tostarp ražošanas un patēriņa prognozēšana un turpmāki pasākumi;	x			
	gan svaigu, gan pārstrādātu produktu kvalitātes uzlabošana;	x			
	produktu komerciālās vērtības paaugstināšana;		x		
	svaigu vai pārstrādātu produktu noieta veicināšana;		x		
	vides pasākumi, īpaši tādi, kas ir saistīti ar ūdeni, un videi nekaitīgas ražošanas metodes, ietverot bioloģisko lauksaimniecību;				x
	krīžu novēršana un pārvarēšana: a) investīcijas, kas tirgū laistā apjoma pārvaldību padara efektīvāku; b) mācību pasākumi un paraugprakses apmaiņa; c) noieta veicināšana un saziņa gan preventīvos nolūkos, gan krīzes laikā; d) atbalsts kopējo fondu izveidošanas administratīvo izmaksu segšanai; e) vajadzības gadījumā augļu dārzeņu vēltreizēja apstādīšana pēc tam, kad tie pēc dalībvalsts kompetentās iestādes rīkojuma obligātā kārtā tika izarti veselības vai fītosanitāru apsvērumu dēļ; f) produktu izņemšana no tirgus; g) augļu un dārzeņu ražas priekšlaicīga novākšana vai ražas nenovākšana; h) ražas apdrošināšana.			x	

1.pielikuma turpinājums

Regulas Nr. 1308/2013 pants	Lauksaimniecības produktu TKO mērķi augļu un dārzeņu RO	Latvijas izvēlētie stratēģijas virzieni RO darbības programmām			
		Attīstīt ražošanas plānošanu atbilstoši tirgus pieprasījumam gan kvantitātes, gan kvalitātes ziņā, veicinot produkcijas kvalitātes nodrošināšanu vai paaugstināšanu atbilstoši patērētāju vēlmēm	Paaugstināt produktu komercvērtību un uzlabot tirdzniecību, koncentrējot piedāvājumu, optimizējot ražošanas izmaksas, t.sk. veicinot pētniecību, eksperimentālo ražošanu, kā arī savstarpējo kooperāciju	Veicināt apmācību un paraugprakses apmaiņas darbības RO un tās biedriem, kā arī attīstīt krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumus, kā rezultātā optimizējot ražošanas izmaksas un stabilizētu ražotāju cenas	Īstenot pasākumus vides jomā
152. panta 1. punkta c) apakšpunkts (RO mērķi-uzdevumi)	nodrošināt, lai ražošanu plānotu un pielāgotu pieprasījumam, jo īpaši kvalitātes un kvantitātes ziņā;	x			
	koncentrēt piedāvājumu un laist tirgū organizācijas biedru saražotos produktus, tostarp izmantojot tiešo pārdošanu;		x		
	optimizēt ražošanas izmaksas un atdevi no ieguldījumiem, reaģējot uz vides un dzīvnieku labturības standartiem, un stabilizēt ražotāju cenas;		x		
	pētīt ilgtspējīgas ražošanas metodes, inovatīvu praksi, ekonomikas konkurētspēju un tirgus norises un izstrādāt ierosmes šajā sakarā;		x		
	veicināt videi nekaitīgus audzēšanas paņēmienus un ražošanas metodes, kā arī atbilstīgus dzīvnieku labturības paņēmienus un metodes un sniegt tehnisko palīdzību to izmantošanai;				x
	veicināt ražošanas standartus un sniegt tehnisko palīdzību to izmantošanai, uzlabot produktu kvalitāti un izstrādāt produktus ar aizsargātiem cilmes vietu nosaukumiem, ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai ar valsts kvalitātes marķējumu;	x			
	apsaimniekot blakusproduktus un atkritumus, jo īpaši, lai aizsargātu ūdens un augsnes kvalitāti un ainavu un saglabātu vai veicinātu bioloģisko daudzveidību;				x
	veicināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un klimata pārmaiņu seku mazināšanu;				x
	izstrādāt iniciatīvas noieta veicināšanas un tirdzniecības jomā;		x		
	pārvaldīt kopējos fondus, kas minēti saistībā ar darbības programmām augļu un dārzeņu nozarē, kā minēts šīs regulas 31. panta 2. punktā un saskaņā ar 36. pantu Regulā (ES) Nr. 1305/2013;				x
sniegt nepieciešamo tehnisko palīdzību nākotnes līgumu vai darījumu tirgu un apdrošināšanas shēmu izmantošanai.				x	

Datu avots: izveidots pēc Regulas Nr. 1308/2013 un Stratēģijām 2011-2017 un 2017-2023.

2. pielikums

Pasākumu atbilstība vispārīgajiem un konkrētajiem mērķiem

MK noteikumi Nr. 621 norādītie darbības programmas pasākumi, lai sasniegtu Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktā minētos mērķus	VISPĀRĪGIE MĒRĶI		KONKRĒTIE MĒRĶI	
	Īstenošanas regulā Nr. 2017/892	Stratēģijā	Īstenošanas regulā Nr. 2017/892	Stratēģijā
Ražošanas plānošana	Konkurētspējas uzlabošana	Palielināt RO konkurētspēju	- Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana - Biedru saražotās produkcijas tirgū laišanas veicināšana - Produkcijas pielāgošana pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā	- Optimizēt ražošanas izmaksas. - Palielināt RO ietekmi tirgū, nodrošinot tirgus pieprasījumu gan kvalitātes, gan kvantitātes ziņā. - Palielināt pircēju apmierinātību ar RO piedāvājumu.
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	Ražotāju organizācijas biedra statusa pievilcības palielināšana	Palielināt RO pievilcību ražotāju vidū Samazināt ražošanas atlikumu daudzumu*	- Produktu komerciālās vērtības paaugstināšana - Zināšanu veicināšana un cilvēkpotenciāla paaugstināšana	- Optimizēt ražošanas izmaksas. - Paaugstināt produktu komercvērtību. - Palielināt RO ietekmi tirgū, nodrošinot tirgus pieprasījumu gan kvalitātes, gan kvantitātes ziņā. - Paaugstināt pircēju apmierinātību ar RO piedāvājumu, saglabājot to uzticību RO produkcijai.
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana				- Palielināt RO produkcijas tirgus daļu. - Nodrošināt produkcijas ražošanu atbilstoši tirgus pieprasījumam gan kvalitātes, gan kvantitātes ziņā. - Palielināt RO produkcijas vidējo vērtību. - Nodrošināt jaunus vai alternatīvus tirgus produktiem, kas iepriekš tirgū nebija vai arī bija nepietiekošā daudzumā. - Palielināt pircēju zināšanas par augļu un dārzeņu pozitīvo ietekmi uz veselību.
Pētniecība un eksperimentālā ražošana				- Palielināt RO produkcijas tirgus daļu. - Ražot produkciju atbilstoši tirgus pieprasījumam. - Palielināt RO produkcijas vidējo vērtību. - Nodrošināt jaunus vai alternatīvus tirgus produktiem, kas iepriekš tirgū nebija vai arī bija nepietiekošā daudzumā.
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības				- Palielināt RO biedru un ražošanas personāla zināšanas par RO produktu ražošanas un mārketinga jautājumiem.
Krīžu novēršana un pārvarēšana				- Stabilizēt ražotāju cenas un samazināt ienākumu svārstības. - Apmācīti RO biedri un personāls krīžu vadībā. - Izveidota ražas apdrošināšanas sistēma un atbalsta fondi, lai aizsargātu biedru ienākumus. - Ieviesti pasākumi, lai noteiktu pieprasījuma vai cenu svārstības.

2.pielikuma turpinājums

MK noteikumi Nr. 621 norādītie darbības programmas pasākumi, lai sasniegtu Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktā minētos mērķus	VISPĀRĪGIE MĒRĶI		KONKRĒTIE MĒRĶI	
	Īstenošanas regulā Nr. 2017/892	Stratēģijā	Īstenošanas regulā Nr. 2017/892	Stratēģijā
Vides aizsardzības pasākumi	Vides saglabāšana un aizsardzība: a) Ūdens kvalitāte b) Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana c) Klimata pārmaiņu mazināšana	Palielināt RO konkurētspēju Palielināt RO pievilcību ražotāju vidū	- Augsnes aizsardzības veicināšana - Ūdens kvalitātes saglabāšanas un uzlabošanas veicināšana - Ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana - Dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un ainavas saglabāšanas veicināšana - Klimata pārmaiņu mazināšanas veicināšana - Saražoto atkritumu apjoma samazināšana	Vides saglabāšanas un aizsardzības veicināšana: - augsnes aizsardzība; - ūdens kvalitātes saglabāšana vai uzlabošana; - ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana; - biotopu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība; - klimata pārmaiņu mazināšana; - atkritumu apjomu samazināšana; - ilgtspējīga enerģijas izmantošana.
Regulas Nr. 2017/891 III pielikuma 2. punkta "a" apakšpunktā minētās izmaksas (<i>administrēšanas izmaksas</i>)	Konkurētspējas uzlabošana Ražotāju organizācijas biedra statusa pievilcības palielināšana	nav norādīts	- Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana - Biedru saražotās produkcijas tirgū laišanas veicināšana - Produkcijas pielāgošana pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā - Produktu komerciālās vērtības paaugstināšana - Zināšanu veicināšana un cilvēkpotenciāla paaugstināšana	nav norādīts

*Piezīme: Stratēģijā norādītais vispārīgais mērķis "Samazināt ražošanas atlikumu daudzumu" attiecināts tikai uz pasākumu "Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana". Sarkanā krāsā norādīti mērķi, kas neparādās Regulā Nr. 2017/892. Savukārt pelēkā krāsā norādīti mērķi, kas pēc būtības atbilst Regulas Nr. 2017/892 definētajiem mērķiem, taču formulējuma ziņā tie ir koriģēti.

Datu avots: izveidots pēc MK noteikumiem Nr. 621, Regulas Nr. 2017/892 un Stratēģijām 2011-2017 un 2017-2023.

3. pielikums

Augļu un dārzeņu RO īstenotie pasākumi un apakšpasākumi 2012.-2017. gada darbības programmās

Darbības programmas pasākumi, lai sasniegtu Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktā minētos mērķus	MK noteikumu pants		Augļu un dārzeņu īstenoto pasākumu darbību skaits							
			2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Ražošanas plānošana	37.1.1.	35.1.1.								
	37.1.2.	35.1.2.					14	12	21	
	37.1.3.	35.1.3.					1	1		
	37.1.4.	35.1.4.					6	2	3	
	37.1.5.	35.1.5.					3	5	1	
	37.1.6.	35.1.6.					2	3	3	
	37.1.7.	35.1.7.								
	37.1.8.	35.1.8.							1	
		35.1.9.						2	6	
		35.1.10.								
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	37.2.1.	35.2.1.	LAD netika uzkrāti detalizēti kontroles lapu dati					1	5	14
	37.2.2.	35.2.2.						3	1	1
	37.2.3.	35.2.3.						1	2	1
	37.2.4.	35.2.4.								
	37.2.5.	35.2.5.						7	6	7
	37.2.6.	35.2.6.						2	2	1
	37.2.7.	35.2.7.								1
	37.2.8.	35.2.8.						1	1	
	37.2.9.	35.2.9.						1	1	
	37.2.10.									
	37.2.11.	35.2.10.								
	37.2.12.	35.2.11.						2	2	2
	37.2.13.							1	2	
		35.2.12.								
	35.2.13.									

3.pielikuma turpinājums

Darbības programmas pasākumi, lai sasniegtu Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktā minētos mērķus	MK noteikumu pants		Augļu un dārzeņu īstenoto pasākumu darbību skaits							
			2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	37.3.1.	35.3.1.	LAD netika uzkrāti detalizēti kontroles lapu dati					3	3	
	37.3.2.								1	
	37.3.3.	35.3.2.						1		
	37.3.4.	35.3.3.								
	37.3.5.	35.3.4.						1		1
	37.3.6.	35.3.5.							1	
	37.3.7.	35.3.6.								
	37.3.8.	35.3.7.								1
	37.3.9.	35.3.8.								
	37.3.10.	35.3.9.								
	37.3.11.	35.3.10.								
	37.3.12.	35.3.11.							1	
	37.3.13.	35.3.12.						2	1	1
	35.3.13.						1	1		
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	37.4.1.	35.4.1.								
	37.4.2.	35.4.2.								
	37.4.3.	35.4.3.								
	37.4.4.	35.4.4.								
	37.4.5.	35.4.5.								
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	37.5.1.									
	37.5.2.	35.5.1.								
	37.5.3.	35.5.2.					3		1	
	35.5.3.						2			
Krīžu novēršana un pārvarēšana	37.6.1.	35.6.1.								
	37.6.2.	35.6.2.								
	37.6.3.	35.6.3.								
	37.6.4.	35.6.4.								
	37.6.5.	35.6.5.								
	37.6.6.									

Piezīme: MK noteikumu Nr. 621 35.5. pantā pasākumam "Apmācībai un paraugprakses apmaiņas darbībai" nav iekļauts apakšpasākums (35.5.3. pants), lai gan šo pašu noteikumu 62.12.pantā ir atsauce uz šo apakšpasākumu un to īsteno RO.

3.pielikuma turpinājums

Darbības programmas pasākumi, lai sasniegtu Regulas Nr. 1308/2013 33. panta 1. punktā minētos mērķus	MK noteikumu pants		Augļu un dārzeņu īstenoto pasākumu darbību skaits							
			2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Vides aizsardzības pasākumi	37.7.1.	35.7.1.	LAD netika uzkrāti detalizēti kontroles lapu dati							
		35.7.2.								
	37.7.2.	35.7.3.								
	37.7.3.	35.7.4.								
	37.7.4.	35.7.5.						1		
	37.7.5.	35.7.6.								
	37.7.6.	35.7.7.								
	37.7.7.	35.7.8.								
	37.7.8.	35.7.9.								
	37.7.9.	35.7.10.								
	37.7.10.	35.7.11.								
	37.7.11.	35.7.12.							2	
	37.7.12.	35.7.13.						1	2	2
		35.7.14.								
		35.7.15.								
		35.7.16.								
		35.7.17.								
	37.7.14.	35.7.18.						1	2	2
	37.7.15.	35.7.19.								
	37.7.16.	35.7.20.								
	37.7.17.	35.7.21.								
	37.7.13.	35.7.22.						1	2	
		35.7.23.								
Regulas Nr. 2017/891 III pielikuma 2. punkta "a" apakšpunktā minētās izmaksas	27.8.	24.8.					2	5	5	

Datu avots: izveidots pēc LAD datiem, MK noteikumiem Nr. 361 un MK noteikumiem Nr. 621.

4. pielikums

**Augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumu izdevumi no 2012.-2018. gadam
(tūkst. EUR)**

Pasākums	Kopējie faktiskie izdevumi (tūkst. EUR)							
	KOPĀ	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ražošanas plānošana	2 396,13	111,16	497,25	357,62	476,40	274,78	339,25	339,67
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	3 036,10	99,28	275,38	224,39	509,16	447,21	598,39	882,30
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	1 067,53	8,38	50,81	94,85	111,29	354,12	284,85	163,22
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	40,14	2,38	14,45	2,07	0,50	12,23	8,50	0,00
Vides aizsardzības pasākumi	583,82	0,00	123,81	75,28	62,93	80,49	174,57	66,74
Administrēšanas izmaksas	152,11	0,00	22,36	24,92	24,45	25,50	28,74	26,13
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Križu novēršana un pārvarēšana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
KOPĒJIE IZDEVUMI	7 275,83	221,21	984,06	779,14	1 184,73	1 194,34	1 434,31	1 478,06

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

5. pielikums

Augļu un dārzeņu RO īstenotie pasākumi 2012.-2017. gada darbības programmās

Pasākums	Darbības veids	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana	a) Pamatlīdzekļu iegāde	111 165	366 250	355 160	468 636	251 962	247 621	328 632
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	0	0	0	0	13 468	83 267	0
	c) Citas darbības	0	130 998	2 459	7 760	9 353	8 365	11 035
	Kopā:	111 165	497 248	357 618	476 396	274 783	339 253	339 667
Darbības, kuru mērķis ir produkta kvalitātes paaugstināšana vai saglabāšana	a) Pamatlīdzekļu iegāde	86 461	257 021	95 479	375 357	321 282	447 350	723 215
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	0	0	0	0	24 719	0	0
	c) Citas darbības	12 815	18 360	128 907	133 799	101 214	151 040	159 080
	Kopā:	99 276	275 381	224 386	509 156	447 215	598 390	882 295
Darbības, kuru mērķis ir tirdzniecības uzlabošana	a) Pamatlīdzekļu iegāde	5 874	9 803	0	13 000	238 100	146 226	68 000
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	0	0	0	0	31 745	47 033	0
	c) Pārdošanas veicināšanas un komunikācijas darbības (izņemot tās, kas saistītas ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu)	0	41 008	9 772	9 447	0	319	309
	d) Citas darbības	2 510	0	85 082	88 846	84 277	91 272	94 910
	Kopā:	8 384	50 811	94 855	111 293	354 122	284 849	163 219
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	a) Pamatlīdzekļu iegāde	0	0	0	0	0	0	0
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma	0	0	0	0	0	0	0
	c) Citas darbības	0	0	0	0	0	0	0
	Kopā:	0	0	0	0	0	0	0
Apmācību darbības (izņemot tās, kas saistītas ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu) un/vai darbības, kuru mērķis ir veicināt konsultāciju pakalpojumu pieejamību	a) Bioloģiskā ražošana	0	669	0	0	0	0	0
	b) Integrētā ražošana vai integrētā kaitēkļu apkarošana	0	0	0	0	0	0	0
	c) Citi vides jautājumi	0	0	0	0	0	0	0
	d) Izsekojamība	0	0	0	0	0	0	0
	e) Produktu kvalitāte, ieskaitot pesticīdu atliekas	0	0	0	0	0	0	0
	f) Citi jautājumi	2 383	13 783	2 074	500	12 230	8 502	0
	Kopā:	2 383	14 452	2 074	500	12 230	8 502	0
Krīžu novēršanas un pārvarēšanas darbības	a) Izpēšana no tirgus	0	0	0	0	0	0	0
	b) Priekšlaicīga augļu un dārzeņu ražas novākšana vai nenovākšana	0	0	0	0	0	0	0
	c) Pārdošanas veicināšanas un komunikācijas darbības	0	0	0	0	0	0	0
	d) Apmācību darbības	0	0	0	0	0	0	0
	e) Ražas apdrošināšana	0	0	0	0	0	0	0
	f) Atbalsts savstarpējā atbalsta fondu izveides administratīvo izmaksu segšanai	0	0	0	0	0	0	0
	g) Investīcijas, kas tirgū laistā apjoma pārvaldību padara efektīvāku			0	0	0	0	0
	h) Augļu dārzeņu vērtēšanas apstādīšana, kas vajadzīga pēc obligātas izaršanas veselības vai fitosanitāru apsvērumu dēļ			0	0	0	0	0
	Kopā:	0	0	0	0	0	0	0

5.pielikuma turpinājums

Pasākums	Darbības veids		2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Darbības vides jomā	a) Pamatlīdzekļu iegāde		0	60 082	2 155	0	5 161	114 214	0	
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma		0	0	0	0	0	0	0	
	c) Citas darbības	(1) Ražošana	i) Bioloģiskā ražošana	0	63 729	69 424	62 933	75 326	60 261	66 204
			ii) Integrētā ražošana	0	0	0	0	0	0	0
			iii) Uzlabota ūdens resursu izmantošana un/vai apsaimniekošana, ieskaitot ūdens ekonomiju un nosusināšanu	0	0	3 700	0	0	0	0
			iv) Darbības augsnes aizsardzībai (piemēram, darba metodes, lai novērstu/mazinātu augsnes eroziju, augu sega, vidi saudzējoša	0	0	0	0	0	0	0
			v) Darbības bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgu biotopu ierīkošanai vai uzturēšanai vai ainavas saglabāšanai, ieskaitot	0	0	0	0	0	0	538
			vi) Energotaupības pasākumi	0	0	0	0	0	0	0
			vii) Darbības, kas saistītas ar atkritumu rašanās samazināšanu un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu	0	0	0	0	0	0	0
			viii) Citas darbības	0	0	0	0	0	95	0
	(2) Transports		0	0	0	0	0	0	0	
	(3) Tirdzniecība		0	0	0	0	0	0	0	
Kopā:		0	123 812	75 279	62 933	80 487	174 570	66 742		
Citas darbības	a) Pamatlīdzekļu iegāde		0	0	0	0	0	0	0	
	b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma		0	0	0	0	0	0	0	
	c) Citas darbības		0	22 356	24 924	24 451	25 499	28 742	26 133	
	Kopā:		0	22 356	24 924	24 451	25 499	28 742	26 133	
KOPĒJIE IZDEVUMI			221 208	984 059	779 137	1 184 729	1 194 337	1 434 306	1 478 056	

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

Aptaujas anketa augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām

APTAUJAS ANKETA augļu un dārzeņu RAŽOTĀJU ORGANIZĀCIJĀM

Agroresursu un Ekonomikas institūts Zemkopības ministrijas pasūtīta pētījuma "Augļu un dārzeņu nozares ražotāju organizāciju ilgtspējas, ražošanas efektivitātes un tirgus varas stiprināšanas (2013.-2018. gads) izpēte" ietvaros veic aptauju, lai noskaidrotu ražotāju organizāciju viedokli par augļu un dārzeņu nozares attīstību Latvijā.

Anketas dati tiks apkopoti un publicēti vispārinātā veidā (individuālie rezultāti netiks izpausti). Jūsu atbildes ir svarīgas turpmāko lēmumu pieņemšanā! Lūdzu, atzīmējiet atbilstošākos atbilžu variantus, kā arī skaitļus un paskaidrojošo tekstu, kur tas nepieciešams! Atsevišķos jautājumos iespējami vairāki atbilžu varianti. Neskaidrību gadījumā zvanīt Inesei Biukšānei uz mob.: 29566569.

Anketa satur 12 jautājumus, un tās aizpildīšanas laiks ir aptuveni 15-20 minūtes. Anketu lūgums aizpildīt līdz 2020. gada 23. oktobrim!

* Nepieciešams

Norādiet, kuru augļu/dārzeņu ražotāju organizāciju Jūs pārstāvat! *

(tas nepieciešams, lai identificētu, kura ražotāju organizācija ir/nav aizpildījusi aptaujas anketu)

- KS "Mūsmāju dārzeni"
- KS "Baltijas dārzeni"
- LPKS "Baltijas ogu kompānija"
- LPKS "Zelta ābele"
- LPKS "Augļu nams"

Norādiet savu kontakttālruni! *

Jūsu atbilde

Tālāk

1. lapa no 15

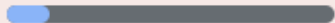
1. Kāpēc tika izveidota Jūsu augļu/dārzeņu ražotāju organizācija? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorusus!

- Lai iegūtu jaunas zināšanas un pieredzi
- Lai izmantotu kopīgus ražošanas resursus (tehnoloģijas, iekārtas, aprīkojumu, u.c.)
- Lai optimizētu ražošanas izmaksas
- Lai uzlabotu produktu kvalitāti un izsekojamību
- Lai veiksmīgāk realizētu savu produkciju
- Lai apgūtu jaunus noieta tirgus un kanālus
- Lai savlaicīgi novērstu un pārvarētu dažādas krīzes
- Lai sekmētu vides saglabāšanu un aizsardzību (augšnes aizsardzība, ūdens kvalitātes sekmēšana, dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, ainavas saglabāšana, atkritumu apsaimniekošana, u.c.)
- Lai labāk apgūtu ES fondu un valsts atbalstu
- Citas: _____

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

 2. lapa no 15

2. Kādi faktori nosaka to, ka uzņēmēji iesaistās Jūsu nevis kādā citā
augļu/dārzeņu ražotāju organizācijā? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktoros!

- Tuvs ģeogrāfiskais izvietojums
- Zemas biedra naudas
- Regulāra informācijas un pieredzes apmaiņa
- Pietiekoši attīstīta ražotāju organizācija un tās biedri
- Labas atsauksmes par ražotāju organizācijas darbību
- Ražotāju organizācijā iesaistīti draugi un paziņas
- Citas: _____

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

 3. lapa no 15

3. Kādi faktori, Jūsaprāt, attur citus uzņēmējus iesaistīties augļu/dārzeņu ražotāju organizācijās? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Uzņēmēji neredz ieguvumus no iesaistīšanās ražotāju organizācijās
- Spēcīgi uzņēmumi neiesaistās
- Netiek uzņemti mazie uzņēmēji
- Augsta biedru naudas maksa
- Palielinās administratīvais slogs
- Neapmierina ražotāju organizācijas vadība un tās darbība
- Pārāk liela atbildība
- Informācijas trūkums par ražotāju organizāciju darbību Latvijā
- Nav faktoru, kas uzņēmējus atturētu no iesaistīšanās ražotāju organizācijās
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

4. lapa no 15

4. Norādiet, kādi faktori, Jūsaprāt, kavē jaunu un stipru ražotāju organizāciju veidošanos Latvijas augļu/dārzeņu nozarē! *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Grūti izpildāmi ražotāju organizāciju atzīšanas kritēriji
- Finansējuma trūkums ražotāju organizāciju uzturēšanai
- Grūtības piesaistīt jaunus biedrus
- Nav izteikta līdera darbu organizēšanai, vadīšanai un viedokļa pārstāvēšanai
- Grūtības vienoties kopīgā mērķī un darbos
- Savstarpējās uzticēšanās trūkums
- Nevēlēšanās dalīties ar finanšu un ražošanas resursiem (tehnoloģijām, ēkām, ceļu infrastruktūru, u.c.), un uzņēmējdarbībai nozīmīgu informāciju
- Nav faktoru, kas kavētu jaunu un stipru ražotāju organizāciju veidošanos Latvijas augļu/dārzeņu nozarē
- Citas: _____

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

5. lapa no 15

5. Kas, Jūsaprāt, būtu jāmaina/jāuzlabo, lai Latvijā veicinātu augļu/dārzeņu ražotāju organizāciju veidošanos un to darbības uzlabošanos? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktoros!

- Jāatvieglo ražotāju organizāciju atzīšanas kritēriji
- Jāsniedz vairāk informācijas par ražotāju organizāciju darbību un ieguvumiem no tās
- Jāpiesaista kompetenti ražotāju organizāciju vadītāji
- Jānodrošina konkurētspējīgs atalgojums ražotāju organizāciju vadītājiem
- Jānodrošina caurskatāmība par ražotāju organizāciju veiktajām darbībām
- Jāsniedz vairāk informācijas par ES fondu un valsts atbalsta pieejamību ražotāju organizācijām
- Nekas nebūtu jāmaina/jāuzlabo
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

6. lapa no 15

6. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, Darbības programmu pasākumi ietekmē Latvijas augļu/dārzeņu nozares attīstību un konkurētspēju? *

Novērtējiet ietekmi, izmantojot 3 ballu vērtēšanas sistēmu.

	0 – nav ietekmes	1 – maza ietekme	2 – vidēja ietekme	3 – liela ietekme
Uzlabo konkurētspēju	☐	☐	☐	☐
Palielina ražotāju organizācijas biedru statusa pievilcību	☐	☐	☐	☐
Sekmē vides saglabāšanu un aizsardzību	☐	☐	☐	☐

Atpakaļ

Tālāk

7. lapa no 15

6.pielikuma turpinājums

7. Kā Jūs vērtējat citu Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) pasākumu līdzšinējo ietekmi uz Latvijas augļu/dārzeņu nozares konkurētspēju? *

Novērtējiet ietekmi, izmantojot 3 ballu vērtēšanas sistēmu.

	0 – nav ietekmes	1 – maza ietekme	2 – vidēja ietekme	3 – liela ietekme
LAP investīciju pasākumi	☐	☐	☐	☐
Platību maksājumi (VPM un ADSI)	☐	☐	☐	☐
Agrovide (arī BLS atbalsts)	☐	☐	☐	☐
Sadarbības projekti	☐	☐	☐	☐

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

 8. lapa no 15

6.pielikuma turpinājums

8. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, katrs no zemāk minētajiem Darbības programmu pasākumiem ietekmē Jūsu augļu/dārzeņu ražotāju organizāciju un tās biedru attīstību un konkurētspēju? *

Novērtējiet ietekmi, izmantojot 3 ballu vērtēšanas sistēmu.

	0 – nav ietekmes	1 – maza ietekme	2 – vidēja ietekme	3 – liela ietekme
Ražošanas plānošana	☐	☐	☐	☐
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	☐	☐	☐	☐
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	☐	☐	☐	☐
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	☐	☐	☐	☐
Vides aizsardzības pasākumi	☐	☐	☐	☐
Administrēšanas izmaksas	☐	☐	☐	☐

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

9. lapa no 15

9. Kādi bija galvenie iemesli, kāpēc Jūsu augļu/dārzeņu ražotāju organizācija nepiedalījās Darbības programmas pasākumā "Pētniecība un eksperimentālā ražošana"? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Atbalsta ierobežojumi (darbības fonda maksimālo attiecināmo izmaksu apmērs pasākumam ir 30%)
- Intereses trūkums no biedru puses
- Zināšanu trūkums par pasākuma ieviešanu un izpildi
- Nepietiekami cilvēkresursi pasākuma ieviešanai un izpildei
- Grūti izpildāmas MK noteikumu Nr. 621 prasības
- Sadarbības trūkums ar dažādu institūciju pārstāvjiem
- Nebija tādas nepieciešamības
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

10. lapa no 15

10. Kādi bija galvenie iemesli, kāpēc Jūsu augļu/dārzeņu ražotāju organizācija nepiedalījās Darbības programmas pasākumā "Krīžu novēršana un pārvarēšana"? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Atbalsta ierobežojumi (darbības fonda maksimālo attiecināmo izmaksu apmērs pasākumam ir 30%)
- Intereses trūkums no biedru puses
- Zināšanu trūkums par pasākuma ieviešanu un izpildi
- Nepietiekami cilvēkresursi pasākuma ieviešanai un izpildei
- Grūti izpildāmas MK noteikumu Nr. 621 prasības
- Sadarbības trūkums ar dažādu institūciju pārstāvjiem
- Nebija tādas nepieciešamības
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

11. lapa no 15

6.pielikuma turpinājums

11. Vai ir kādas aktivitātes, ko Jūs kā augļu/dārzeņu ražotāju organizācija gribētu īstenot caur Darbības programmām, bet to nevarat, jo to neparedz esošā likumdošana? *

Jā

Nē

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

 12. lapa no 15

11.1. Lūdzu, nosauciet konkrētas aktivitātes, ko Jūs kā augļu/dārzeņu ražotāju organizācija gribētu īstenot caur Darbības programmām, bet to neparedz attiecīgā likumdošana! *

Jūsu atbilde

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

 13. lapa no 15

6.pielikuma turpinājums

12. Norādiet, kādi ir Jūsu augļu/dārzeņu ražotāju organizācijas šī brīža ieguvumi no īstenotajām Darbības programmām? *

Novērtējiet ietekmi, izmantojot 3 ballu vērtēšanas sistēmu.

	0 – nav ietekmes	1 – maza ietekme	2 – vidēja ietekme	3 – liela ietekme
legūtas jaunas zināšanas un pieredze	☐	☐	☐	☐
Izmantoti kopīgi ražošanas resursi (tehnoloģijas, iekārtas, aprīkojumu, u.c.)	☐	☐	☐	☐
Optimizētas ražošanas izmaksas	☐	☐	☐	☐
Uzlabota produktu kvalitāte un izsekojamība	☐	☐	☐	☐
Veiksmīgāk realizēta sava produkcija	☐	☐	☐	☐
Apgūti jauni noieta tirgi un kanāli	☐	☐	☐	☐
Savlaicīgi novērstas un pārvarētas dažādas krīzes	☐	☐	☐	☐
Sekmēta vides saglabāšana un aizsardzība	☐	☐	☐	☐
Labāk apgūts ES fondu un valsts atbalsts	☐	☐	☐	☐

[Atpakaļ](#)

[Tālāk](#)

14. lapa no 15

6.pielikuma turpinājums

Ja ir vēl kas papildināms saistībā ar ražotāju organizāciju darbību, Darbības programmu ieviešanu, augļu/dārzeņu nozares attīstību Latvijā, lūdzu, ierakstiet šeit:

Jūsu atbilde

Atpakaļ

Iesniegt

15. lapa no 15

APTAUJAS ANKETA augļu un dārzeņu RAŽOTĀJU ORGANIZĀCIJĀM

Paldies! Jūsu atbildes tika reģistrētas.

Aptaujas anketa augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju biedriem

APTAUJAS ANKETA augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju BIEDRIEM

Agroresursu un Ekonomikas institūts Zemkopības ministrijas pasūtīta pētījuma "Augļu un dārzeņu nozares ražotāju organizāciju ilgtspējas, ražošanas efektivitātes un tirgus varas stiprināšanas (2013.-2018. gads) izpēte" ietvaros veic aptauju, lai noskaidrotu ražotāju organizāciju biedru viedokli par augļu un dārzeņu nozares attīstību Latvijā.

Anketas dati tiks apkopoti un publiskoti vispārinātā veidā (individuālie rezultāti netiks izpausti). Jūsu atbildes ir svarīgas turpmāko lēmumu pieņemšanā! Lūdzu, atzīmējiet atbilstošākos atbilžu variantus, kā arī skaitļus un paskaidrojošo tekstu, kur tas nepieciešams! Atsevišķos jautājumos iespējami vairāki atbilžu varianti. Neskaidrību gadījumā zvanīt Inesei Biukšānei uz mob.: 29566569.

Anketa satur 7 jautājumus, un tās aizpildīšanas laiks ir aptuveni 10-15 minūtes. Anketu lūgums aizpildīt līdz 2020. gada 8. novembrim!

* **Nepieciešams**

Norādiet savu uzņēmuma reģistrācijas numuru! *

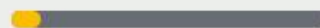
(reģistrācijas numurs ir nepieciešams, lai identificētu, kurš ražotāju organizācijas biedrs ir/nav aizpildījis aptaujas anketu)

Jūsu atbilde

Norādiet savu kontaktāruni! *

Jūsu atbilde

Tālāk

1. lapa no 11

6.pielikuma turpinājums

1. Kādi bija galvenie iemesli, kāpēc nolēmāt iestāties augļu/dārzeņu ražotāju organizācijā? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorusus!

- Iespēja iegūt jaunas zināšanas un pieredzi
- Iespēja izmantot kopīgus ražošanas resursus (tehnoloģijas, iekārtas, aprīkojumu, u.c.)
- Iespēja optimizēt ražošanas izmaksas
- Iespēja uzlabot produktu kvalitāti un izsekojamību
- Iespēja veiksmīgāk realizēt savu produkciju
- Iespēja apgūt jaunus noieta tirgus un kanālus
- Iespēja savlaicīgi novērst un pārvarēt dažādas krīzes
- Iespēja sekmēt vides saglabāšanu un aizsardzību (augšnes aizsardzība, ūdens kvalitātes sekmēšana, dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, ainavas saglabāšana, atkritumu apsaimniekošana, u.c.)
- Iespēja labāk apgūt ES fondu un valsts atbalstu
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

2. lapa no 11

2. Vai Jūsu pārstāvētā augļu/dārzeņu ražotāju organizācija ir pietiekoši ieinteresēta savu biedru darbības uzlabošanā un veicināšanā? *

- Jā
- Nē

Atpakaļ

Tālāk

3. lapa no 11

6.pielikuma turpinājums

2.1. Lūdzu, pamatojiet, kas Jums liek domāt, ka Jūsu pārstāvētā augļu/dārzeņu ražotāju organizācija nav pietiekoši ieinteresēta savu biedru darbības uzlabošanā un veicināšanā! *

Jūsu atbilde

Atpakaļ

Tālāk

4. lapa no 11

3. Norādiet, kādi ir Jūsu kā biedra šī brīža ieguvumi no augļu/dārzeņu ražotāju organizācijas īstenotajām darbībām? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Iegūtas jaunas zināšanas un pieredze
- Izmantoti kopīgi ražošanas resursi (tehnoloģijas, iekārtas, aprīkojums, u.c.)
- Optimizētas ražošanas izmaksas
- Uzlabota produktu kvalitāte un izsekojamība
- Veiksmīgāk realizēta sava produkcija
- Apgūti jauni noieta tirgi un kanāli
- Savlaicīgi novērstas un pārvarētas dažādas krīzes
- Sekmēta vides saglabāšana un aizsardzība (augšnes aizsardzība, ūdens kvalitāte, dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidība, ainavas saglabāšana, atkritumu apsaimniekošana, u.c.)
- Labāk apgūts ES fondu un valsts atbalsts
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

5. lapa no 11

6.pielikuma turpinājums

4. Norādiet, kas var veicināt Jūsu uzņēmuma/saimniecības konkurētspējas paaugstināšanos! *

Novērtējiet ietekmi, izmantojot 3 ballu vērtēšanas sistēmu.

	0 – nav ietekmes	1 – maza ietekme	2 – vidēja ietekme	3 – liela ietekme
Regulāra darbinieku apmācība un kvalifikācijas paaugstināšana	☐	☐	☐	☐
Mācību un pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana uz ārvalstīm	☐	☐	☐	☐
Ražošanas izmaksu optimizācija	☐	☐	☐	☐
Inovatīvu tehnoloģiju ieviešana ražošanas procesā	☐	☐	☐	☐
Kvalitatīvas produkcijas ražošana ar augstu pievienotu vērtību	☐	☐	☐	☐
Mārketinga pasākumu īstenošana produkcijas noieta veicināšanai	☐	☐	☐	☐
Jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšana	☐	☐	☐	☐
Stipru ražotāju organizāciju izveide	☐	☐	☐	☐

Ciešas
sadarbības
veidošana ar
institūcijām
dažādu jaunu
ideju radīšanā,
inovatīvu
produktu un
tehnoloģiju
izstrādē, pētījumu
izstrādē, u.c.

Atpakaļ

Tālāk

6. lapa no 11

5. Kādi faktori, Jūsaprāt, attur citus uzņēmējus iesaistīties augļu/dārzeņu ražotāju organizācijās? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Uzņēmēji neredz ieguvumus no iesaistīšanās ražotāju organizācijās
- Spēcīgi uzņēmumi neiesaistās
- Netiek uzņemti mazie uzņēmēji
- Augsta biedru naudas maksa
- Palielinās administratīvais slogs
- Neapmierina ražotāju organizācijas vadība un tās darbība
- Pārāk liela atbildība
- Informācijas trūkums par ražotāju organizāciju darbību Latvijā
- Nav faktoru, kas uzņēmējus atturētu no iesaistīšanās ražotāju organizācijās
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

7. lapa no 11

6.pielikuma turpinājums

6. Vai Jūs esat piedalījies Lauku attīstības programmas pasākumos (LAP 2014-2020)? *

- Jā
- Nē

Atpakaļ

Tālāk

8. lapa no 11

7. Kādi faktori visvairāk ietekmēja Jūsu izvēli piedalīties Lauku attīstības programmas pasākumos (LAP 2014-2020)? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorusus!

- Pasākumu atbilstība vajadzībām
- Iespēja realizēt jaunas idejas
- Pietiekami augsta atbalsta intensitāte
- Iespēja saņemt atbalstu caur ražotāju organizācijām
- Samērīgs administratīvais slogs
- Pieejamas konsultācijas atbalsta jautājumos
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

9. lapa no 11

7. Kādi faktori visvairāk ietekmēja Jūsu izvēli nepiedalīties Lauku attīstības programmas pasākumos (LAP 2014-2020)? *

Atzīmējiet tikai svarīgākos faktorus!

- Pasākumu neatbilstība vajadzībām
- Nevēlēšanās uzņemties saistības
- Lietderīgāk bija izmantot augļu/dārzeņu darbības programmas iespējas
- Sarežģītas prasības un liels administratīvais slogs
- Informācijas trūkums
- Nepietiekamas konsultācijas atbalsta jautājumos
- Citas: _____

Atpakaļ

Tālāk

10. lapa no 11

Ja ir vēl kas papildināms saistībā ar ražotāju organizāciju darbību un augļu/dārzeņu nozares attīstību Latvijā, lūdzu, ierakstiet šeit:

Jūsu atbilde

Atpakaļ

Iesniegt

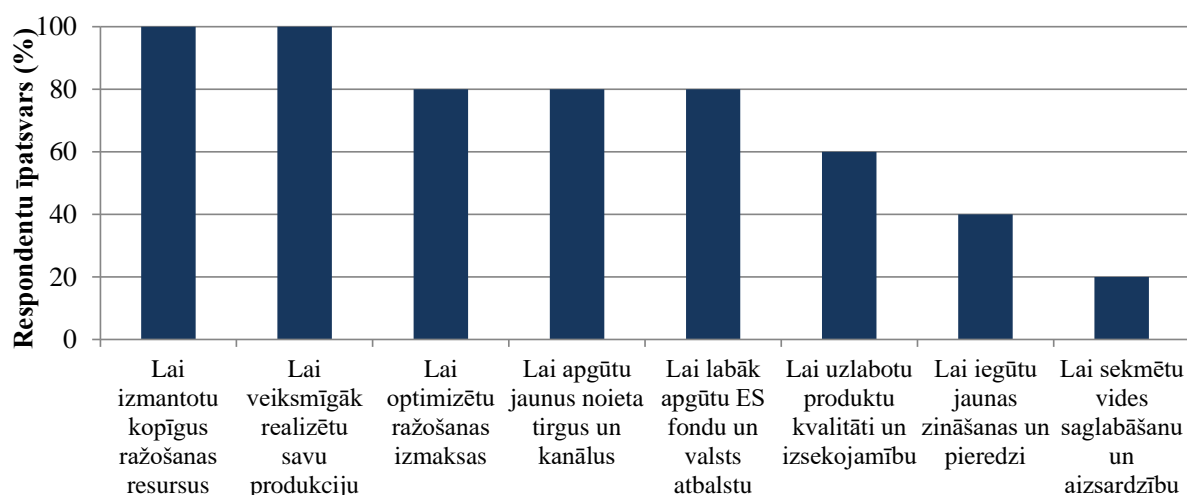
11. lapa no 11

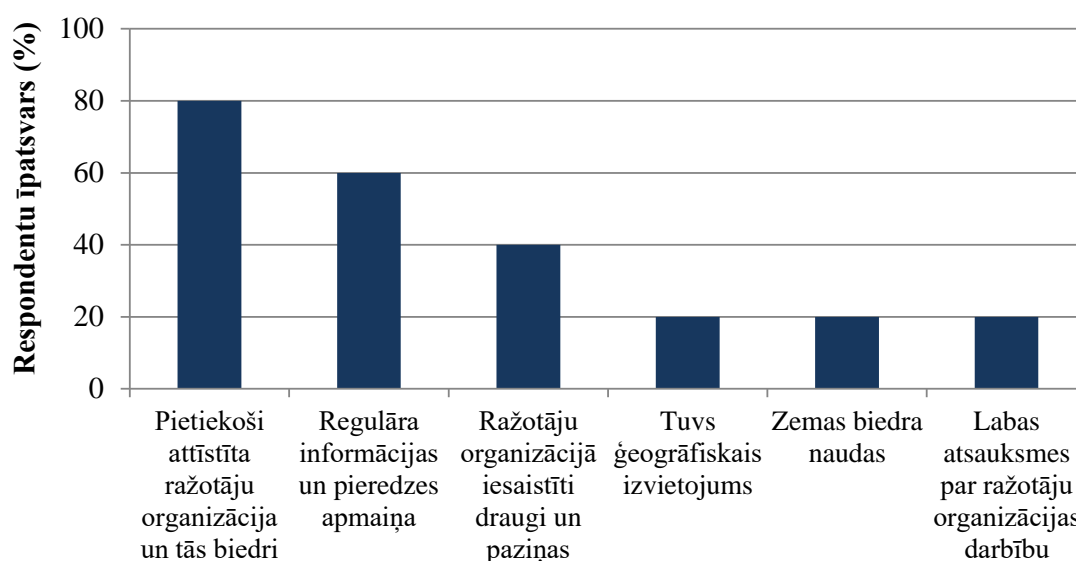
**APTAUJAS ANKETA augļu un dārzeņu
ražotāju organizāciju BIEDRIEM**

Paldies! Jūsu atbildes tika reģistrētas.

Augļu un dārzeņu RO aptaujas anketu rezultātu apkopojums

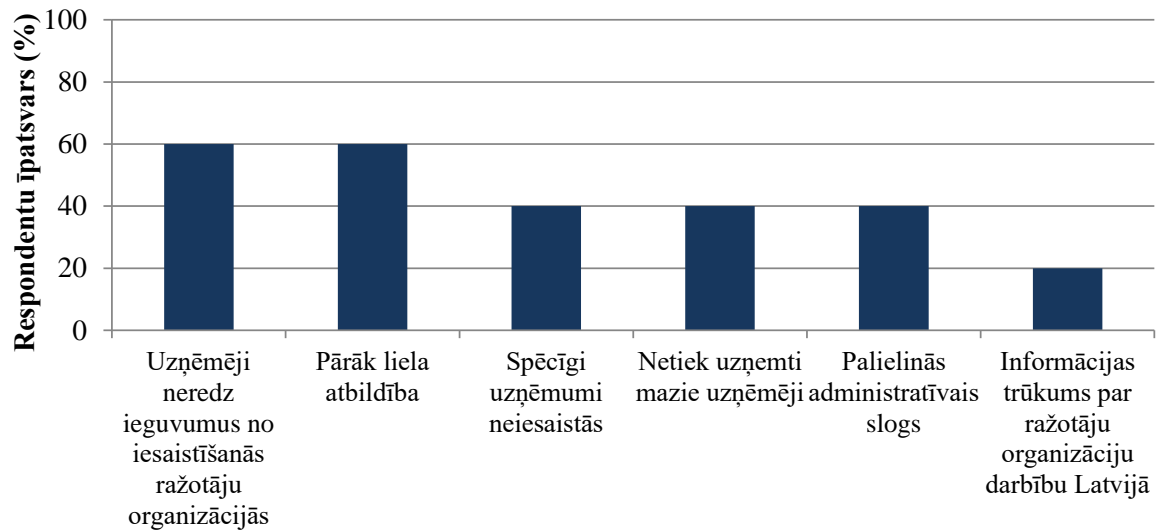
1. attēls. Augļu/dārzeņu RO izveidošanas iemesli (respondentu īpatsvars, %)

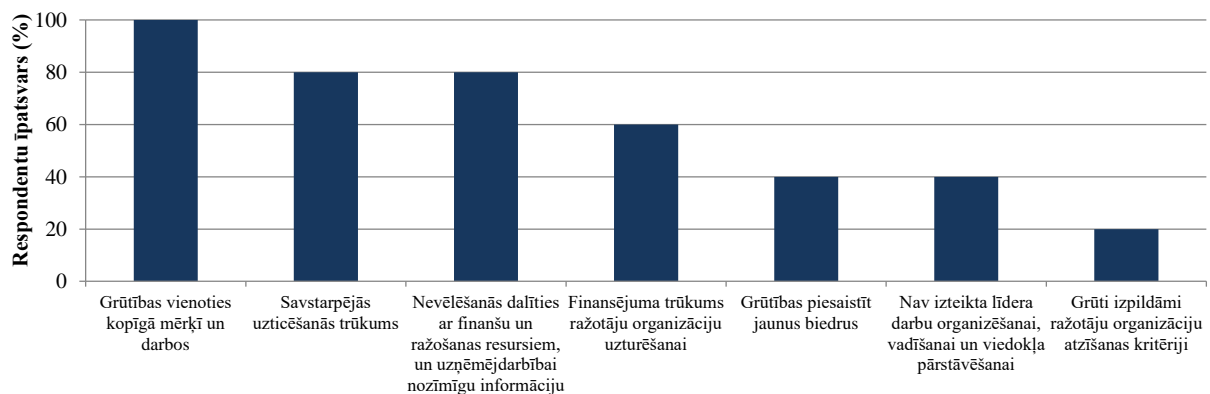
2. attēls. Faktori, kas nosaka uzņēmēju iesaistīšanos vienā vai otrā augļu/dārzeņu RO (respondentu īpatsvars, %)

7.pielikuma turpinājums

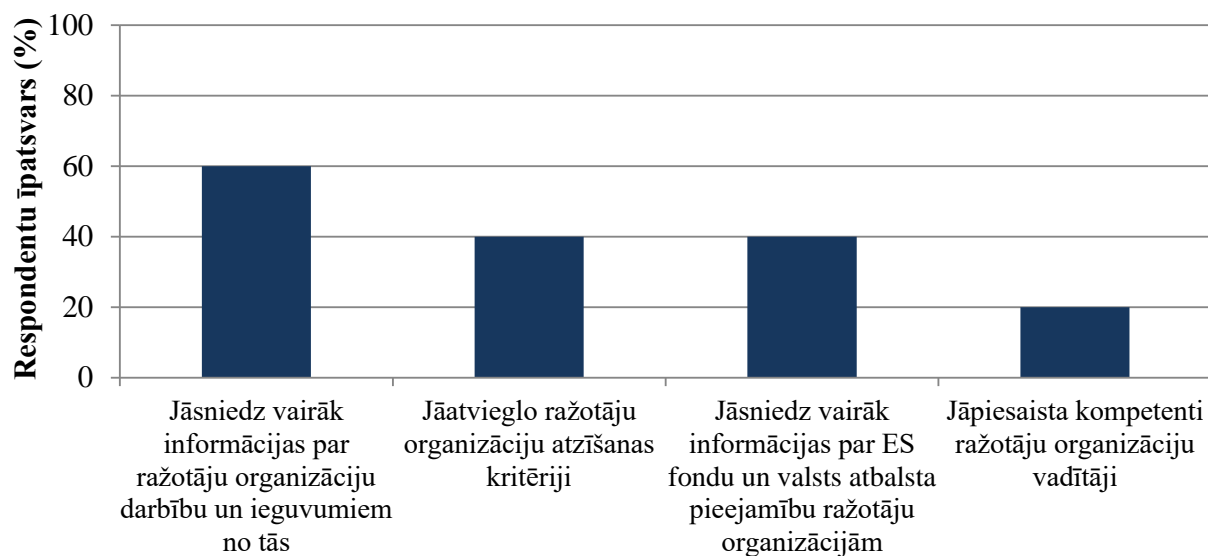

3. attēls. Faktori, kas attur citus uzņēmējus iesaistīties augļu/dārzeņu RO (respondentu īpatsvars, %)

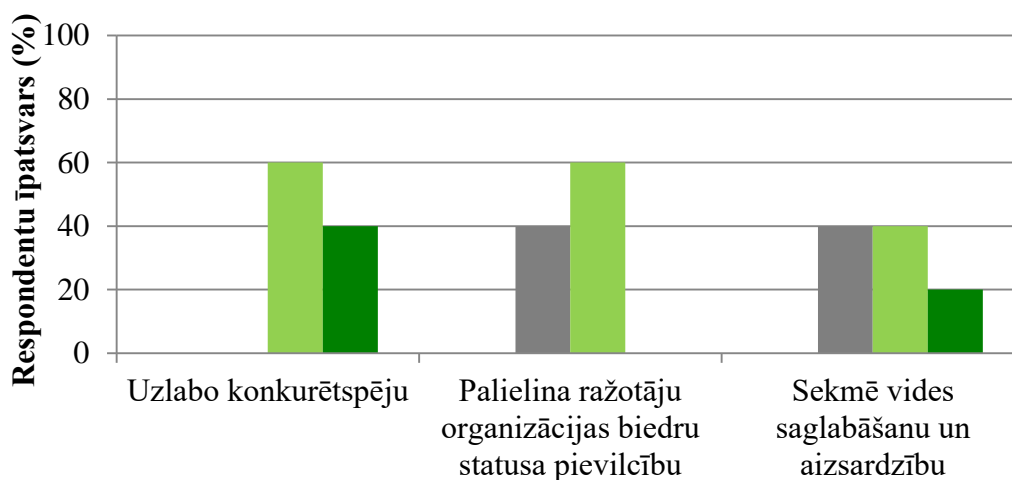

4. attēls. Faktori, kas kavē jaunu un stipru RO veidošanos Latvijas augļu/dārzeņu nozarē (respondentu īpatsvars, %)

7.pielikuma turpinājums

5. attēls. Nepieciešamie pasākumi, lai Latvijā veicinātu augļu/dārzeņu RO veidošanos un to darbības uzlabošanos (respondentu īpatsvars, %)

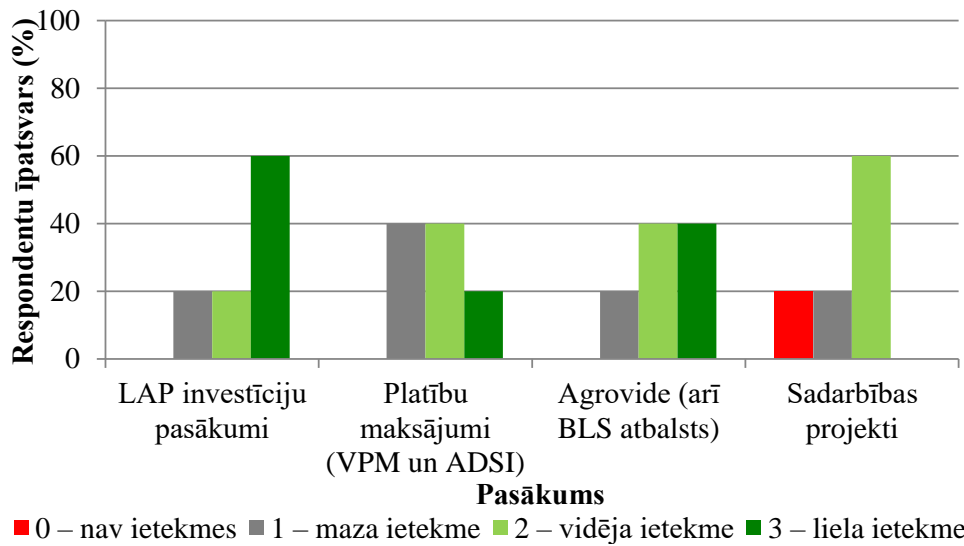

Vispārīgais mērķis

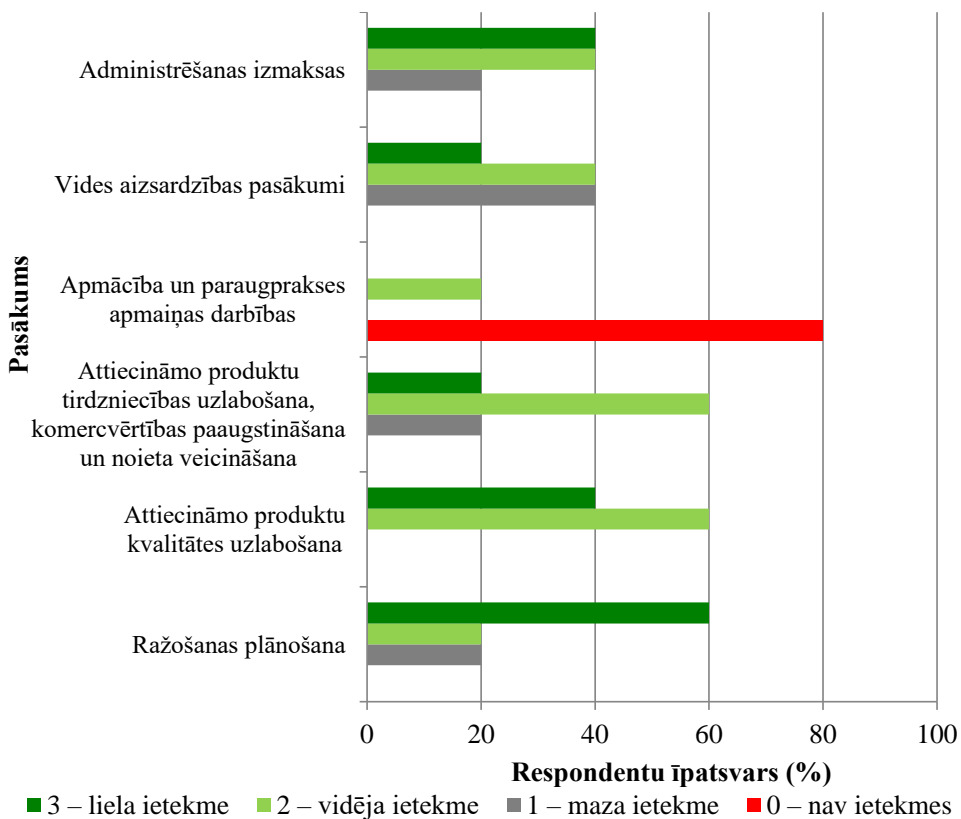
■ 0 – nav ietekmes ■ 1 – maza ietekme ■ 2 – vidēja ietekme ■ 3 – liela ietekme

6. attēls. Darbības programmu pasākumu ietekme uz Latvijas augļu/dārzeņu nozares attīstību un konkurētspēju (respondentu īpatsvars, %)

7.pielikuma turpinājums

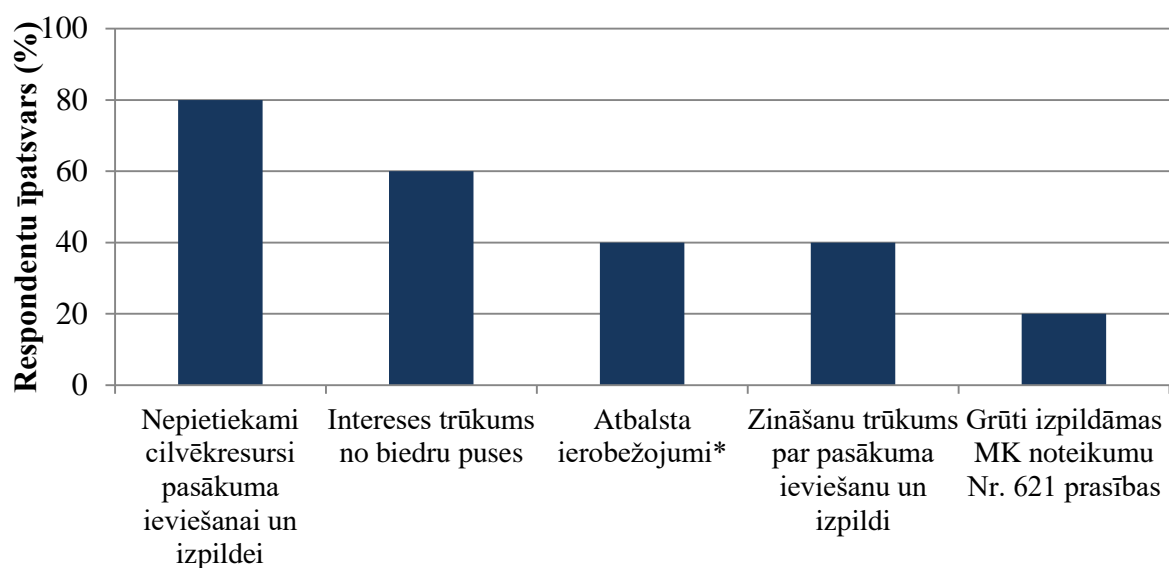

7. attēls. Kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu līdzšinējā ietekme uz Latvijas augļu/dārzeņu nozares konkurētspēju (respondentu īpatsvars, %)

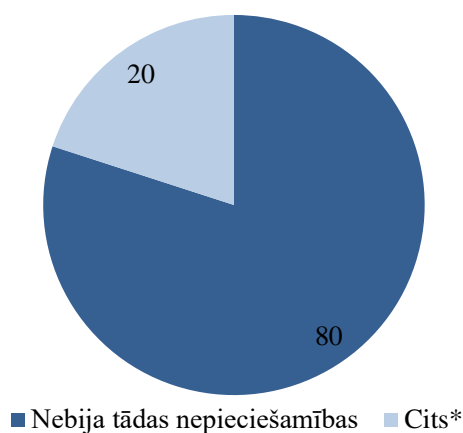
8. attēls. Darbības programmu pasākumu ietekme uz augļu/dārzeņu RO un tās biedru attīstību un konkurētspēju (respondentu īpatsvars, %)

7.pielikuma turpinājums

9. attēls. Iemesli, kāpēc augļu/dārzeņu RO nepiedalījās Darbības programmas pasākumā “Pētniecība un eksperimentālā ražošana” (respondentu īpatsvars, %)

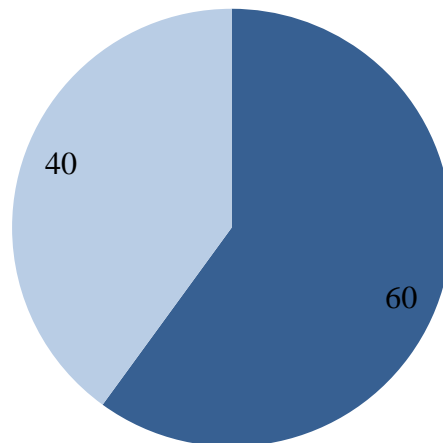
Piezīme: Atbalsta ierobežojumi - darbības fonda maksimālo attiecināmo izmaksu apmērs pasākumam ir 30%.

10. attēls. Iemesli, kāpēc augļu/dārzeņu RO nepiedalījās Darbības programmas pasākumā “Krīžu novēršana un pārvarēšana” (respondentu īpatsvars, %)

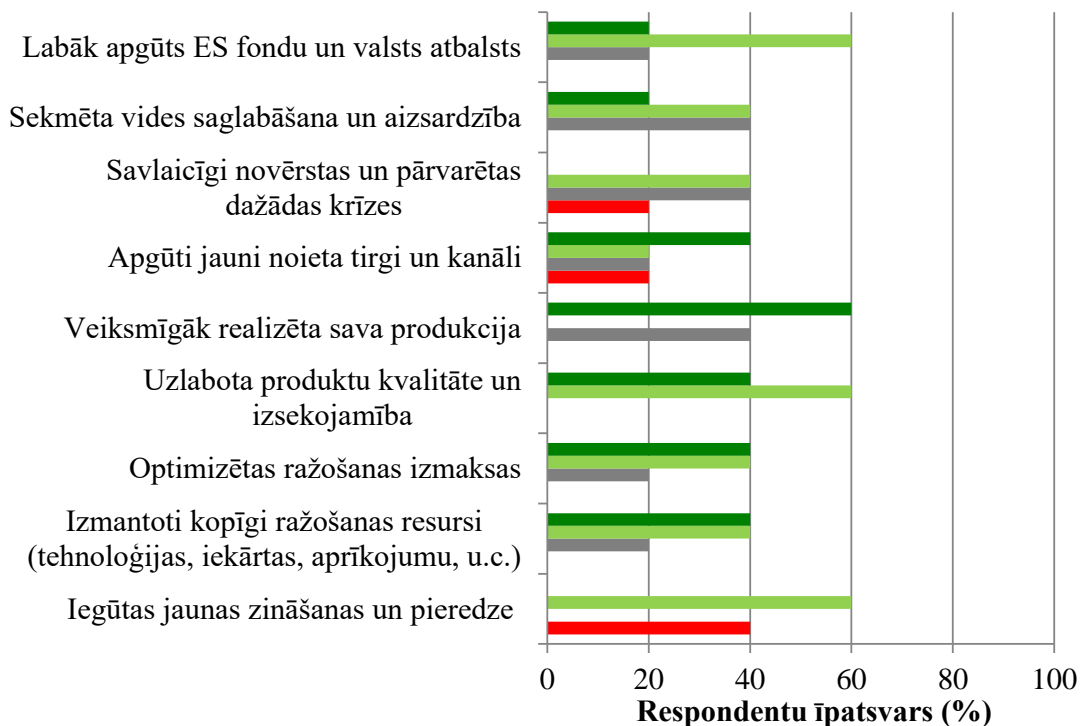
Piezīme: Cits – nebija ekonomiska pamatojuma.

7.pielikuma turpinājums

- Jā, ir aktivitātes, ko vajadzētu vēl īstenot
- Nē, nav aktivitāšu, ko vajadzētu īstenot

11. attēls. Augļu/dārzeņu RO viedoklis, vai ir kādas aktivitātes, ko RO gribētu īstenot caur Darbības programmām, bet to nevar, jo to neparedz esošā likumdošana (respondentu īpatsvars, %)

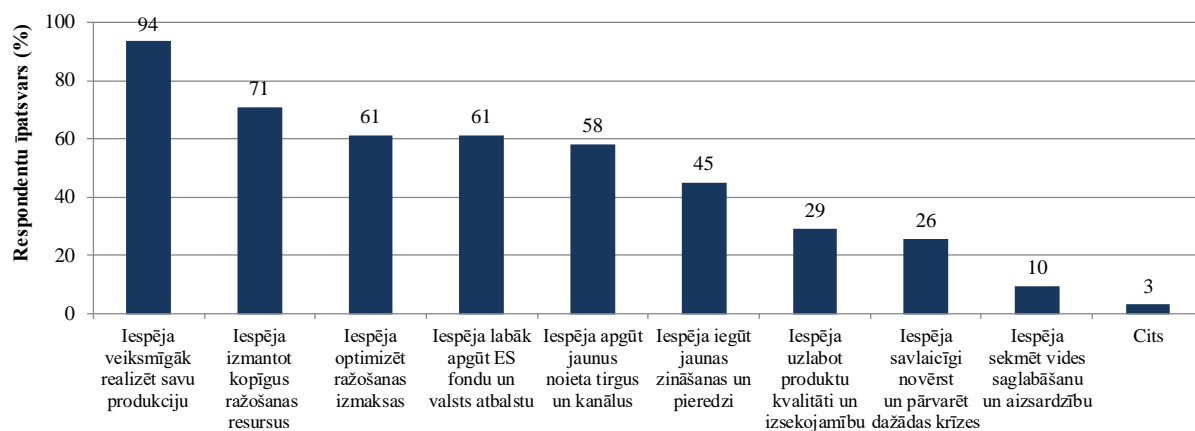

■ 3 – liela ietekme   ■ 2 – vidēja ietekme   ■ 1 – maza ietekme   ■ 0 – nav ietekmes

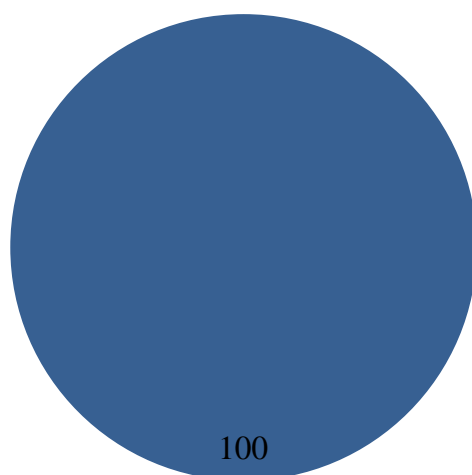
12. attēls. Augļu/dārzeņu RO šī brīža ieguvumi no īstenotajām Darbības programmām (respondentu īpatsvars, %)

8. pielikums

Augļu un dārzeņu RO biedru aptaujas anketu rezultātu apkopojums

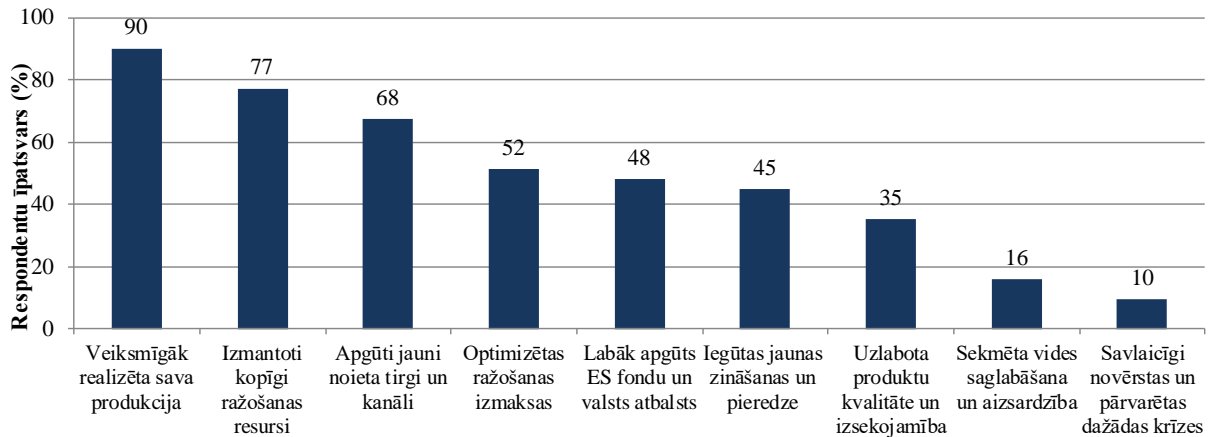
1. attēls. Galvenie iemesli, kāpēc RO biedri nolēma iestāties augļu/dārzeņu RO (respondentu īpatsvars, %)

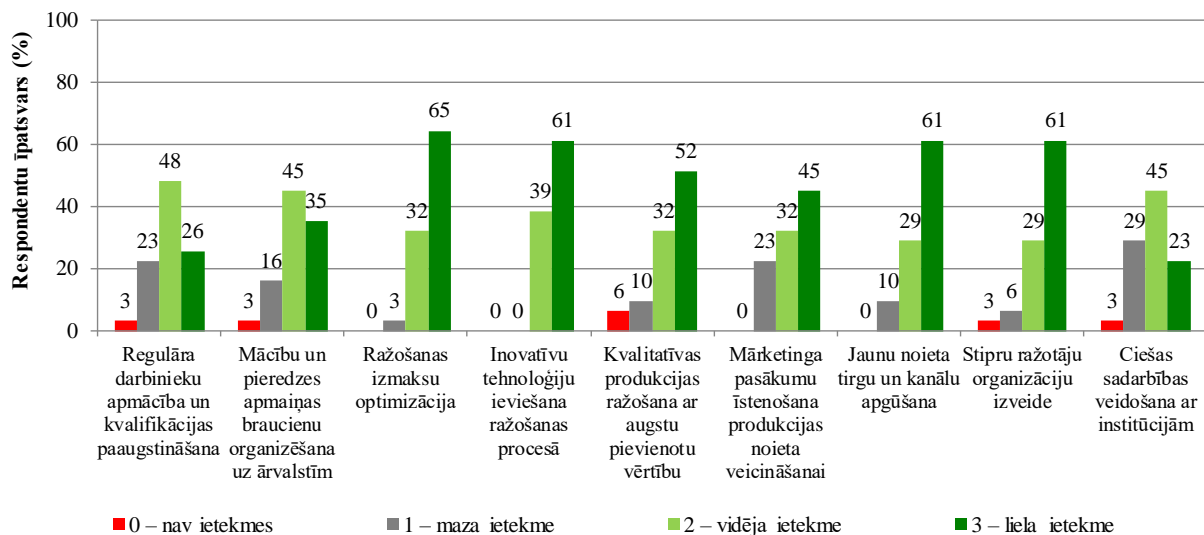
- Jā, ražotāju organizācija ir ieinteresēta
- Nē, ražotāju organizācija nav ieinteresēta

2. attēls. Augļu un dārzeņu RO biedru viedoklis, vai viņu pārstāvētā augļu/dārzeņu RO ir pietiekoši ieinteresēta savu biedru darbības uzlabošanā un veicināšanā (respondentu īpatsvars, %)

8.pielikuma turpinājums

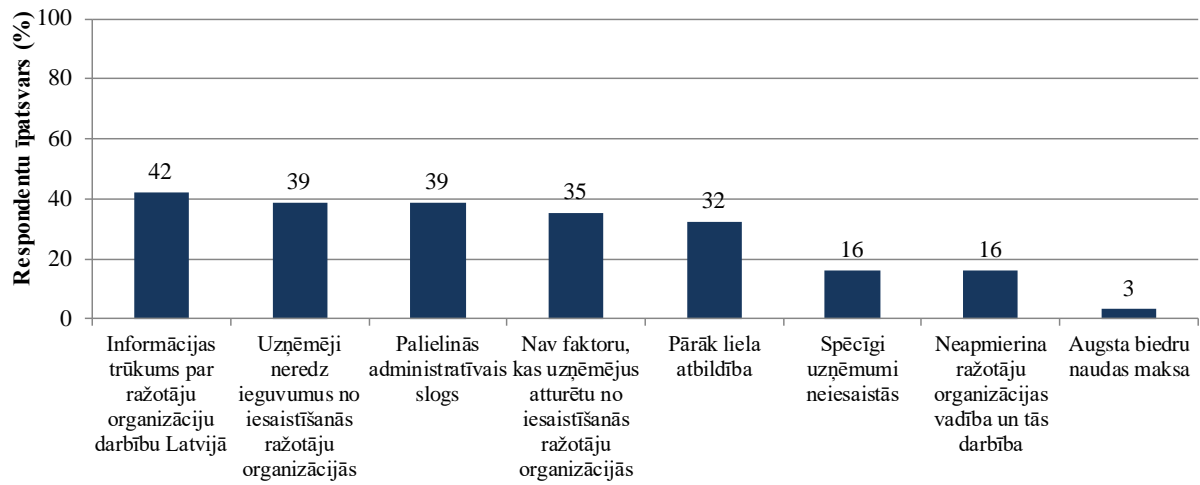

3. attēls. Augļu un dārzeņu RO biedru šī brīža ieguvumi no viņu pārstāvēto RO īstenotajām darbībām (respondentu īpatsvars, %)

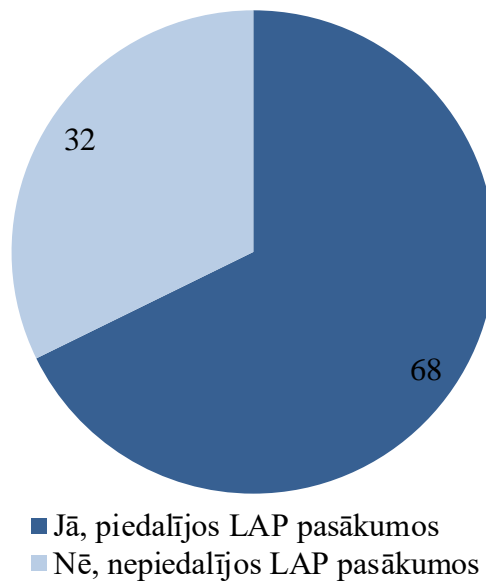

4. attēls. Augļu un dārzeņu RO biedru viedoklis par to, kas var veicināt augļu un dārzeņu nozarē strādājošo uzņēmumu/saimniecību konkurētspējas paaugstināšanos (respondentu īpatsvars, %)

8.pielikuma turpinājums

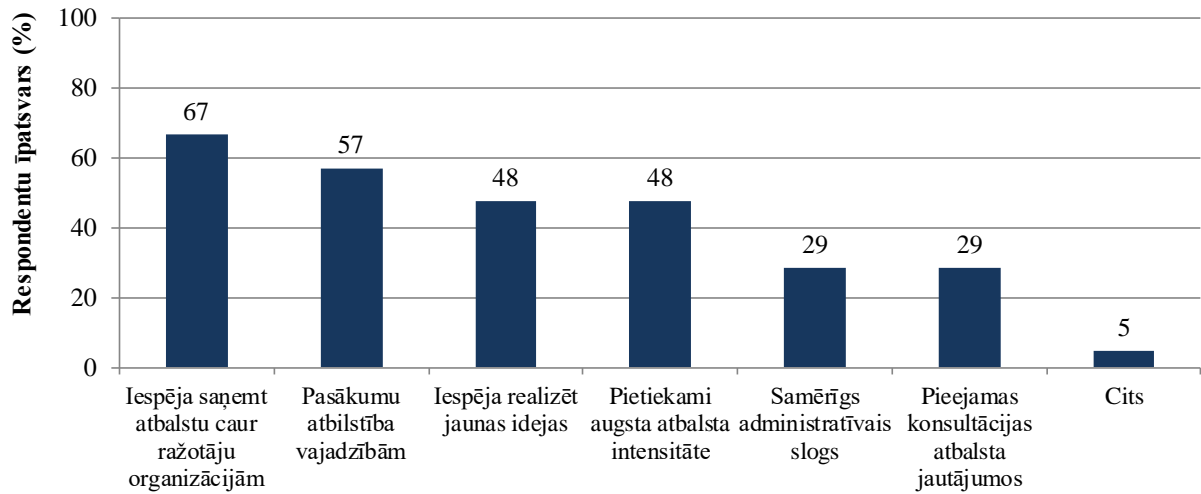
5. attēls. Faktori, kas augļu un dārzeņu RO biedru skatījumā attur citus uzņēmējus iesaistīties augļu/dārzeņu RO (respondentu īpatsvars, %)

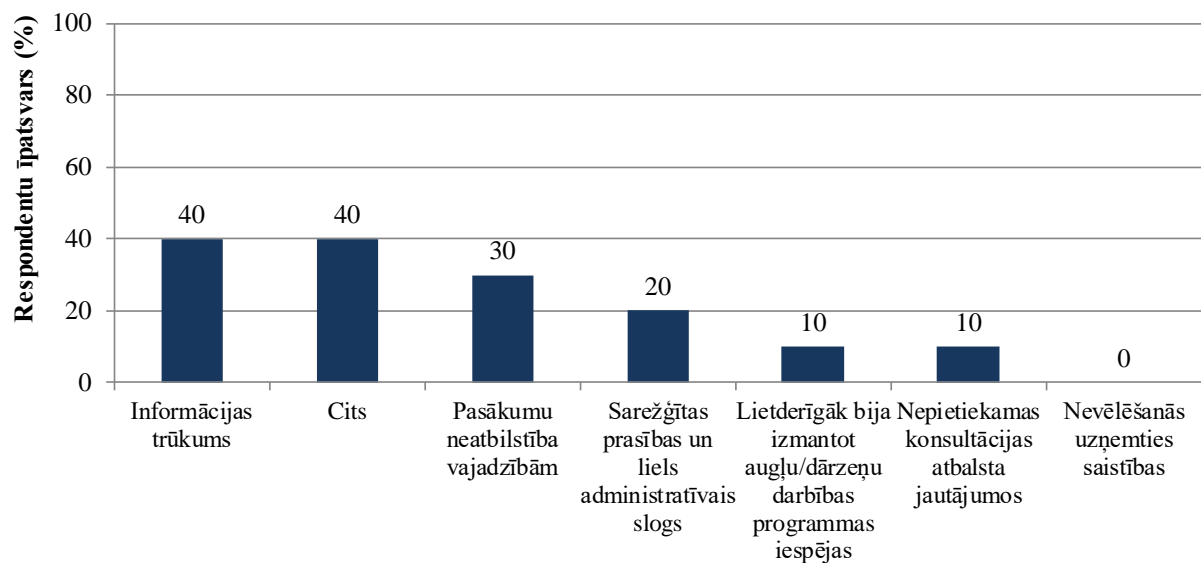
6. attēls. Augļu un dārzeņu RO biedru viedoklis par to, vai tie piedalījās Lauku attīstības programmas 2014-2020 pasākumos (respondentu īpatsvars, %)

8.pielikuma turpinājums

7. attēls. Faktori, kas visvairāk ietekmēja augļu un dārzeņu RO biedru izvēli piedalīties Lauku attīstības programmas 2014-2020 pasākumos (respondentu īpatsvars, %)

8. attēls. Faktori, kas visvairāk ietekmēja augļu un dārzeņu RO biedru izvēli nepiedalīties Lauku attīstības programmas 2014-2020 pasākumos (respondentu īpatsvars, %)

9. pielikums

Apraksts par dārzeņu RO 2012.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Ražošanas plānošana” investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2012. gadā, kad pirmā dārzeņu RO, tā caur darbības programmas ražošanas plānošanas pasākumu iegādājās iekārtu komplektu dārzeņu audzēšanai un novākšanai, sīksīpolu stādāmo mašīnu, dārzeņu dēstu stādāmo mašīnu un dārzeņu novākšanas iekārtu komplektu.

2013. gadā dārzeņu RO iegādājās dārzeņu pieņemšanas bunkuru, sīpolu lakstu griezēju, kompaktorus, plēves siltumnīcas dārzeņu dēstu audzēšanai, minerālmēsļu izkliedētāju un agregātu minerālmēsļu lokālai iestrādei. Šajā gadā RO statusu ieguva nākošā dārzeņu RO. Tā pasākuma ietvaros iegādājās datortehniku, mikroklimata nodrošinājuma aprīkojumu, gaisa temperatūras izlīdzināšanas aprīkojumu, segto platību audzēšanas iekārtas un to papildaprīkojumu.

2014. gadā dārzeņu RO iegādājās datorprogrammu un licenci centralizētai ražošanas procesu reģistrācijai, realizācijas uzskaitē un izsekojamības nodrošināšanai, segto platību audzēšanas iekārtas un to papildaprīkojumu, dārzeņu novākšanas kombainu un augu izvietojuma iekārtas segtajās platībās, kāpostu novākšanas transportieri ar saules aizsartentu, datorkomplektu ar programmatūru produkcijas izsekojamības nodrošināšanai, kultūraugu pārklāju lauka gurķiem un kabačiem, pilienveida laistīšanas cauruļu komplektu dārzeņiem, dārzeņu dēstu audzēšanas siltumnīcu, kasetes dēstu izņemšanai siltumnīcā, kasetes stādu audzēšanai siltumnīcā, iekārtas dēstu izņemšanai no kasetēm, automatizētu mēslošanas un laistīšanas iekārtu siltumnīcām.

Viena no dārzeņu RO 2015. gadā pasākuma ietvaros iegādājās datortehniku un ražošanas programmatūru, kasetes dēstu audzēšanai, caurules pilienveida laistīšanai, aiz traktora velkamu lauka gurķu lasāmo iekārtu, melno mulčējamo un melnbalto plēvi.

Savukārt 2016. gadā dārzeņu RO iegādājās melnbalto plēvi, melno mučējamo plēvi, caurules pilienveida laistīšanai, datorprogrammatūras licences atjaunošanu produktu uzskaitē un izsekojamībai, laistīšanas sistēmas komplektu, piekabi dārzeņu konteineru pārvadāšanai, papildus aprīkojumu dārzeņu novākšanas kombainam (lakstu pacēlāju), dārzeņu novākšanas transportieri, pusautomātisko dārzeņu sējmašīnu sēšanai dēstu kastēs, sīpolu lakstu pļaujmašīnu, LED lampas un to papildaprīkojumu, zemes diskus, tandēma tipa piekabi, siltumnīcu, mikroklimata nodrošināšanas sistēmu siltumnīcās, dārzeņu sējmašīnu un papildus vēl veica siltumnīcu seguma maiņu.

2017. gadā dārzeņu RO iegādājās datorizētu lauku vēstures un mēslošanas plānu uzskaites programmu “Dacom”, datorprogrammatūras licences atjaunošanu “Kentaurs Integra”, melnās mučējamās plēves, caurules pilienveida laistīšanai, augstos plēvestuneļus ar uzstādīšanu, pneimatisko vakuuma sējmašīnu, lauku miglotāju, dārzeņu sējmašīnu, augu aizsardzības līdzekļu smidzinātāju, segto platību audzēšanas iekārtas un papildaprīkojumu, dārzeņu transportēšanas iekārtu.

Pasākuma ietvaros dārzeņu RO 2018. gadā iegādājās dažādus pamatlīdzekļus un veica dažādas darbības – datorizētu lauka vēstures un mēslošanas plāna uzskaites programmu “Dacom”, datorprogrammatūras licences atjaunošanu “Kentaurs Integra”, plēves materiālus, agrotīklus, laistīšanas caurules, datortehnikas iegādi ar programmatūras nodrošinājumu, piekabi dārzeņu pārvadāšanai, maiņvērsējarklu, dārzeņu rušinātāju, segto platību audzēšanas iekārtas un papildaprīkojumu, dārzeņu sējmašīnas un miglotāju, dārzeņu novākšanas kombainu un piekabi.

9.pielikuma turpinājums

Apraksts par augļu RO 2015.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Ražošanas plānošana” investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2015. gadā, kad RO statusu ieguva pirmā augļu RO, kas darbības programmas ražošanas plānošanas pasākuma ietvaros iegādājās ventilatorus siltumnīcu gaisa temperatūras regulēšanai.

2016. gadā tā pati augļu RO iegādājās datortehniku un ražošanas kontroles programmatūru ražošanas rādītāju reģistrēšanai un atzīto produktu izsekojamības nodrošināšanai, stādījumu kopšanas tehnikas komplektu (trimmerus ar aprīkojumu).

Gadu vēlāk, 2017. gadā, RO statusu ieguva vēl divas augļu RO, kopumā jau veidojot trīs augļu RO. Pasākuma ietvaros tās iegādājās piekabi produkcijas transportēšanai no lauka uz noliktavu, transportēšanas kasti un trimmeri ilggadīgo stādījumu kopšanai, pilienveida šļūteņu komplektu krūmmelleņu stādījumiem, ūdens sūkni pretsalnu laistīšanas sistēmai un elektriskās dārza šķēres.

Savukārt 2018. gadā augļu RO iegādājās augu aizsardzības līdzekļu lietojuma paplašinājumu, apdobju pļaujmašīnu, ziedu retinātāju, elektriskās dārza šķēres, piekabi produkcijas transportēšanai no lauka uz noliktavu, miglotāju komplektus ilggadīgo stādījumu kopšanai, no traktora darbināmu ekskavatoru ilggadīgo stādījumu kopšanai, sūkni un laistīšanas pilināmās šļūtenes krūmmelleņu stādījumiem, ūdens sūkni pretsalnu laistīšanas sistēmai, augļkopju trepes, apdobju miglotājus un augļu novākšanas grozus.

10. pielikums

Apraksts par dārzeņu RO 2012.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2012. gadā tika pirmā dārzeņu RO. Tā pasākuma ietvaros iegādājās dārzeņu konteinerus, elektroiekrāvēju, kā arī nodrošināja uzraudzības auditu iekšējās kvalitātes sistēmas GlobalGap ieviešanai un veica pesticīdu atlieku analīzes Eurofin laboratorijā iekšējās kvalitātes sistēmas vajadzībām 2012. gada ražai.

2013. gadā dārzeņu RO iegādājās universālais iekrāvēju, uzkarināmo frontālo iekrāvēju, plastmasas konteinerus un veica kontroles pasākumiem atzīto produktu kvalitātes sistēmas izveidošanu atbilstoši GLOBAL GAP sertifikāta piešķiršanas reglamenta prasībām. RO statusu 2013. gadā ieguva vēl viena dārzeņu RO, kas pasākuma ietvaros iegādājās palešu ratiņus, dārzeņu pirmapstrādes, šķirošanas un pakošanas līniju, laboratorijas aprīkojumu (mērinstrumentus, laboratorijas palīgierīces), centrifūgas gaisa mitrinātāju, mazgāšanas agregātus, grīdas mazgājamo mašīnu, dzesēšanas kameru, veica ūdens analīzes un monitoringu, izveidoja lauksaimniecības inventāra novietnes.

2014. gadā dārzeņu RO caur pasākumu iegādājās iekrāvējus, elektriskos palešu ratiņus, dārzeņu pirmapstrādes līnijas transportieru sistēmu, mikroklimata reģistrācijas un kontroles sistēmu, dīzeļiekrāvēju ar celbspēju 2 tonnām, konteinerus un konteineru izgāzējus, pretsalnu agrotīklus, palešu ratiņus, papildaprīkojumu dārzeņu sējmašīnai mikrogranulu mēslojuma iestrādei. Pasākuma atbalstā shēmā iekļautas arī izmaksas par trešo personu veiktajiem kontroles pasākumiem atzīto produktu kvalitātes sistēmas izveidošanai atbilstoši GlobalGap sertifikāta piešķiršanas reglamenta prasībām.

2015. gadā dārzeņu RO savas saimniecības papildināja ar dažāda veida konteineriem, pretsalnu agrotīkliem, augstspiediena mazgāšanas iekārtām dārzeņu kastēm, minerālmēsļu izkliedētājiem ar uzstādīšanu 3 iekārtām, metāla detektoru dārzeņu šķirošanai, miglotāju, kvalitātes sistēmas uzturēšanas iespēju (GlobalGap auditi un tam nepieciešamo analīžu veikšana).

2016. gadā dārzeņu RO iegādājās pretsalnu agrotīklus, dažāda veida konteinerus, dzesēšanas kameras, iekārtas temperatūras režīma nodrošināšanai dārzeņu pirmapstrādes procesā, saspiesta gaisa ražošanas iekārtas, laukaugu miglotāju, kā arī bija veica analīzes.

2017. gadā dārzeņu RO pasākuma ietvaros bija iespēja iegādāties elektroiekrāvējus un ražošanas ūdens sagatavošanas iekārtas, agrotīklu, konteinerus, kāpostu kacenu izgriezēju, frontālo iekrāvēja iekārtu traktoram, veikt kvalitātes sistēmas uzturēšanu (GlobalGap auditu) un analīzes, kā arī atjaunot dārzeņu pirmapstrādes telpu.

2018. gadā dārzeņu RO pasākuma atbalsta rezultātā iegādājās mini konteinerus un to mazgāšanas iekārtas, veica dārzeņu pirmapstrādes telpu izbūvi, iegādājās biešu pirmapstrādes līnijas papildus aprīkojumu, dārzeņu pirmapstrādes iekārtas (produkcijas transportēšanas un uzskaites sistēmu), elektroiekrāvējus, dīzeļiekrāvējus, elektriskos palešu ratiņus ar pacēlāju, koka konteinerus, dārzeņu pieņēmēj bunkurus un tīrīšanas birstes, dārzeņu fasēšanas iekārtas ar automātisku svēršanas funkciju.

10.pielikuma turpinājums

Apraksts par augļu RO 2015.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2015. gadā pirmā RO statusu ieguvusi augļu RO pasākuma ietvaros iegādājās laboratorijas aprīkojumu, šķirošanas un pakošanas līnijas aprīkojuma komplektu (ogu mazgāšanas tvertnes), iepakojšanas iekārtas, transportēšanas konteinerus un kastes.

Nākošajā 2016. gadā tā pati augļu RO iegādājās uzglabāšanas un transportēšanas konteinerus, sterilizācijas iekārtas ar bipolārām lampām higiēnas prasību nodrošināšanai un kontrolētās atmosfēras konteinerus ar kontrolētās piegādes sistēmu un kontroles mehānismu.

Gadu vēlāk, 2017. gadā, kad bija jau trīs augļu RO, tās pasākumu ietvaros iegādājās dažāda tilpuma ogu uzglabāšanas un transportēšanas konteinerus, miglotāja komplektu ilggadīgo stādījumu kopšanai, palešu kārtotāju, ventilatora smidzinātāju (miglotāju) un putekļsūcēju.

Savukārt 2018. gadā augļu RO iegādājās ogu transportēšanas, uzglabāšanas un atdzesēšanas kastes, hidraulisko roku Euro palešu ratiņus ar svariem, reflaktometrus, augļu konteineru izbēršanas iekārtu iekrāvējam un dzesēšanas iekārtu noliktavai.

11. pielikums

Apraksts par dārzeņu RO 2012.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2012. gadā vienīgā dārzeņu RO pasākuma atbalsta rezultātā izstrādāja jaunu produktu iepakojuma dizainu, iegādājās dārzeņu lentas transportieri un konteineru apgāzēju.

2013. gadā dārzeņu RO iegādājās žāvējamo skapi un etiķešu printeri. Savukārt tajā pašā gadā RO statusu ieguvusi dārzeņu RO veica tirgus pieprasījuma izpēti par lauku dārzeņiem, īstenoja dažādus reklāmas pasākumus (veidlapas ar uzņēmuma logo, kalendārus, vizuālo reklāmu, reklāmu radio, ziemas jakas, T-krekus cepurītes, karogus, informatīvie materiāli un bukleti, kampaņas), iegādājās transportēšanas aprīkojumu, svarus un dārzeņu pirmapstrādes līniju.

2014. gadā dārzeņu RO īstenoja dažādus reklāmas pasākumus (veidlapas ar uzņēmuma logo, kalendārus, vizuālo reklāmu, reklāmu radio), uzturēja un papildināja kvalitātes standartu ISO.

2015. gadā dārzeņu RO īstenoja vairākas reklāmas (veidlapas ar uzņēmuma logo, kalendārus, vizuālo reklāmu, reklāmu radio), kā arī iepirka gurķu mazgātāju ar svēršanas funkciju.

2016. gadā dārzeņu RO pasākuma ietvaros veica jaunu iepakojuma dizaina un reklāmas izstrādi, iegādājās dārzeņu pirmapstrādes un iepakojšanas iekārtas.

2017. gadā dārzeņu RO iegādājās dārzeņu iepakojamo mašīnu, mizošanas un pakojšanas iekārtu, kā arī reklāmas materiālus (atslēgu piekariņus).

2018. gadā tikai viena dārzeņu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās reprezentācijas materiālus, dārzeņu blanšēšanas iekārtu.

Apraksts par augļu RO 2015.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2015. un 2016. gadā Latvijā pirmā augļu RO pasākuma ietvaros neveica nekādu pamatlīdzekļu iegādi un neīstenoja nekādas citas darbības.

2017. gadā divas no trim augļu RO, kas piedalījās pasākumā, iegādājās svarus un veica savas tīmekļvietnes izstrādi un uzturēšanu.

Savukārt 2018. gadā divas no trim augļu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros piedalījās izstādē.

12. pielikums

Apraksts par dārzeņu RO 2012.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2012. gadā vienīgā dārzeņu RO saņēma pasākuma atbalstu mācību un semināru apmeklēšanai.

2013. gadā divas dārzeņu RO piedalījās pasākumā un saņēma atbalstu apmācībām par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, vides aizsardzību, un ražas novākšanu un plānošanu, kā arī apmācībām par pārtikas drošību, higiēnu, loģistiku, efektīvu enerģijas izmantošanu. Tāpat tās iegādājās telpu aprīkojumu organizācijas biedru apmācībām (projektoru, kopētāju, interaktīvo tāfeli, mēbeles).

2014. gadā tikai viena dārzeņu RO saņēma pasākuma atbalstu darbinieku apmācībām.

2015. gadā tikai viena dārzeņu RO saņēma pasākuma atbalstu, kas tai sniedza iespēju apmeklēt ICOP konferenci Grācā, ECR konferenci Rīgā, kā arī tirdzniecības un mācību pieredzes vizīti Norvēģijā.

2016. gadā tā pati dārzeņu RO ar pasākuma atbalstu apmeklēja ICOP konferenci, tirdzniecības un mācību pieredzes vizīti Zviedrijā, kā arī izmantoja trešo personu sniegtos pakalpojumus mārketinga, finanšu un grāmatvedības sistēmas uzlabošanai.

2017. gadā tā pati dārzeņu RO saņēma pasākuma atbalstu un tā ietvaros apmeklēja mācības un seminārus ICOP konferencē Francijā un izmantoja trešo personu sniegtos pakalpojumus mārketinga, finanšu un grāmatvedības sistēmas uzlabošanai.

2018. gadā pasākuma atbalstu nesaņēma neviena no dārzeņu RO.

Apraksts par augļu RO 2015.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

Darbības programmu 2012.-2018. gada ietvaros apmācību pasākumā nav piedalījusies neviena augļu RO.

13. pielikums

Apraksts par dārzeņu RO 2012.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Vides aizsardzības pasākumi” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2012. gadā vienīgā Latvijā dārzeņu RO piedalījās pasākumā un guva atbalstu miglotāju iegādei.

2013. gadā tikai viena dārzeņu RO piedalījās pasākumā, iegādājoties kukaiņus apputeksnēšanas veikšanai un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus, bioloģiski noārdāmo substrātu, dārzeņu mizošanas līnijas ūdens attīrīšanas iekārtas atkārtotai ūdens izmantošanai un segto platību ūdens dozēšanas iekārtu efektīvākai ūdens izmantošanai.

2014., 2015. un 2016. gadā viena un tā pati dārzeņu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās insektu konstatēšanas un prognozēšanas aprīkojumu siltumnīcās, kukaiņus apputeksnēšanas veikšanai un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus, kā arī ūdens dezinfekcijas iekārtu.

2017. gadā divas dārzeņu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās insektu konstatēšanas un prognozēšanas aprīkojumu siltumnīcās, kukaiņus apputeksnēšanas veikšanai un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus, ūdens attīrīšanas iekārtas, meteo staciju.

2018. gadā tikai viena dārzeņu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās insektu konstatēšanas un prognozēšanas aprīkojumu siltumnīcās, kukaiņus apputeksnēšanas veikšanai un kaitēkļu dabiskos ienaidniekus.

Apraksts par augļu RO 2015.-2018. gada darbības programmu pasākumā “Vides aizsardzības pasākumi” veiktajām investīcijām materiāli tehniskajā bāzē un infrastruktūrā

2015. un 2016. gadā Latvijā vienīgā augļu RO nepiedalījās pasākuma īstenošanā.

2017. gadā divas no trim augļu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās mulčētāju, šķeldotāju krūmmelleņu zaru šķeldošanai un meteostaciju ar nepieciešamo programmatūru.

Savukārt 2018. gadā tikai viena no trim augļu RO piedalījās pasākumā un tā ietvaros iegādājās kukaiņus apputeksnēšanas veikšanai.

14. pielikums

ES noteiktie rezultāti un ietekmes rādītāji augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumu novērtēšanai

Vispārīgie mērķi	Konkrētie mērķi	Pasākums	Rādītāji	
			Koprezultātu rādītāji	Ietekmes rādītāji
Konkurētspējas uzlabošana Ražotāju organizācijas biedra statusa pievilcības palielināšana	Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana	Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana	Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	Aplēstās izmaiņas pārdotās produkcijas kopējā vērtībā (EUR) Izmaiņas to augļu un dārzeņu ražotāju kopskaitā, kuri ir attiecīgās ražotāju organizācijas (RO) / ražotāju organizāciju apvienības (ROA) aktīvi biedri (skaits)
		Darbības, kuru mērķis ir produktu kvalitātes paaugstināšana vai saglabāšana	Konkrētas kvalitātes shēmas prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma izmaiņas (tonnās)	
	Produkcijas pielāgošana pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā	Darbības, kuru mērķis ir tirdzniecības uzlabošana	Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	Izmaiņas kopējā platībā, kuru attiecīgās RO/ROA biedri izmanto augļu un dārzeņu ražošanai (ha)
		Produktu komerciālās vērtības paaugstināšana	rādītāji nav norādīti	
	Zināšanu veicināšana un cilvēkpotenciāla paaugstināšana	Pētniecība un eksperimentālā ražošana	rādītāji nav norādīti	To cilvēku skaits, kuri pabeiguši pilnu mācību pasākumu/programmu To saimniecību skaits, kas izmanto konsultāciju pakalpojumus
		Mācību darbības un darbības, kuru mērķis ir apmainīties ar informāciju par paraugpraksi (izņemot tās, kas saistītas ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu), un darbības, kuru mērķis ir veicināt konsultāciju pakalpojumu un tehniskās palīdzības pieejamību	Krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumi	
	Citas darbības		Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	

14.pielikuma turpinājums

Vispārīgie mērķi	Konkrētie mērķi	Pasākums	Rādītāji	
			Koprezultātu rādītāji	Ietekmes rādītāji
Vides saglabāšana un aizsardzība: a) Ūdens kvalitāte b) Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana c) Klimata pārmaiņu mazināšana	Augsnes aizsardzības veicināšana Ūdens kvalitātes saglabāšanas un uzlabošanas veicināšana Ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana Dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un ainavas saglabāšanas veicināšana Klimata pārmaiņu mazināšanas veicināšana Saražoto atkritumu apjoma	Vidiskas darbības	Aplēstās izmaiņas ikgadējā minerālmēslu patēriņā uz hektāru pa mēslojuma veidiem (N un P2O3) (tonnas/ha) Aplēstās izmaiņas ikgadējā ūdens patēriņā uz hektāru (m3/ha) Aplēstās izmaiņas ikgadējā enerģijas patēriņā pa enerģijas avotu vai kurināmā veidiem (litri/m3/kWh uz tonnu pārdotās produkcijas) Aplēstās izmaiņas ikgadējā radīto atkritumu apjomā (tonnās)	a) <i>Ūdens kvalitāte</i> : Aplēstās izmaiņas kopējā minerālmēslu patēriņā pa mēslojuma veidiem (N un P2O3) (tonnās) b) <i>Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana</i> : Aplēstās izmaiņas kopējā ūdens patēriņā (m3) c) <i>Klimata pārmaiņu mazināšana</i> : Aplēstās izmaiņas kopējā enerģijas patēriņā pa enerģijas avotu vai kurināmā veidiem (litri/m3/kWh)

Datu avots: izveidots pēc Īstenošanas regulas Nr. 2017/892.

15. pielikums

Augļu un dārzeņu darbības programmu pasākuma “Vides aizsardzības pasākumi” īstenošanas rezultāti (skaits, EUR, ha)

Darbības veids		Īstenošanas rādītāji	KS “Mūsmāju dārzeņi”				KS “Baltijas dārzeņi”					LPKS “Baltijas ogu kompānija”	LPKS “Zelta ābele”	LPKS “Augļu nams”	
			2013.	2014.	2016.	2017.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2017.	2017.	2017.	
a) Pamatlīdzekļu iegāde (9)		Darbības iesaistīto saimniecību skaits	1		1	1	1	15			1	2	✓		
		Kopējā ieguldījumu vērtība (EUR)	8 842		5 161	2 430	51 240	2 155			99 999	3 256	8 529		
b) Citi pamatlīdzekļu ieguves veidi, tostarp noma, īre un pirkumnoma (10)		Darbības iesaistīto saimniecību skaits													
c) Citas darbības	- Ražošana	i) Bioloģiskā ražošana	Darbības iesaistīto saimniecību skaits				4	5	5	5	5				
			Attiecīgā platība hektāros				19	21	21	21	21				
		ii) Integrētā ražošana	Darbības iesaistīto saimniecību skaits												
			Attiecīgā platība hektāros												
		iii) Uzlabota ūdens resursu izmantošana un/vai apsaimniekošana, ieskaitot ūdens ekonomiju un <i>nosusināšanu</i>	Darbības iesaistīto saimniecību skaits	1	1			1							
			Attiecīgā platība hektāros	2	2			2							
		iv) Darbības augsnes aizsardzībai (piemēram, darba metodes, lai novērstu/mazinātu augsnes eroziju, augu sega, vidi saudzējoša lauksaimniecība, mulčēšana)	Darbības iesaistīto saimniecību skaits												
			Attiecīgā platība hektāros												
		v) Darbības bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgu biotopu ierīkošanai vai uzturēšanai vai ainavas saglabāšanai, ieskaitot kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu	Darbības iesaistīto saimniecību skaits												✓
			Attiecīgā platība hektāros												✓
	vi) Energoetaipības pasākumi	Darbības iesaistīto saimniecību skaits													
		Attiecīgā platība hektāros													
	vii) Darbības, kas saistītas ar atkritumu rašanās samazināšanu un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu	Darbības iesaistīto saimniecību skaits													
		Attiecīgā platība hektāros													
	viii) Citas darbības	Darbības iesaistīto saimniecību skaits				1									
		Attiecīgā platība hektāros				0,03									
	- Transports	Attiecīgais pārdošanās produkcijas apjoms													
	- Tirdzniecība	Attiecīgais pārdošanās produkcijas apjoms													

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

16. pielikums

Augļu un dārzeņu RO pārdoto produktu vērtība pēc produktu grupām (tūkst. EUR)

Produkta grupa		KS "Mūsmāju dārzeņi"						KS "Baltijas dārzeņi"					LPKS "Baltijas ogu kompānija"			LPKS "Zelta ābele"	LPKS "Augļu nams"
		2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.	2017.	2017.
1. produkts	Produkta nosaukums	Baltie galviņkāposti un sarkanie galviņkāposti						Gurķi					Dzērvenes, melenes un citas melleņu ēnīns ogas			Āboli	
	Pārdoto produktu vērtība (tūkst. EUR)	903,70	953,76	937,10	1 060,68	1 095,08	934,20	5 828,96	5 918,88	5 921,37	6 466,01	8 588,15	472,19	398,48	339,31	482,58	166,00
2. produkts	Produkta nosaukums	Burkāni un galda rāceņi un kāļi					Puravi un citi sīpoli	Svaigi vai atdzesēti tomāti					Gurķi	Avenes, kazenes, zīdkoka ogas un kazeņavenes		Bumbieri	
	Pārdoto produktu vērtība (tūkst. EUR)	605,45	458,47	439,81	526,15	438,91	417,64	4 054,60	3 816,09	4 210,82	4 278,47	3 866,64	22,50	11,82	2,57	2,92	8,24
3. produkts	Produkta nosaukums	Puravi un citi sīpolu dārzeņi					Citādi	Burkāni un galda rāceņi un kāļi					Avenes, kazenes, zīdkoka ogas un kazeņavenes	Gurķi	Citādi svaigi augļi	Ķirši	Zemenes
	Pārdoto produktu vērtība (tūkst. EUR)	297,50	359,72	289,74	348,86	380,56	323,46	910,77	816,26	1 218,69	1 365,27	1 111,38	14,03	9,02	1,32	1,60	1,94
4. produkts	Produkta nosaukums	Sīpoli un šalotes		Citādi dārzeņi			Burkāni un galda rāceņi un kāļi	Citādi salāti					Citādi svaigi augļi		Sīpoli un šalotes	Citādi svaigi augļi	Ķirši
	Pārdoto produktu vērtība (tūkst. EUR)	187,33	210,44	168,79	271,74	281,92	308,21	627,38	658,29	889,57	818,64	610,86	1,10	6,30	0,10	1,35	0,19
Citi produkti	Pārdoto produktu vērtība (tūkst. EUR)	931,30	1 018,19	833,65	1 144,74	1 016,95	1 042,90	2 714,42	2 374,97	3 358,06	3 640,69	2 814,84	176,24	211,49	304,64	13,56	2,80

Datu avots: izveidots pēc ZM datiem.

17. pielikums

Augļu un dārzeņu RO neto apgrozījums (milj. EUR)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	13,88	15,26	22,31	25,52	26,28	26,24	26,95
KS "Mūsmāju dārzeņi"	2,66	2,62	3,44	4,49	4,18	4,10	4,57
KS "Baltijas dārzeņi"	11,2	12,6	18,9	21,0	22,1	22,1	22,4
Augļu RO	n.a.	n.a.	0,89	0,74	1,24	1,39	1,61
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	0,89	0,74	0,63	0,66	0,75
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,43	0,51	0,58
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,19	0,22	0,28
RO kopā	13,88	15,26	23,20	26,26	27,53	27,64	28,56